

takdim

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

H

amd; Âlemlerin Rabbi, yer-gök ve her ikisi arasında bulunanların Melik'i, bütün noksanlıklardan münezzeh olan Allah'adır (c.c).

Bize yeni bir sayı daha neşretme imkânını bağışlayan Rabbimize ne kadar hamd-u sena etsek azdır. Bu sebeple bizler; bilinen ve bilinmeyen varlıkların adedince O'nu tesbih eder ve O'na hamd ederiz.

"Yedi gök, yeryüzü ve içinde bulunanlar; O'nu tesbih ederler. O'nu hamd ile tesbih etmeyen

hiçbir şey yoktur..."

Salât ve Selam; yaratılmışların en hayırlısı, muttakilerin imamı olan Hz. Peygamber'e, O'nun âline, yıldızlar mesabesindeki güzide ashabına ve O'nun sünnetini canları pahasına savunup günümüze taşıyan mü'minlere olsun.

"Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamberi överler. Ey inananlar! Siz de O'nu övün, O'na salât ve selam getirin."

Kıymetli Okuyucular!

Dergimizin bu sayısında da, her biri birbirinden güzel ve faydalı olabilecek konulara yer verdik.

Mus'ab ŞEN tarafından kaleme alınan 'Merhaba Melekler, Biz Dünyalıyız' adlı yazıda; bir kısma eşliğinde, Dünya hayatının geçiciliğine dair kısa bir yazı aktarmaya çalıştık.

Talha SONSÖZ tarafından kaleme alınan, 'Fitneyi Görmek İçin Fitneyi Bilmek Gerekir' başlıklı makalede, sahabenin güzidelерinden biri olan Huzeýfe el-Yemân'ın hayatına yer verilirken;

Günaha bulaşmış Müslümanları kınamaktan, hor görmekten, ötekileştirmekten ve yalnızlaştırmaktan ziyade; düşmüş oldukları şirk, küfür ve isyan bataklığından kendilerini kurtarmak adına, kendilerine elimizi uzatmamız gerektiği gerçeğini, 'Hiç Kimse Sınanmadığı İmtihanın Masumu Değildir' başlığıyla kaleme alan İyaz BERK, bu yazısıyla günümüzde Müslümanların bu hususta düşmüş olduğu hatayı kısa ve güzel bir üslupla dile getirdi.

Mervan ERDEM adlı yazarımız ise, çeşitli makale, kitap ve sosyal platformlardan istifade ederek ve çeşitli alıntılar yaparak, İslam Bilginlerinden el-Cezeri'nin hayatını sizlere kısaca nakletmiş.

Bu sayımızda da Ebû'l-A'lâ el-Mevdûdî'nin 'Kur'an'da Dört Terim' adlı eserinden alıntılar yaparak, 'İlah' başlığıyla okuyucularımızın istifadesine sunduk.

Sağlık Köşemizde ise, Davut Korkmaz adlı yazarımız; 'B ve T Hücreleri (Lenfositleri)' başlığıyla, vücudumuzun savunma sistemini kısaca anlatmaya çalışmış.

'Zihnimde Bitmek Tükenmek Bilmeyen Sorular' başlığıyla yazmış olduğu makale ile bu sayımıza da katkıda bulunan Dicle Şafak, kaleme aldığı bu makalede, her müslümanın yapması gerektiği şekliyle, zihinde dünyasında kendisini muhasebeye çekmekte, çevresinde/çevremizde yer alan nifak ehline ve onların çirkin sıfatlarına kısaca değinmekte.

Günümüz Müslüman ebeveynlere çocuk eğitiminde yardımcı olması adına, Sâlim b. Mâdî'nin 'Otuz Adımda Çocuk Eğitimi' adlı eserinden 'Çocuk Eğitiminde Anne ve Babanın Önemi' adlı bölümünü, bu sayımızda da yayınlamaya devam etmeyi faydalı gördük. Umarız yazılanlardan hakkıyla istifade edilir.

Günümüzde çokça tartışılan konulardan biri olan 'Demokrasi' mevzusunu da, bir yazı dizisi şeklinde yayınlamaya devam etmeyi uygun gördük. Bu sebeple bu konuyu; zihinlerde ortaya çıkabilecek sorulara cevap olacak mahiyette 'Demokrasi -2-' başlığıyla söyleşi şeklinde kısaca bir değerlendirmeye tabi tuttuk.

Muhammed Muhacir adlı yazarımız ise; her mü'minin gönlünden geçen bir yakarışı, yani; Yüce Rabbimize münacatı güzel bir üslupla, gönülden gelen bir boyun eğme ve yakarış şeklinde kaleme almış. Burada zikredilen hususların, her bir kardeşimizin duasında yer edinmesi en büyük temennimizdir.

Fıkıh Köşesinde ise, 'Bid'at ve Hükümleri, Bid'at-ı Hasene Yanılgısı' konusu kısa ve öz bir şekilde ele alınmaya çalışıldı.

Ve her zaman olduğu gibi, küçük kardeşlerimizi de bu sayımızda unutmayıp, onlar için ayırdığımız Çocuk Köşesini de muhafaza ettik.

Hülâsa;

Hiçbir zaman kâmil bir insan olduğumuzu ve işlerimizin kusursuz olduğunu düşünmedik, zikretmedik. Bilakis; beşer olmamız hasebiyle, elbette hatalarımızın ve noksanlıklarımızın olacağını, bunlardan müstağni olmamızın mümkün olmadığını, her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da tekrar vurgulamak isteriz.

Noksanlıklarımızın bir kısmının, içerisinde bulunduğumuz şartların zorluğu ve imkânlarımızın kısıtlılığından da kaynaklandığının idrakinde olarak, hatalarımız ve eksikliklerimiz hususunda bizleri adab-ı muaşeret çerçevesinde ikaz edecek, nasihat ve tavsiyelerde bulunacak kişilere şimdiden müteşekkirimiz.

"...Gücümün yettiği kadar ıslah etmekten başka bir isteğim yoktur. Başarım; ancak Allah'tadır. O'na tevekkül ettim ve O'na yöneliyorum." (Hud Sûresi: 88)

Davamızın sonu âlemlerin Rabb'i olan Allah'a hamd etmektir.

hisbe
İLİM VE KÜLTÜR DERGİSİ

ÜÇ AYLIK DERGI

Yıl: 2 Sayı: 6

Nisan - Mayıs - Haziran

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Mustafa ÇELİK

Genel Yayın Yönetmeni

Mehmet ORUÇ

İdare Yeri:

Selahaddin Eyyubi Mahallesi
Urfa Yolu Bulvarı Tunç 2 Apartmanı
İç Kapı No: 6 Bağlar / Diyarbakır

İletişim:

+90 536 787 64 48

hisbedergisi@gmail.com

hisbedergisi@hotmail.com

📧 📱 📷 📺 📺 hisbedergisi

www.hisbedergisi.com

Yayın Türü: Süreli Yayın

Mizanpaj - Grafik - Uygulama:

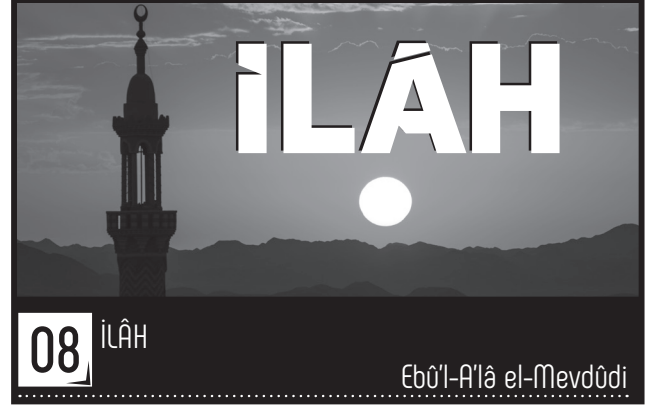
VERA YAPIM
GRAFIK • REKLAM • AJANS
www.VERAYAPIM.org

Not:

Dergide yayımlanan yazıların
mesuliyeti tamamen yazarlara aittir.

Dergideki yazılardan
kaynak gösterilmesi şartıyla
iktibas yapılabilir.

içindekiler

08 İLÂH

Ebû'l-A'lâ el-Mevdûdi

20 Çocuk Eğitiminde Dikkat Edilecek Hususlar
Sâlim b. Mâdî / 30 Adımda Çocuk Eğitimi

04 BAŞYAZI

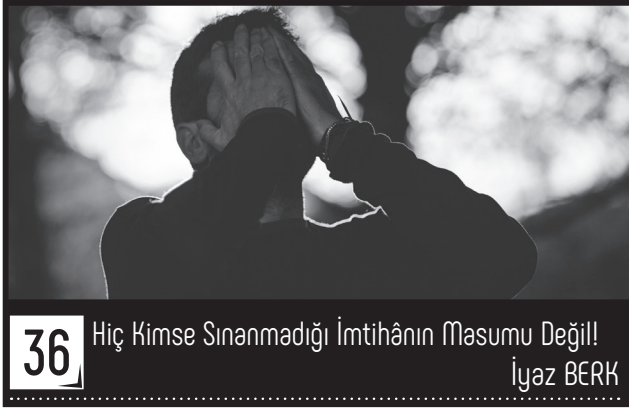
HİSBE

16 Demokrasi - 2

Söyleşi

30 Uveys El-Karanî

İmam Ahmed, Kitabü'z-Zühd

B A Ş Y A Z I

"Gerçekten Rabbimiz çok bağışlayıcı ve şükrün karşılığını vericidir." (Fatır/34)

Evet!

Her yıl milyonlarca müslümanın büyük bir iştia ve sevinç ile beklediği Ramazan Ayına kavuşmanın verdiği sevinç ve birçok İslam coğrafyasında yaşanan olumsuzlukların verdiği üzüntü ile birlikte bir Ramazan Ayına daha yetiştik.

Kendi bünyesinde barındırdığı birçok hayrı elde etmek adına, kendisine kavuşmakla müşerref olduğumuz bu ayı; birey ve camialar olarak hakkıyla ifa etme gayreti içerisinde bulunmak, biz bütün Müslümanların önceliği olmalıdır. Gerek kişisel gelişim açısından, gerek İslam davasının gelişimi açısından ve gerekse de toplumsal gelişim olarak bu ayın bize sunduğu bütün ikramlardan ve fırsatlardan istifade etmeye çalışmalıyız. Bunun nasıllığı, bireylere göre değişebildiği gibi, coğrafya ve camiaların yapısına, örf ve kültürel farklılığa göre de değişebilir.

Örneğin; birey olarak bizler bu ayı, kendi hayatımız için yeni bir başlangıç olarak görebilir ve bu ayı, nasuh bir tövbe ile Rabbimize yakınlaşmaya bir vesile edinebiliriz. Geçmişte yaptığımız hataları ve işlediğimiz münkerleri aklımıza getirip bunların bize neler kaybettirdiğini tefekkür edebiliriz. Hele birde kaybettığımız şey Yüce Rabbimizin sevgi ve rızası ise...

Dua ve yakarış için en güzel yerin secde yerinin olduğunun ve vakitlerin en kıymetlisinin de gecenin son üçte biri vakti olduğunun bilincinde isek, bu vakitte kılacağımız teheccüd namazının secde anını, tövbe yakarışımız ve gözyaşlarımızla süsleyebiliriz.

Günün en kıymetli vaktinde ve duaların en makbul olma anında yapılacak böyle bir ibadetle, bir yandan Allah Subhanehû Telâ'ya karşı yapılan kusur ve noksanlıkların verdiği mahcubiyet yaşanırken, diğer bir yandan da, affi

Bütün hamdler, Allah Subhânehû Teâlâ'ya aittir. Mülk ve tasarruf O'na aittir. Yeryüzü ve gökyüzünün hükümrânlığı O'nun elindedir. O, dilediği gibi hükmeder.

Ve biz şahadet ederiz ki; O'ndan başka ibadete layık bir ilah yoktur. Biz ancak O'na kulluk eder, O'ndan mağfiret ve yardım dileriz.

Salât ve Selam; mahlûkatın en hayırlısı olan önderimiz Hz. Muhammed Mustafa Aleyhisselam'a, O'nun ehl-i beyt'ine, güzide ashabına, tâbi'ine, tebe-i tâbi'ine ve onlara ittiba edip, bu kûdsi davayı omuzlarında taşıyanların üzerine olsun.

Kendisinin gelmesiyle birlikte, cennet kapılarının açılıp cehennem kapılarının kapandığı ve kendisinin gelmesiyle beraber şeytanların zincire vurulduğu Ramazan Ayına yeniden kavuşmanın sevinci ile...

Bizi, hayır kapılarının ardı ardına açıldığı bu aya kavuşturan Rabbimize ne kadar şükretsek azdır.

ve bağışlaması çok olan, tövbeleri çokça kabul edip kendine el açanların elini boş çevirmeyen O Yüce Zat'la baş başa kalmanın lezzeti elde edilecek, belki de cuş-u huruşa gelinip feryad-u figanlar içerisinde kalınacaktır. Bu dediklerimiz hakikatten uzak şeyler değildir. Bilakis, geçmişte yaşanmış ve hatta kimi zaman günümüzde de yaşanan olaylardır.

Tövbe ile hayatımızda yapacağımız böyle yeni bir başlangıç, aynı şekilde ibadetlerimizdeki eksikliklerin giderilmesinde ve hâlihazırda olan ibadetlerimizin de ziyadeleşmesinde bir başlangıç olmalıdır. Sünnetlere riayet edip, nafile ibadetlerimizi artırarak... Kur'an'ı hayatımızın merkezine koyup, yürüyen Kur'an olan Hz. Peygamber (a.s)'ı birebir takip ederek... Ve birde tefekkür ve muhasebe ile hayatımızın oto kontrolünü sağlayıp, bütün hücrelerimizde her an bizi gören bir Zat'ın varlığını hissederek...

Evet...

Bu şekilde hayatımızda yapacağımız yeni bir başlangıç ile ilk yaratılışımıza yani; temiz fitratımıza dönerek

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ

"Biz insanı en güzel surette yarattık"¹ ayetini en güzel bir şekilde tezahür ettirebiliriz.

Buraya kadar kısaca zikrettiklerimizin dışında bizler bu ayı; insanların hidayetine, Müslümanların bilinçlenmesine ve bilinçli Müslümanların da birbirlerine kenetlenmesine vesile edinebiliriz. Nasıl mı?

Örneğin, cahili bir hayat içerisinde yaşayıp adeta bataklıkta boğulmak üzere olan bir yakınımızla özellikle bu ayda ilgilenebilir, kendisine gösterdiğimiz ilgi ve alakayı diğer aylara nazaran bu ayda daha da ziyadeleştirebiliriz. Hz. Peygamber (a.s)'ın Hz. Ali (r.a)'ya yaptığı, "Allah'a yemin ederim ki, senin sayende Allah'ın bir tek kişiye hidayet vermesi senin için, kırmızı develerin olmasından daha hayırlıdır"² tavsiyesi, özellikle de bu ay için şiar

edinilmelidir.

Bu hadisi şerif-i şiar edinerek yolan çıkacak bir kimse, efendisine asi bir köle mesabesinde bulunan bu kimselerin kalplerini, İslam'a ısındırma adına kendileriyle sık sık ziyaretleşebilir ve kendilerine çeşitli ikramlarda bulunup, hediyeleşebilir. Bu ve benzeri vesileler ile kendisine, kendisini yoktan vareden ve kendisine sayısız nimetler bahşeden Yüce Allah (c.c) hatırlatılabilir, her canlı gibi kendisinin de bir gün öleceğinin ve bu dünyada yaptığı olumlu olumsuz bütün davranışlardan dolayı muhakkak hesaba çekileceğinin ikazında bulunulabilir. Aynı şekilde bu vesilelerle kendisine, bu dünyadaki güzelliklerin hepsinin fani olup, her birinin birer imtihan aracı olduğunun ve gerçek güzelliklerin, ebedi hayatta yani; ahirette olacağının bilinci aşılanabilir.

Unutulmamalıdır ki; en kârlı alışverişlerden biri de, manen intihar etme girişiminde bulunan bir kişinin tekrardan hayata geri döndürülüp, her iki dünya saadetini elde etmesine vesile olmaktır.

Bunun dışında, gerek kişisel yaşantısındaki tutum ve davranışlarında, gerekse de İslam ümmetini ilgilendiren hususlarda daha duyarlı olması adına Müslüman bir kardeşle ilgilenilebilir. Böyle bir kardeşin bu hususlardaki eksikliklerinin giderilmesi için kendisine; kitap, dergi, broşür, cd vb. yazılı, sesli ve görsel materyallerle destekte bulunabilir, seminer, panel, sohbet gibi düzenlenen çeşitli etkinliklere davet edilerek kendisine, cemaatleşmenin önemi, uhuvvet duygusu ve ümmet bilinci aşılanabilir.

Cemaatleşmenin keyfiyet arzettiği, uhuvvet kavramının gırtlaktan aşağıya geçmediği ve ümmet bilincinin; meşrep, mezhep, tarikat, parti ve ulusal çıkarlara feda edildiği böyle bir dönemde, Müslümanları bu hususlarda bilinçlendirmeye çalışmak, bütün müslümanların öncelikli görevlerinden biri olmalıdır.

1 Tin Süresi: 4

2 Buhari, Fedâilu'l-Ashâb; Müslim, Fedâilu's-Sahâbe

Bu hususta, bu ayda bireysel olarak yapılabilecek şeylerden biri de; birbirine dargın ve kūs olan kardeşlerin arasını düzeltmek olmalıdır. Bu,

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

"Müminler ancak kardeşirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah'tan korkun ki rahmete eresiniz"³ ayetine muhatap olan her Müslüman için önemli bir vazifedir. Müslümanların arasını bozmak için insi ve cinni şeytanların yoğun bir şekilde çalıştığı böyle bir dönemde, gönüllerin birbirine uzaklaşmasına ve kalplerin birbirine kırılmasına vesile olacak en ufak bir gedik dahi olsa kapatılması elzemdir. Bizler; kim tarafından olursa olsun, bu hususta atılacak olumlu her adımın desteklenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Bu kûdsi aydan, İslami camia ve bu camianın sevenleri olarak istifade etme hususuna gelince;

Öncelikle şunu belirtiriz ki bizler; devamızın hak davalar içerisinde en doğru dava olduğuna ve en doğru menhec olduğuna inanmaktayız.

Bizler devamızın; gerek bizler için, gerekse tüm insanlık için her iki dünya saadetinin elde edilmesine vesile olacağına inanmaktayız. Bu sebeple davet çalışmalarımıza, daha çok eleman kazanma, kitlemizi ziyadeleştirme olarak yaklaşmamaktayız. Eğer devamız hak ve insanlar için kurtuluş reçetelerinden biri ve hatta en güzeli ise, bizler davetimizi bu reçeteden bütün insanların istifade etmesi adına yürütüyoruz.

Bu hususta Ramazan ayı bizim gibi düşünen İslami camialar için büyük bir nimettir.

Birincisi; davetimizi, gayemizi, ilke ve prensiplerimizi bu ay vesilesi ile insanlara daha rahat götürebiliriz. Muhataplarımızı bu ayda gerçekleştirilecek etkinliklere davet ederek; meramımızı anlatabilir, hakkımızda dilden dile dolaşan yalan haberleri tekzip edebilir, gerek şahsımızla gerekse de camiamızla ilgili kirliliği bertaraf ederek zihinlerdeki ve kalplerdeki kuşkuyu giderebiliriz. Temenni ederiz ki bu ve benzeri vesileler ile devamıza soğuk duran gönüller, devamıza çatık bakan kaşlar ve devamıza asık bakan suratlar yerini; sıcak gönüllere, merhametli bakışlara ve tebessüm eden yüzlere bıraksın.

Ama sadece ve sadece rıza-i ilahiyi gözeterek...

İkincisi; bu ay, diğer İslami camialarla tanışmaya, yakınlaşmaya ve sıcak ilişkiler geliştirmeye vesile olabilir. Özellikle günümüzde İslami camiaların arasındaki tefrika ve ihtilafın en büyük sebeplerinden biri de, birbirlerini yakından ve kendi ağızlardan tanınamalarıdır. Bu sebeple

Ramazan Ayı; İslami camiaların, ikinci ve hatta üçüncü ağızlardan

elde edilen bilgiler yerine, karşılıklı oturup konuşarak birinci ve yetkili ağızlardan çıkacak kelimelerle birbirini tanımasına, varsa kırgınlıkların giderilmesine ve yanlış anlaşılan hususların düzeltilmesine vesile olabilir. Aynı şekilde bu ay; İslami camiaların birbirlerinin meramını dinlemeye ve birbirlerine karşı önyargılarının giderilmesine de vesile olabilir. Tabuların yıkılıp, hoşgörünün hâkim

BİR BURUK RAMAZAN

yaşamaktayız.

Hemen yanı başımızda Suriye'de;
her gün onlarca ve hatta yüzlerce
kardeşimiz bombalar altında can
verirken, anne sütünden kesilmemiş
masum bebeler tonlarca
ağırlığındaki enkaz altlarında
vahşice katledilirken nasıl
bir mutlu Ramazan Ayı
yaşanır ki...

olduğu ortamların bu ayda oluşması daha rahat ve kolaydır. İslami camialar, bu ortamların oluşturulması için bu aydan fazlasıyla istifade edebilirler.

Üçüncüsü; bu ay, insani değerler noktasında aynı endişeye sahip diğer birey ve yapılarla ilişkilerin geliştirilmesine de vesile olabilir. Dünyanın her tarafında; insan haklarının ayaklar altına alınıp zulmün her tarafta kol gezdiği, sömürücülüğün yeni adlarla çağdaş bir şekle büründüğü, tek tipçiliğin her şekliyle dayatıldığı, asimilasyon ve soykırımın sistemli ve düzenli bir şekilde icra edildiği böyle bir dönemde; aynı endişeye sahip, yerel ve ulusal anlamda faaliyet gösteren kurumsal yapılarla tanışma, iletişime geçme ve şer'i ölçüler içerisinde Hilfu'l-Fudûl çerçevesinde faaliyetler yürütmek için bu ay vesile edinilebilir.

Bu ay vesilesi ile düzenlenecek etkinliklere, insani değerler noktasında aynı ortak paydaya sahip birey ve kurumsal yapılar davet edilerek, somut verilerle ve İslam tarihinde yer edinen örnek şahsiyetlerin hayatlarından pasajlar aktararak yukarıda zikrettiğimiz hususlara dinimizin yaklaşımı anlatılarak bir çeşit davet görevi de icra edilebilir. Bu örnekleri daha da ziyadeleştirebiliriz.

Bir ümmet olarak Ramazan Ayından istifade etme hususuna gelince;

Hakikat şudur ki; ümmet olarak hepimiz 'BİR BURUK RAMAZAN' yaşamaktayız. Hemen yanı başımızda Suriye'de; her gün onlarca ve hatta yüzlerce kardeşimiz bombalar altında can verirken, anne sütünden kesilmemiş masum bebeler tonlarca ağırlığındaki enkaz altlarında vahşice katledilirken nasıl bir mutlu Ramazan Ayı yaşanır ki...

Filistin'de, Kudüs'ü galattındayken ve Kudüs'ün izzetli evlatları işgalci Siyonist güçlerinin namlularından çıkan kurşunlarla can verirken Ramazan Ayını nasıl bir huzurla geçirebiliriz ki...

Afganistan'da küçük büyük, erkek bayan, genç yaşlı demeden birçok Müslüman kardeşimiz işgalci güçler tarafından katledilirken nasıl bir mutlu Ramazan Ayı yaşayabiliriz ki...

Arakan'da, gözyaşları içerisinde kendilerine uzanacak bir eli bekleyen kardeşlerimizin yakarıları kulaklarımızda yankılanırken Ramazan Ayını nasıl bir sevinç ile karşılayabiliriz ki...

Afrika'da açlıktan ve susuzluktan kıvranan kardeşlerimiz gözlerimizin önünde canlanırken orucumuzu nasıl iştahla açabilir, iftara nasıl bir sevinç ile kavuşabiliriz ki...

Ya halifesizlik... Ya hilafetimizin olmayışı...

Ümmet olarak bölük pörçük bir vaziyette ve büyük bir tefrika içerisinde oluşumuzun en büyük sebebi; başımızda Habeşi bir köle dahi olsa, Kur'an ile adalet ve hakkaniyet ile bize hükmedecek bir halifemizin olmayışı değil midir?

Bedenlerimizin bir hayvan kadar değer görmemesinin, iffet ve onurumuzun ayaklar altına alınmasının, gözyaşlarımızın dinmeyişinin, durmak bitmek bilmeden kanlarımızın akıtılmasının ve yeraltı yerüstü zenginliklerimizin sömürülmesinin sebebi; bizi koruyacak, gözetecek ve tek bir sözülle; ümmeti tek bir ordu, tek bir cephe ve tek bir devlet yapacak halifemizin olmayışı değil midir?

Halifesiz ve hilafetsiz bir durumda, kan revan içerisinde karşıladığımız bir Ramazan Ayının bize bırakacağı en büyük şeylerden biri de büyük bir burukluk değil midir?

İşte bu burukluğumuzu giderme adına, üzerimize çöken bu kara bulutların dağılıp güneşin yeniden doğması adına bu ramazan ayını vesile edebilir; ev, iş, okul vb. hayatımızın bütün alanını ümmetin sorunlarının ve bu sorunların çözümünün konuşulduğu alanlara çevirebiliriz.

Hiç olmazsa bu ay, evet bu ay bu konuları gündemimizden düşürmemeliyiz.

Ramazan Ayının mahiyetini idrak edip, bu ayı hakkıyla ifa edenlerden olma adına...

**Davamızın sonu
Âlemlerin Rabb'i
olan Allah Azimüşşan'a
hamd etmektir.**

الحمد لله رب العالمين

İLÂH

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عَبْدُ الْإِلَهِ - el-Mevdûdi / Kur'an'da Dört Terim

İLÂH KELİMESİNİN DİL YÖNÜNDEN ARAŞTIRILMASI

(İlâh) إِلَه kelimesi:¹

a) إِلَهْتُ إِلَى فَلَانٍ "Filana ısındım alıştım"

b) إِلَهَ الرَّجُلِ - يَأْتُهُ "Korktuğu bir iş başına geldi"

c) فَأَلَّهَهُ غَيْرَهُ "Başkası onu korudu, kurtardı."

d) أَلَّهَ الرَّجُلُ إِلَى الرَّجُلِ "Adam adama aşırı sevgisinden dolayı yöneldi."

e) أَلَّهَ الْفَصِيلُ "Deve yavrusu anasına düşkün oldu"

f) إِلَهٌ - إِلَهِةٌ - إِلَهِةٌ "Kulluk etti"

g) إِلَهِةٌ "kelimesi hicaplandı, örtündü gizlendi anlamına" إِلَهِةٌ يَلِيهِ لَيْلَا'den türemiştir de denilmiştir.

İlâh kökünden alınarak yukarı da gösterilen manalardan açıkça anlaşılıyor ki إِلَهِة ibadet, kulluk ve مَبُودُ إِلَهِ mabud tanrı manası kullanılır.

1. İnsan zihninde ibadete ve ilâh edinmeye iten etkenin asıl kaynağı, kişinin muhtaç ve güçsüz olmasıdır.

İnsan, kendisinin ihtiyaçlarını gidermeye gücü yeten, sıkıntılara karşı ona yardım eden, gerektiği an onu koruyan, ızdırap ve korkusu halinde korkusundan onu emniyete çıkaran bir varlıktan başkasına ibadet etmeyi aklına ve hayaline bile getirmez.

1 Lügat kitaplarında yer alan bu kelimeyle ilgili açıklamalar; Tefsir-u İbni Kesir, C.1 S.19-20 ve Taberi Tefsiri haşiyesinde ki Nisaburi Tefsiri C.1 S.65-66 sayfaların da geçmektedir.

2. Yine kişinin inancına göre ihtiyaçları gideren, dualara icabet eden, isteklere cevap veren bir varlığın, mevki bakımından yüceliğini itiraf etmekle kalmaz, kuvvet ve kudretteki üstünlüğünü de itiraf eder.

3. Şu dünya hayatında kişinin ihtiyaçlarının, çoğunlukla sebep ve sonuç kanunlarına göre olması ve ihtiyaçlarını gidermek için yaptıklarının çoğunun, duygusu, görgüsü altında ve bilgisi çerçevesinden çıkmayacak bir durumda gerçekleşmesi nefsinde o varlığa kulluk etme arzusunun meydana getirmesi.

Buna bir örnek verelim: Bir şahıs bazı ihtiyaçlarına sarf etmek için bir mala muhtaçtır. Bunun için başka bir şahsa gider ve ondan bir iş veya vazife ister. O da bunun isteğini kabul ederek bir iş verir. Sonra işine göre ücretini öder. Bu işçi, inanmak şöyle dursun işverene ibâdet etmeyi aklına bile getirmez. Çünkü O, kendisine emek harcatan, yorulmasına yol açan işi ve iş düzenini bütün yönleriyle bilmekte, gözleriyle müşahade etmekte, işverenin kendisi için belirlediği çalışma yöntemi hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Çünkü kendisine tapınılan "mabud" un kişiliği, zatı ve gücü gayb perdesi arkasında olmadıkça ve bütün ihtiyaçları gideren gücü gizli kalmadıkça, insanın ona ibâdet etmesi mümkün değildir.

İşte bu fikirden hareketle, mabut için isim olarak öyle bir kelime seçilmiştir ki, bu kelime, görünmezlik ve derin şaşkınlık anlamı ile birlikte yücelik üstünlük ve şerefilik manalarını da ihtiva eder.

4. Nihayet kaçınılması imkânsız tabii hallerden biri de, insanın aşkla ve şevkle yöneleceği şahsın, ihtiyacı anında ihtiyacını gidermeye, sıkıntıya düştüğü zaman sıkıntısından kurtarmaya, ızdıraplı anlarında acılarını dindirmeye gücü yetsin.

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, "İlâh" kelimesinin mâbûd hakkında kullanılmasına sebep olan faktörler şunlardır: İhtiyaçları gidermesi, amelini karşılığım vermesi, sükûnet bahşetmesi, yüceliği ve hükmü altına alıp koruması. Bu kuvvetli varlığın hâkimiyeti mabudun ihtiyaçlarını karşılar, musibet anında onu korur. Aynı zamanda gözlerden o derce gizli olmalı ki insanların idrak edemediği sırlardan daha da esrarlı olsun ve insan ondan korktuğu kadar iştia ve sevgi de duysun.

CAHİLİYE DEVRİ İNSANLARIN İLAH DÜŞÜNCESİ

Lügatle ilgili bu açıklamadan sonra, Kur'an'ın yok etmek için geldiği, Araplar ve diğer eski milletlerdeki ilâh düşüncesine kısaca göz atmamız yerinde olur. Allah (c.c) Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurur:

1. "Onlar kendileri için bir izzet ve kuvvet kaynağı olsunlar diye Allah'tan başa düzme ilâhlar edindiler." (Meryem/81)

"Onlar Allah'ı bırakıp, güya kendileri yardım(a mazhar) edilecekler ümidi ile ilâhlar edindiler" (Yasin/74)

Bu ki Ayet-i Kerimeden anlaşıldığına göre cahiliyet devri insanları kendileri için ilâh olduğuna kanaat getirdikleri varlıkların, şiddet ve sıkıntı anlarında koruyucuları olduklarını, onların himayelerine sığındıklarında da ahdi bozmaktan meydana gelecek sorumluluklardan ve çeşitli korkulardan kendilerini emin kılacaklarını zannediyorlardı.

2. "Binaenaleyh Allah'ı bırakıp taptıkları yalancı ilâhlar, Rabb'inin azap emri geldiği zaman, onlara hiç bir fayda vermedi. Zıyanlarını arttırmaktan başka bir işe yaramadı." (Hûd/101)

"Hâlbuki Allah'ı bırakıp da çağırdıkları, hiç bir şey yaratamazlar. Onların kendileri yaratılıp duruyorlar. Onlar diriler değil ölülerdir. Ne zaman dirileceklerine şuurları da yoktur. Sizin ilâhınız bir tek Hâk'tır." (Nahl/20-22)

"Allah ile birlikte başka bir ilâh daha edinip tapma. Ondan başka hiç bir ilâh yok." (Kasas/88)

Burada düşünülmesi gereken şudur: İlâh kelimesinin Kur'an-ı Kerim'de kullanılışı iki manadadır.

Birincisi: Mabut, hak olsun bâtil olsun ayırım yapmaksızın, insanların pratikte kendisine taptığı şeydir.

İkincisi: Hakikaten ibadete lâyık olan mabûd. Bu ayette ilâh kelimesi iki ayrı manasında da kullanılmıştır.

"Allah'tan başkasına tapanlar dahi hakikatte Allah'a eş tuttıkları ortaklara tabi olmuyorlar. Onlar kuru zandan başkasına uymuyorlar; onlar ancak yalandan başkasını söylemiyorlar." (Yunus/66)

Bu ayetlerden anlaşılan bir kaç husus:

a) Cahiliyet devri insanları, ilâh edindiklerini sıkıntılı anlarında dua edip, yardıma çağırıyorlardı.

b) İlâhları sadece cinler, melekler ve putlardan ibaret değildi. Daha önce ölen şahıslar da tapılanlar zümresine giriyordu. Nitekim "onlar diriler değil, ölülerdir. Ne zaman dirileceklerinin şuurlarına varamazlar" (Nahl/21) ayet-i kerimesi buna açıkça delalet etmektedir.

c) Zanlarınca ilâhları dualarını işiten ve kendilerine yardım etmeye güçleri yeten varlıklardı.

Burada okuyucuya, duanın ve insanın ilâhtan beklediği yardımın ne olduğunun hatırlatılması gereklidir. Bir şahıs mesela susamış olsa, hizmetçisini çağırır ve kendisine su getirmesini emreder. Bir hastalığa yakalansa tedavi için doktor çağırır. Şahsın hizmetçisinden veya doktordan bir şey istemesine dua diyemeyiz. Adamın hizmetçiyi veya doktoru ilâh olarak kabul ettiğini de söyleyemeyiz. Bu, insanın yaptığı sebep ve netice kanununa göre cereyan eden bir olay olduğu için, bu kanunun hükmü dairesinden de çıkmaz. Lakin aynı şahıs, susuzluk veya hastalıktan iyice bunaldığı anda, hizmetçisini veya doktoru çağırarak yerde bir başka veli veya puttan yardım dilese, şüphesiz ki ona bir sıkıntının giderilmesi için

dua etmiş ve onu ilâh edinmiş olur. Çünkü bu kimse kilometrelerce uzakta, mezarda yatan bir veliye dua etmektedir. Bana öyle geliyor ki söz konusu şahıs, onu her şeyi işiten, gören, sebepler âlemi üzerinde bir çeşit egemenliği bulunan kudret ve hüküm sahibi olarak algılıyor, dolayısıyla onun hakkında suyu ulaştırabilir ya da şifa verebilir inancına sahip bulunuyor. Aynı şekilde sıkıntılı bir durumda su ve şifa umarak bir puta dua etse, bunu da putun hastalık, sıhhat ve suya hükmünü geçirdiğine, tabiat kanunları dışındaki bir manevi güçle gidermek için gereken sebepler üzerine hükmünü geçirme kudretine sahip olduğuna inanarak yapsa, o şahıs veya putu ilâh edinmiş olur.

Özetle, insanın ilâh edindiği şeye dua etmesine, ondan yardım dilemesine sebep olan düşünce, şüphesiz ki onun tabiat kanunları üzerinde hükmünü geçirmeye ve tabiat kanunlarının nüfuzu haricinde bir kuvvete malik olduğunu kabul etmeye götüren düşüncedir.

3. "And olsun ki biz kendi çevrenizde bulunan memleketleri helak ettik. Ayetleri, belki onlar küfürden imana dönerler diye tekrar tekrar açıkladık. O vakit Allah'ı bırakıp da güya O'na yakınlığa vesile edindikleri düzme ilâhlar onların azabını savmaya yardım etmeli değil miydi? Tersine o düzme ilâhlar kendilerinden ayrılıp kayboldular. Bu onların yalanlarıdır; uydurmakta oldukları şeydir." (Ahkâf/27-28).

"Ben, beni yaratana neden kulluk etmeyecek misim? Siz hepiniz O'na döndürüleceksiniz. Ben O'ndan başka ilâhlar edinir miyim? Eğer o çok esirgeyici Allah bana zarar vermek isterse (iddia ettiğiniz) o şeylerin şefaati bana hiç bir fayda vermez. Onlar beni asla kurtaramazlar." (Yasin, 22, 23)

"Onu bırakıp ta kendilerine bir takım dostlar edinenler derler ki: "Biz bunlara ancak bizi Allah'a daha fazla yaklaştırsınlar diye tapıyoruz. Şüphe yok ki Allah, onlarla müminler arasında ihtilaf ede geldikleri şeyler hakkında hükmünü verecektir." (Zümer/3)

"Onlar Allah'ı bırakıp, kendilerine ne bir zarar ne bir fayda veremeyecek şeylere toparlar. Bir de; 'Bu putlar, Allah yanında bizim şefaathilerimizdir' derler" (Yunus/18)

Bu ayetlerden anlaşılacaklar şunlardır:

Cahiliyet devri insanları, ulûhiyetin, ilâh olduklarına inandıkları kimseler arasında paylaşılmadığı ve hepsinden üstün bir ilâh olmadığı inancında değillerdi. Lügatlerinde, Allah kelimesi ile isimlendirdikleri her şeyden üstün bir ilâhın ilâhlığında, onların da biraz nüfuz ve dahli bulunduğunu, isteklerinin bu yüce ilâh huzurunda makbul olduğu, istek ve arzuların, onların şefaathleri sayesinde mümkün olduğu noktasında toplanır. Bu gibi zanları sebebi ile, onları Allah ile birlikte ilâh edinmişlerdir. Bunlardan da anlaşılıyor ki, bir insan birisini Allah katında kendisi için şefaathçi edinir, sonra da ona dua eder, ondan yardım isteyerek tazim ve hürmet gösterir, adaklar kurbanlar sunarsa, bütün bunlar cahiliyet devri insanının dilinde onu ilâh edinme, ilâh seçme adını alır.²

4. "Allah, "iki ilâh edinmeyin. O, ancak bir ilahtır. Onun için benden, yalnız benden korkun buyurdu" (Nahl/51)

"Ben O'na eş tanıdığınız şeylerden hiç bir zaman korkmam. Meğerki Rabbim, hakkında bir şey dilemiş olsun." (Enam/80)

"Biz ilâhlarımızdan kimisi seni fena çarpmış demekten başka bir şey söyleyemeyiz." (Hud/54)

Bu ayetlerden anlaşıldığına göre, cahiliye devri insanları şu yönlerden ilâhlarından korkuyorlardı: Şayet her hangi bir sebeple ilâhların öfkelerini çekerler veya kendilerine olan iyiliğini ve merhametini kaybederlerse, hastalık, kıtlık, mal ve can noksanlığı gibi musibetlere uğrar ve çeşitli belâlarla karşılaşır.

5. "Onlar, Allah'ı bırakıp bilginlerini, rahiplerini, Meryem'in oğlu Mesih'i ilâh edindiler. Hâlbuki bunlar da bir olan Allah'a ibadetten başkası ile emr olunmamışlardır. Ondan başka hiç bir ilâh yok." (Tevbe/31)

"Heva ve hevesini ilâhı edinen kimseyi gördün mü? Şimdi onun üzerine sen mi bir bekçi olacaksın?" (Furkan/43)

"Bunun gibi onların ortakları (olan o putların hizmetçileri) müşriklerden birçoğuna öz evlatlarını kendi elleri ile öldürmelerini hoş göstermişlerdir." (En'âm/137)

"Yoksa onların Allah'ın izin vermediği şeyleri o fasit dinlerinden kendilerine şeriat çıkarıp yapan ortaklar mı var?" (Şura/21)

Bu ayet-i kerimeleri düşünen kimse, ilâh kelimesinin, daha önce geçen manaya geldiğini görecektir. Burada tabiat kanunları üzerine hükmünü geçiren bir otorite tasavvurundan eser yoktur. İlâh edinilen, ya insanlardan birisi veya

2 Burada okuyucunun şunu bilmesi gerekir. Şefaath iki kısımdır: a) Gerisinde bir tür kuvvet ve nüfuz bulunan şefaath. Bu tür şefaatte, şefaath edinin kabul edilmesi zorunludur, b) İsteklerin içtenlikle ve alçak gönüllülükle arz olunduğu, ancak şefaathin kabulünü zorunlu kılan bir güç ve kuvvetin olmadığı şefaath. Birinci anlamda bir kimseyi Allah katında şefaathçi kabul eden kişi, hiç şüphesiz onu ilâh edinmiş ve şefaathçiyi Allah'a ortak koşmuş olur. İşte böyle bir şefaath Kur'an-ı Kerim kesin olarak reddeder. İkinci anlamdaki şefaath gelince, başkaları için peygamberlerin, meleklerin ve salih insanların Allah katında bulundukları şefaath çeşididir. Allah böyle bir şefaath talebinin dilerse kabul eder, dilemezse kabul etmez.

bizzat insanın kendi nefsidir. Bunu ilâh edinmeleri, insanların ona dua etmelerinden veya kendilerine zarar ve fayda vereceğine inanmalarından yahut kendisinden mükâfat beklenen birisi olmasından ileri gelmez. Onu ilâh seçmeleri, emirlerini bir hukuk düzeni kabul etmeleri, emrettiğini yapıp yasaklarından sakınmaları, helal ve haram kıldığı şeylerde O'na uyararak, emirlerini kendilerine kanun telakki etmelerinden, bizzat emretme ve yasaklama yetkisine sahip olup, ondan üstün bir otoritenin olmadığı inancına saplanıp kalmalarından doğar.

Birinci ayetten, Yahudi ve Hristiyanların âlimlerini ve din adamlarını nasıl Allah'tan başka ilâh edindiklerini açıkça anlıyoruz. Nitekim aynı husus, İmam Tirmizi ve İbn-u Cerir'in, Adiyy b. Hatem (r.a.) den rivayet ettikleri hadis de şöyle açıklanıyor:

"Adiyy b. Hatem boynunda altın bir haç olduğu halde Resulullah'ın yanına girdi. Resulullah, yukarıda bahsi geçen ayeti okuyordu. Adiyy diyor ki "Onlar (Hristiyanlar) din adamlarına tapmazlar" dedim. Resulullah: "Hayır taparlar: Din adamları, halka helâli haram, haramı helâl kılar; halk da onlara uyar. İşte Hristiyanların din adamlarına ibâdeti budur."

İkinci ayetin manası gayet açıktır. Şöyle ki: Nefsinin arzularına uyan ve nefsinin isteklerini her şeyin üstünde gören kimse, nefsini kendisi için ilâh edinmiş olur.

Son iki ayette ise "ilâh" kelimesi yerine "(şürekâ) ortaklar" kelimesi kullanılmıştır. Burada şirkten maksat, ulûhiyette Allah'a ortak tutmaktır. Yine bu iki ayete göre, herhangi bir şahsın veya topluluğun Allah'ın emrine dayanmayan bir kanun, bir şariat, bir belge meydana getirmeleri halinde, bu kanun koyucusu ile Allah'ı Teâlâ'ya şirk koşmuş oluyorlar.

ULÛHİYET KONUSUNDA MESELENİN ASLI

İlâh kelimesinin yukarıda geçen çeşitli manaları arasında kesin görüşe sahip bir kimsenin rahatlıkla anlayabileceği mantikî bir bağ vardır. Ne olursa olsun herhangi bir şeyi kendisi için veli, yardımcı, kötülükleri uzaklaştıran ihtiyaçlarını gideren, duasını kabul eden, zarar ve fayda vermeye gücü yeten bir varlık olarak görürse ve bütün bunları tabiat

kanunları çerçevesi dışında manalarla anlayıp onlar hakkında kabul ederse, bu inandığı şeyin bu âlemin nizamı üstünde, bir otoriteye sahip olduğunu kabul etmesinden ileri gelmektedir. Yine bir kimse birinden korkar, ondan sakınır, gazabının kendisine zarar vereceğine, hoşnutluğunun fayda sağlayacağına inanırsa, onun bu inancının ve hareketinin kaynağı, bu kişinin yaşadığı çevre üzerinde bir otoriteye sahip olduğu düşüncesinin zihninde yer etmesinden doğmaktadır. Neticede itibari ile yüce Allah'a inandıktan sonra, Allah'tan başkasına dua eden ve ihtiyaçlarını O'ndan başkasına arz eden kimsenin bu yanlış inancı, ulûhiyet otoritesinin her hangi bir kısmında onun, Allah'a ortak olduğuna inanmanın dışında başka bir sebepten kaynaklanmaz. Aynı şeklide kim Allah'tan başkasının hükmünü kanun sayar, emir ve yasaklarını uyulması gereken bir şariat telakki ederse, onun otoritesini üstün kabul etmiş demektir.

Sözün özü şudur: Ulûhiyetin aslı bir otoritedir. İster insanlar onun hükmünün bu âlemde tabiat kanunlarına hâkim olduğuna inansın, isterse insanın dünya hayatında onun emrinin de itaati ve boyun eğmeyi gerektirdiğini kabul etsin veya etmesin netice aynıdır.

KURAN'IN GETİRDİĞİ DELİLLER

İşte Kuran'ı Kerim'in Allah'tan başkasının ilâhlığını red ve tek olan Allah'ın ulûhiyetini ispat konusunda getirdiği hüccet ve delillerin esası kabul ettiği otorite düşüncesi budur.

Kur'an'ın bu hususta belirttiği gerçek şudur: Göklerde ve yerde bütün egemenlik, otorite ve yetkilere mâlik olan ancak Allah'tır. Yakarma O'na mahsustur. Bütün nimetler O'nun kudret elindedir. Emretmek sadece O'na aittir. Kuvvet, ister istemez O'na itaat etmeye, emrine boyun eğmeye mecburdur. O'ndan başka otorite yoktur. Göklerde ve yerde O'ndan başkasının hükmü geçmez. Yaratılışın sınırlarını, nizamını, idaresini O'ndan başkası bilemez.

Hükmünün salâhiyetleri hususunda kimse O'na ortak olamaz. İşte bunun için gerçekte O'ndan başka ilâh yoktur.

Gerçekte Allah'tan başka ilâh olmadığına göre, başkasını ilâh kabul ederek yapılan her iş temelden geçersizdir. İster ona yapılan dua ve işlerini ısmarlama olsun; ister ondan korkmak ve ona ümit bağlamak olsun; isterse onu Allah huzurunda bir şefaathçi kabul etmek veya ona mutlak itaat ve emrine düşüncesizce uymak şeklinde olsun; Allah'tan başkasına bağlanan bu maddi ve manevi bağların Allah'ı Teâlâ'ya tahsis edilmesi gerekir. Zira O, yalnız başına bütün otoriteye mâliktir.

Kur'an-ı Kerim'in konuya ilişkin delil gösterme üslûbuna gelince: Bunun için Kur'an'ın şu çarpıcı ve mucizevî ifadesine bakalım:

"O, gökte de ilâh, yerde de ilâh olan bir Allah'tır. O yegâne hüküm ve hikmet sahibidir, her şeyi hakkıyla bilendir." (Zuhur/84)

"Yaratan Allah, yaratmayan gibi midir? Artık iyice düşünmeyecek misiniz?" (Nahl/17)

"Hâlbuki Allah'ı bırakıp da çağırdıkları nesneler, hiç bir şey yaratamazlar. Onların kendileri, yaratılıp duruyorlar. Sizin ilâhlarınız bir tek ilâhtır." (Nahl/20-22)

"Ey insanlar! Allah'ın üzerinizdeki bunca nimetini kalbinizle hatırlayın; dilinizle anın. Sizi gökten ve yerden rızıklandırarak, Allah tan gayri bir yaratan var mı? O'ndan başka hiçbir ilah yoktur. O halde nasıl tevhidden küfre çevriliyorsunuz?" (Fatır/3)

"Mekkelilere de ki: Bana haber verin! Eğer Allah kulağınızı, gözlerinizi alıp sizi sağır ve kör bırakırsa, kalplerinizin üstüne bir de mühür vurursa, Allah'tan başka onları size getirecek ilah kimdir?" (En'am/46)

"O öyle Allah'tır ki, kendinden başka hiç bir ilah yoktur. Önünde de sonunda hamd O'nundur. Hüküm de O'nundur. Siz ancak O'na döndürülüp götürüleceksiniz. De ki: Eğer Allah üzerinizde geceyi ta kıyamete kadar fasilasız devam ettirse, Allah'tan başka size bir ışık getirecek ilah kimdir? Bana haber verin. Hala dinlemeyecek misiniz? De ki: Eğer Allah gündüzü kıyamete kadar aralıksız devam ettirse, size içinde dinleneceğiniz bir geceyi, Allah'tan başka getirecek ilah kimdir? Bana haber verin. Hala görmeyecek misiniz?" (Kasas/70-72)

"Habibim! Onlara de ki: Allah'ı bırakıp ta O'nun ortağı olduklarını kupkuru iddia ettiklerinize istediğiniz kadar yalvarın. Onların ne göklerde ne yerde bir zerre

miktarına bile güçleri yetmez. Onların buralarda hiçbir ortaklığı olmadığı gibi O'nunda bunlardan bir yardımcısı yoktur. O'nun nezdinde, kendisinin izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez." (Sebe/22-23)

"Gökleri ve yeri Hakkın ikamesini sebep olarak O yarattı. Geceyi gündüzün üzerine bürüyüp örtüyor. Gündüzü de gecenin üstüne sarıyor. Güneş, Ay'a boyun eğdirdi. Her biri bir vakit için cereyan etmektedir." (Zümer/5)

"O Sizi bir kişiden yarattı. Sonra ondan da eşini meydana getirdi. Sizin için davarlardan sekiz çift indirdi. Sizi analarınızın karınlarında, üç karanlık içinde, bir yaratılıştan sonrada öbür yaratılışlar kalb edip duruyor. İşte Rabbiniz olan Allah. Mülk O'nun. O'ndan başka hiç bir ilâh yok. Böyle iken siz nasıl olup da O'na ibadetten döndürülüyorsunuz?" (Zümer/6)

"(O nesneler mi) yoksa gökleri ve yeri yaratan, gökten sizin için bir su indiren mi? Öyle bir su ki, Biz onunla sizin bir ağacını bile yetiştiremeyeceğiniz nice güzel bahçelerin bitkilerini yeşertiyoruz. Allah ile beraber bir ilâh ha? Hayır. Onlar sapıklıkta devam eden bir topluluktur. O nesneler mi yoksa yeri karargâh yapan, aralarından ırmaklar akıtan, ona has ve sabit dağlar kuran, iki denizin arasına perde koyan, Allah ile beraber bir ilâh ha? Hayır. Onların çoğu (tevhidi) bilmiyorlar. Yoksa bunalmışa, kendisine dua ettiği zaman icabet eden, fenalığı gideren, sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile beraber bir ilâh ha? Siz ne kıt düşünüyorsunuz? Yahut o kara ve denizlerin karanlıkları içinde sizin yolunuzu doğrultmakta, rahmetinin önünde rüzgârları müjdeci göndermekte olan mı? Allah ile beraber bir ilâh ha? Allah onların tuttukları ortaklardan çok yüce, çok münezzehdir. Yahut yaratmayı önce başlatan, sonra onu iade edecek olan ve sizi gökten ve yerden mihlandıran mı? Allah ile beraber bir ilâh ha? De ki: "Eğer (şirk koşmanızın) doğruluğuna inanıyorsanız getirin delilinizi." (Neml/60-64)

"O (Allah) ki göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Hiç bir evlat edinmemiştir O. Mülkünde O'nun bir ortağı da yoktur. O her şeyi yaratıp, bir düzen ve bir ölçü tayin etmiştir. Böyle iken kâfirler, O'nu bırakıp da birtakım ilâhlar edindiler ki, bunlar hiç bir şey yaratamazlar. Bilakis kendileri yaratılıp durmaktadır. Onların, nefisleri için ne bir zararı gidermeye, ne de bir fayda sağlamaya güçleri yetmez. Öldürmeye, diriltmeye, ölenleri yeniden diriltip kabirden çıkarmaya ise, hiç güçleri yoktur." (Furkan/2-3)

"O, gökleri ve yeri yoktan var edendir. O'nun nasıl çocuğu olabilir? O'nun bir eşi de yoktur. Her şeyi O yaratmıştır. Ve O her şeyi hakkıyla bilendir. İşte Rabbiniz olan Allah! O'ndan başka hiç bir ilâh yoktur. O, her şeyi yaratandır. O halde O'na kulluk edin. O, her şeyin üstünde kendisine güvenilip dayanılacak mutlak bir vekildir." (Enam/101-102)

"İnsanlar içinde, Allah'tan gayrisini O'na denkler sayanlar da vardır ki, onlara Allah'a olan sevgi gibi muhabbet beslerler. İman edenlerin Allah'a sevgisi ise, her şeyden sağlamdır. Allah'a eş tutarak nefislerine zulmedenler, azabı görecekləri zaman bütün kuvvet ve kudretin hakikaten Allah'ın olduğunu (gözleri ile görür gibi) bilselerdi!" (Bakara/165)

"De ki: Allah'ı bırakıp da tapmakta olduklarınız ne olduğunu gördünüz mü? Onların yerden hangi şeyi yarattıklarını bana gösterin. "Allah'ı bırakıp da, kendisine kıyamete kadar cevap veremeyecek kişiye tapmakta olan kimseden daha sapık da kimdir?" (Ahkâf/4-5)

"Eğer göklerde ve yerde, Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, bunların ikisi de muhakkak ki harap olup gitmişti. (Demek ki) Arşın Rabbi olan Allah (onların vafedegeldikleri) her şeyden yücedir; münezzehtir. O, yapacağından mes'ul olmaz; fakat onlar sorumlu olurlar." (Enbiya/22-23)

"Allah hiç bir çocuk edinmemiştir. Onunla birlikte hiçbir ilâh yoktur. Öyle olsaydı, elbette her bir ilâh kendi yarattığını sürükleyip götürür ve elbette kimi kimin üstüne galip gelip yükselirdi." (Mü'minûn/91)

"De ki: Allah ile beraber, söyleye geldikleri gibi başka ilâhlar bulunsaydı, o takdirde onlar Arşın sahibine elbet bir yol ararlardı. O, bunların söylemekte oldukları şeylerden tamamıyla münezzehtir; yücedir; büyüktür." (İsra/42-43)

Bu ayetlerde baştan sona kadar, şu temel düşünceyi buluruz: ulûhiyet ve otorite (mutlak egemenlik) birbirini gerektirilir; mânâ ve ruh bakımından farkları da yoktur. Otoritesi bulunmayan ilâhlığı mümkün olmadığı gibi, ilâh kabul edilmesi de yakışık almaz. Mutlak otorite sahibinin ilâhlığından söz edilebileceği gibi, tek başına ilâh oluşunun da kabul edilmesi gerekir. Çünkü herhangi bir şahsın bir ilâhtan istediği, bütün ihtiyaçlarının yerine getirilmesi ise bunun otoritesiz (egemenlik) bir güç tarafından yapılması mümkün değildir. Kişilerin güçsüz bir varlığa yönelmesi ve ondan

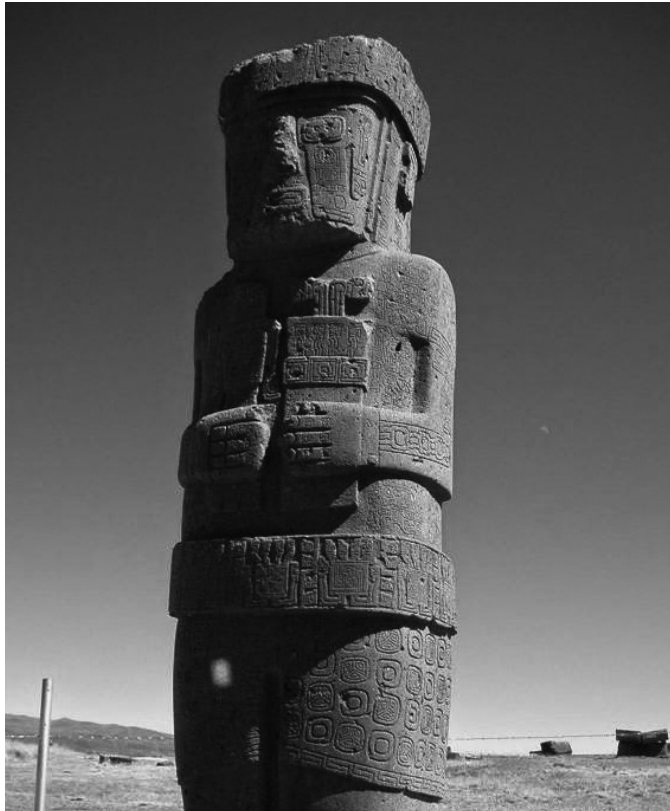
bir şeyler ümit etmesi, göle maya çalmak gibidir.

Kur'an-ı Kerim'in bu temel fikre dayanarak delil getirdiği ifade tarzının başlangıç ve sonucunu, tam manasıyla aşağıdaki şekilde anlamak mümkündür:

1. Muhakkak ki sizin önemsemeyip basit gördüğünüz ihtiyaçların giderilmesi, zararların defedilmesi, himaye etmek, muvaffakiyet vermek, yardım ihsan etmek, gözetmek, korumak, dualara icabet etmek gerçekte önemsiz ve sıradan işlerden değildir. Aksine bütün bunların, bu kâinattaki bütün yaratma, idare etme işlerini üstüne alan bir güç ve otorite ile sarsılmaz bir bağlantısı vardır. Eğer siz en önemsiz ihtiyaçlarınızın bile giderilmesi için gerekli nizamı düşünürseniz, gökte ve yerde sayısız faktörlerin varlığı olmadan onların giderilmesinin imkânsızlığını anlarsınız. Bunun için içtiğiniz bir bardak suyu veya yediğiniz bir buğday tanesini misal alınız; sizin için hazırlanıp elinize ulaşmadan önce güneş, toprak, rüzgâr, deniz, vs. gibi nelerin onların hazırlanmasında rol oynadığını düşünebiliyor musunuz? Hakikaten duanıza icabet, ihtiyaçlarınızın giderilmesi ve bunlara bağlı işler basit bir otorite ile olacak işlerden değildir. Bu öyle bir otoriteyi gerektirir ki, göklerin ve yerin yaratılışını, gezegenlerin harekete geçirilişini, rüzgârın estirilişini, yağmurun yağdırılmasını, kısaca bütünü ile bu kâinatın nizamının idaresini elinde tutabilsin.

2. Bu egemenlik, parçalanma kabul etmez. Yaratma işinin bir güçte, rızık işinin diğer bir güçte olması imkânsızdır. Nitekim meydana getirmenin birinin, hastalık ve şifanın diğerinin, ölüm ve hayatın bir üçüncüsünün gücü dâhilinde olması da ayın şekilde imkânsızdır. Çünkü durum böyle olsaydı, bu, kâinat düzeninde hiç bir şeyin yerli yerinde durmasına imkân kalmazdı. O halde, bütün otorite ve salâhiyetlerin göklerde ve yerdeki her şeyin bir hâkimin kudret elinde olması gerekir. Bu âlemin nizamı, işin böyle olmasını gerektirir; gerçek de böyledir.

3. Egemenlik, tek olan bir egemenin elinde olursa, ondan başkasında en ufak ve ehemmiyetsiz bir

miktarı bile bulunmazsa, ilâhlık da şüphesiz O'na mahsustur; başkasının değil, sadece O'nundur. Bu hususta ortağı da yoktur. Ondan başka birinin sana yardım etmeye, duanı kabul etmeye, seni korumaya veya senin yardımcın, velin, vekilin olmaya, sana bir zarar veya fayda sağlamaya gücü yetmez. Şu halde bu kabilden hatıra gelebilecek bütün manalarda, (Ey insanlar!) sizin için Allah'tan başka, tek hâkim olan Allah'a yakınlığı dolayısıyla, O'nun huzurunda şefaati kabul edilen, sözü geçen bir ilâh olması da mümkün değildir. O'nun idaresine ait bir şeye karşı çıkmak kimsenin harcı olmadığı gibi, O'nun işlerinden her hangi birine müdahale etmeye de kimsenin gücü yetmez. Şefaati kabul veya red etmek sadece O'nun irâdesine bağlıdır. Şefaati O'nun nezdinde kabul ettirecek güç ve kuvvete sahip bir kimsede yoktur.

4. Üstün otoritenin gereği, hüküm ve emrin, güçlü ve tek olana ait olması ve egemenliğinin basit bir parçasının dahi başkasına geçmemesi gerekir. Yaratmak O'na aittir. Bu hususta ortağı yoktur. İnsanları rızıklandıran O'dur. Başkasının bu işte bir katkısı yoktur. Bu kâinatın nizamını idare eden ve onun işlerini yürüten O'dur. Bütün bunlarda hiçbir ortağı yoktur.

Buna göre akıl, hüküm, emir ve kanun koymanın O'ndan başkasının kudreti dâhilinde olmadığını tasdike mecburdur. Bütün bunlardan her hangi birinin O'na ortak oluşunu açıklayabilecek hiçbir gerekçe bulunamaz. O'ndan başkasının, gökte ve yerdeki hükümranlılığı altında, zor durumda bulunanı kurtardığını, ihtiyaç sahibinin ihtiyacını giderdiğini, dua sahibinin duasına icabet ettiğini, sıkıntıda kalmışın sıkıntısını giderdiğini kabul etmek affedilmez hatadır. Yine şunların da, O'ndan başkasında bulunduğunu kabul etmek hatadır: Kendi kendine müstakil bir egemen, istediğini dilediği gibi yapabilen bir âmir, kanun koymada mutlak kudret sahibi bir kanun koyucu, yaratma, rızık verme, diriltme, öldürme, güneşi ve ayı emri altına alma, gece ve gündüzü birbiri arkasına getirme, kaza kader, hüküm, mülk, emir ve şeriat sahibi olma... Çünkü bütün bunlar tek otoritenin muhtelif yönleri ve tek hükümranlılığın değişik görüntüleridir. Hükümranlılık ve egemenlik, hiçbir şekilde parçalanma kabul etmez.

Allah tarafından gönderilmiş bir delil olmaksızın, O'ndan başkasına itaat eden ve ona itaatin gerekli olduğuna inanan, Allah'tan başkasına dua edip bir şey isteyen kimse gibi Allah'a şirk koşturmuştur. Siyasal anlamıyla kendisini mülkün sahibi, üstün ve mutlak egemen olduğunun iddia edenin iddiası³ ilâhlık iddiasında bulunarak insanlara: 'Ben sizin veliniz, kefiliniz, koruyucunuz ve yardımcınızım' deyip de, tabiat kanunları dışında kalan manalarıyla bunu

3 Bu hususun etraflı açıklaması için bk. Ebu'l-Alâ Mevdûdî, İslâm'da Siyâset Nizâmı

söyleyen kimsenin iddiası gibidir.

Kur'an-ı Kerim'de yaratmada, eşyayı takdir ve tayinde, âlemin nizâmının idaresinde Allah'ın ortağının olmadığını bildirirken hemen onunla birlikte, egemenliğin ve mülkün de yalnız O'na ait olduğu vurgulanmıştır.

Bu da açıkça şunu göstermektedir: Ulûhiyet aynı zamanda egemenlik ve mülk anlamlarını da kapsamaktadır. Bu anlamlarıyla da Allah'a her hangi bir şekilde ortak koşmamak, İlâh'ın birliğini kabulün gerekleri arasındadır.

Aşağıdaki ayetler, bu hususu yukarıda geçenlerden daha açık beyan etmektedir.

"De ki: Ey mülkün sahibi Allah'ım! Sen mülkü, kime dilerse ona verirsın; kime dilerse mülkü ondan çekip alırsın. Kimi dilerse o'nun kadrini yükseltir, kimi dilerse onu alçaltırsın." (Ali İmran/26)

"De ki: Sığınırım insanların yegâne mâlikine, insanların mabuduna." (Nas/1-3)

Kur'an bunu Mü'min Sûresinde daha açık zikreder:

"O kavuşma günü onlar kabirlerinden fırlayıp çıkarlar. Onlardan sâdir olan hiç bir şey, Allah'a gizli kalmaz. Allah buyurur: Bugün mülk (mutlak egemenlik ve her şeye sahip olmak) kimindir? (Yine kendisi cevap verir:) Bir olan, her şeye hâkim ve kahhar olan Allah'ındır." (Mü'min/16)

Yani insanların bu hakikatleri görmelerini engelleyen perdeler kalkıp, onların durumlarından hiç birinin Allah'a gizli olmadığını anlaşıldığı gün, bir çağrıcı *"Bu gün mülk kimindir?"* diye nida eder: Cevap: *"Hükmü bütün halka üstün gelen Allah'a aittir."* Bu ayeti, Ahmet b. Hanbel'in rivayet ettiği şu hadis ne güzel açıklıyor:

"Abdullah b. Ömer'den: Resulallah (s.a.v) bir gün minber üzerinde "Müşrikler, Allah'ı hak ve layık olduğu şekilde takdir etmediler. Hâlbuki kıyamet günü yer küresi, toptan ancak O'nun bir kabzasıdır. Gökler de O'nun sağ eli ile toplanıp durulmuştur. O, müşriklerin kendisine katmakta oldukları ortaklardan münezzehdir, çok yücedir" (Zümer/67) ayetini okudu. Rasulullah (s.a.v) elini ileri geri sallayarak şöyle buyuruyordu: "Rabbim nefisini övdü de, Ben Cebbarım (Kırılanları onaran, eksiklikleri tamamlayan, dilediğini zorla yaptıran) Ben Mütekebbirim (Her yerde ve her hâdisede büyüklüğünü gösteren), Ben Azizim (Mağlup edilmesi mümkün olmayan galip), Ben kerimim (Sonsuz cömert, çok affeden) (diye buyurdu.) Bunun üzerine minber, Resulallah'ı öyle salladı ki "Onu düşürecek" zannettik."

(Hadislerin kaynaklarına ve sıhhat durumlarına dair teknik bilgiler, kitabın sonuna eklenmiştir. Hadislerin sonuna konan Roma rakamlarından bu bilgiler takip edilebilir)

Ebü'l-A'lâ el-Mevdûdi / Kur'an'da Dört Terim

DEMOKRASİ-2

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Hisbe Söyleşi

Önceki sorulara benzer bir iddia daha var. O da şöyledir: "Asrı Saadette sahabenin uygulaması göstermektedir ki, yönetim; aile, kabile ve bir zümrenin saltanat idaresi değildir. Onlar (sahabeler) hürriyet ve adaleti esas alan 'Demokrasiyi' uygulamışlar.

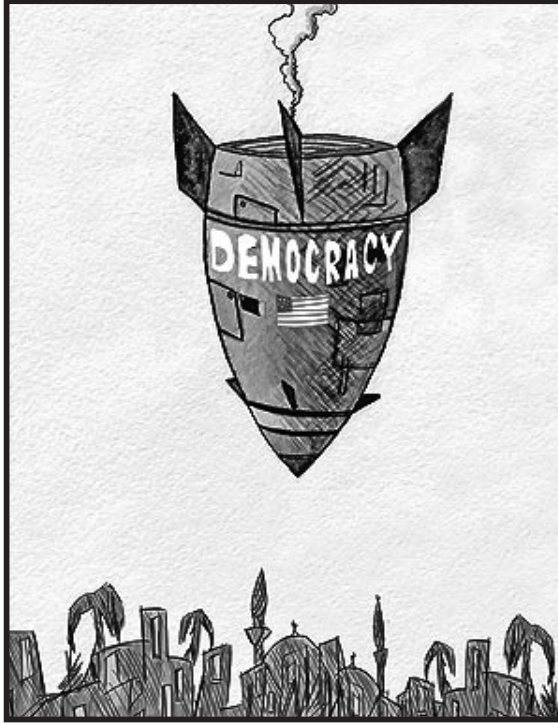
Bu tutumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Demokrasiden kasıt yöneticinin seçimle başa geçmesi ise; İslam'ın kendisi seçime karşı değildir. Bilakis, İslam'da yöneticiyi (halifeyi) belirleme şekillerinden biri de seçimdir.¹ Hz. Ömer (r.a) tarafından belirlenen şura tarafından halife olarak Hz. Osman (r.a)'ın seçilmesi buna en güzel örnektir. Halkın çoğunun onayını, desteğini veya güncel bir ifade ile oyunu alarak yönetimin başına geçilmesine ise en güzel örnek Hz. Ebubekir² (r.a) ve Hz. Ali (r.a)'dır.

Sahabenin bu uygulamalarını getirip demokrasi adıyla insanlara sunmak, hakka batıl kılıf giydirek insanları aldatmaktan, saptırmaktan başka bir şey değildir.

Bu iddia sahipleri şayet art niyetli kimseler değilse, öncelikle demokrasinin çıkış yerini, ne olduğunu, mahiyetini ve gayesini öğrenmeleri gerekir. Aksi halde hem kendilerini hem de insanları dalaletle davet eden insanlar zümresinden olmuş olurlar.

Başta bir kısım ilahiyatçı olmak üzere son yıllarda gündeme getirilen bir diğer konu ise; dinin insanlara gönderilişindeki sebep ve hikmet (insan ve toplum açısından dinin gönderilmesindeki illet) ile Demokrasinin gayesi

arasında bir birliktelik (illet birlikteliği) vardır. Şöyle ki; her ikisinin de gayesi ve insanlara vaat ettiği, insanları davet ettiği şey; adalet, eşitlik, özgürlük, barış, güzel ahlak, müferrah bir hayat vb. hususlardır. Mademki; her ikisinin kendi bünyesinde barındırdığı, pratikte insanlığa sundukları ve insanları davet ettikleri hususlar arasında bir birliktelik vardır, öyleyse demokrasi; doğru bir yönetim şeklidir. Bu konu hakkındaki düşünceniz nedir?

Bu düşünceye sahip kişiler ya İslam'ı, dinin ana gayesini anlamamış,

ya akli melekelerini yitirmiş veya da art niyetle sahip kişilerdir. Çünkü dinin gönderiliş amacı ile demokrasinin amacı taban tabana zıttır. Neden mi?

Birincisi; bütün peygamberlerin ve bütün dinlerin birinci ve en önemli gönderiliş amacı; insanları her türlü şirk ve küfürden, insi ve cinni tağutlardan uzaklaştırarak, âlemlerin rabbi olan Allah'a kulluğa, yani; yaratılış gayesine³ sevketmektir. Bu hususla ilgili olarak Allah Subhanehû Teâlâ kendi kelimasında şöyle buyurmaktadır:

"Senden önce hiç bir peygamber göndermedikki, ona şöyle vahyetmiş olmayalım: «Gerçek şu ki benden başka ilâh yoktur. Onun için bana ibadet edin.»" (Enbiya/25)

"Andolsun ki: Biz, her ümmete: «Allah'a kulluk edin ve Tağuttan sakının!» diye uyan bir Peygamber gönderdik..." (Nahl/36)

1 Ehlu'l-hal ve'l-akd tarafından.

2 Hz. Ebubekir (r.a) ilk başta belli bir kısım sahabe tarafından seçilmiş ve kabul edilmiş, akabinde de halkın ekseri çoğunluğu biat ederek Hz. Ebubekir'in halifetini onaylamıştır. Detaylı bilgi için İslam tarihi kaynaklarına bakılabilir.

3 "Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat/56)

Peygamberlerin bu daveti, kendi bünyesinde; adaleti, hakkaniyeti, muhabbeti ve güzel ahlakı barındırır. Çünkü zikrettiğimiz bu gibi hususların hepsi, Müslüman olmanın gerekliliklerindendir. Peygamberlerin tevhid davetine icabet eden herkes, bu hususlara azami surette dikkat etmek zorundadır.

Peki, demokrasi böyle midir? Demokrasinin kendisi tevhide zıt bir şeyken, nasıl olurda İslam ile demokrasi arasında amaç/gaye birlikteliğinden söz edilebilir.

İslam; bütün tağutları reddederken, demokrasi; her gün onlarca, yüzlerce envai çeşit yeni tağutlar ortaya çıkarır.

İslam; insanların her iki dünyasını imar edip, kendilerine her iki dünya saadetini sunarken, demokrasi insanlara, sadece dünya saadetini(!) sunar. İnsanlara sunduğu dünya saadetinin, ne derece saadet olduğu da tartışılır.

İslam'ın insanlara sunduğu ahlak ile demokrasinin insanlara sunduğu ahlaka gelince; biri insanları her türlü münkerattan, fuhşiyattan uzak tutmaya çalışırken, demokrasi; insanlara her türlü münkerat ve fuhşiyatı sunar.

İslam'ın; *"Allah size, emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emrediyor..."*⁴, *"Ey iman edenler! Adaleti ayakta tutan ve kendiniz, ana - babanız ve yakın akrabanız aleyhine de olsa, yalnız Allah için şahitlik eden kimseler olunuz. Zira zengin de olsa, fakir de olsa, Allah ikisine de (sizden) daha yakındır. Nefsinizin arzusuna uyarak adaletten uzaklaşmayın..."*⁵, *"Ey iman edenler, Allah için hakkı ayakta tutanlar ve adaletle şahitlik yapanlar olunuz. Bir kavme olan kininiz, sizi adaletsizliğe sevketmesin. Adaletli olun, çünkü o, takvaya daha yakındır..."*⁶ ayetleriyle emrettiği ve Hz. Peygamberin; *"Allah'a yemin ederim ki, Muhammed'in kızı Fâtıma hırsızlık yapsaydı, elbette onun da elini keserdim"*⁷ sözleriyle pratiğe dökülen adalet ile, her türlü torpilin, yandaşçılığın ve adam kayırmanın olduğu demokrasi arasında nasıl bir birliktelikten söz edilebilir.

Hz. Peygamberin hayatı boyunca gerçekleşen savaşlarda ölen insan sayısı ile demokrasi ile yönetilen ülkelerin gerçekleştirdiği savaşlardaki ölü sayısı mukayese bile edilemezken, nasıl olurda barış hususunda İslam ile demokrasi arasında amaç/gaye birlikteliğinden söz edilebilir.

Demokrasi adıyla, Irak'ta ve Afganistan'da katledilen binlerce insan, birlerce kirletilen namus, öksüz ve yetim kalan binlerce çocuk ortada iken, demokrasinin getirdiği veya vaat ettiği hangi barıştan söz edilebilir.

İslam'ın *"Rabbimiz birdir, babanız da birdir. Hepiniz Âdem'in çocuklarıdır. Âdem ise topraktandır. Arabın Arap olmayana, Arap olmayanın da Arap üzerine üstünlüğü olmadığı gibi, kırmızı tenlinin siyah üzerine,*

siyahın da kırmızı tenli üzerine bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takvada, Allah'tan korkmaktır. Allah yanında en kıymetli olanınız O'ndan en çok korkanınızdır" emriyle insanlığa sunduğu eşitlik ile inkârcılık, asimilasyon ve sömürüye dayalı olan demokrasinin sunduğu eşitlik arasında nasıl bir amaç/gaye birlikteliğinden söz edilebilir.

Evet! Demokrasi ile yönetilen Avrupa'da her gün yüzlerce gerçekleşen ırkçı saldırı ortada iken, ABD'de kendi vatandaşı olan siyahî insanlara bir devlet politikası olarak yapılan zulümler medyada boy boy yer alırken, demokrasi ile yönetilen birçok ülkede resmi olarak vatandaş statüsüne sahip olduğu halde, inkârcılığa, asimilasyon ve her türlü ayrımcılığa maruz kalan farklı etnik kökene sahip insanlar gündemden düşmezken, demokrasinin insanlara sunduğu hangi eşitlikten söz edilebilir.

Demokrasi ve İslam arasında gaye/amaç birlikteliği/paralellliği olduğu iddiasında bulunanların, akl-ı selimle bir daha düşünmelerini ve niyetlerini sorgulamalarını tavsiye ediyoruz.

Demokrasinin hâkim olduğu yerlerde olan olumsuzlukların bir kısmı, malumunuz üzere İslam ile yönetildiği iddia edilen ülkelerde de mevcut. Peki, bu konu nasıl açıklanmalı? Ya da bu hususa nasıl yaklaşılmalı?

Birincisi; bizim örnek olarak ortaya koyduğumuz ve ideal olarak talep ettiğimiz İslam devleti Hz. Peygamber aleyhisselam'ın idarecisi olduğu Medine İslam Devleti ve ondan sonra idareye geçen hulefâ-i râşidinin idarecisi olduğu (olumsuzluklarıyla, eksiklikleriyle birlikte) yönetimdir/devlet nizamıdır. Biz, günümüzde kendileri ve yönetimleri İslam'a nispet edilen hiçbir yönetimi insanlara kurtuluş reçetesi olarak sunmuyoruz. İsminde her ne kadar İslam kelimesi varsa da, bu yönetimlerin yapmış oldukları gayr-i İslami davranışları ve bu yönetimlerin hâkim olduğu coğrafyalarda mevcut olan gayr-i İslami, gayr-i ahlaki problemlerin İslam'a ve İslam'ın öngördüğü yönetim tarzına isnad edilmesini kabul etmiyoruz.

İkincisi; İslam, ideal olan insanı, toplumu ve yönetim tarzını ortaya koyar. İnsanlar, toplumlar ve yönetimler; o ideale varmak için çaba sarfeder. Ama çoğu zaman realite ile idealite, yani; vakıadaki durum ile ideal olunan durum bir olmaz. Burada önemli olan husus, her ikisi arasındaki farklılığın, makas aralığının çok olmamasıdır. İdeal olarak ortaya konan hususlar ise; vahye dayalıdır, ilahidir. İlahi olan hiçbir şeyde ise, eksiklik ve olumsuzluk olmaz.

Bu hususta demokrasideki problem ise, demokrasinin birebir kendisinin ortaya koyduğu ideal insan, toplum ve yönetim tarzının olumsuz

4 Nisa Süresi: 58

5 Nisa Süresi: 135

6 Maide Süresi: 8

7 Buhari ve Müslim

oluşudur. Yani; demokrasinin istediği insan, toplum ve yönetim tarzının, kısmen İslam'la örtüşen yönleri olsa dahi, genel olarak gayr-i İslami ve gayr-i ahlakidir. Sorunun kaynağı da burada zaten... Daha basit bir şekilde ifade etmek gerekirse, demokrasinin kendisi sivrisineklerin oluşmasına vesilen olan bataklık hükmündedir. Bu sebeple sivrisineklerle ne kadar mücadele yürütülürse yürütülsün kökten çözüm olmamaktadır, ta ki bataklık kurutuluncaya kadar.

Demokrasinin kendisi tevhide zıttır. Demokrasinin kendisi, yaşam özgürlüğü adı altında gayr-i ahlaki bir yaşamı arzular. Demokrasinin kendisi, ifade özgürlüğü adı altında, dini değerlerin tahkir edilmesine müsaade eder.

İslam'da ise öyle bir şey söz konusu değildir. Her ne kadar olumsuzluklar olsa dahi bu İslam'dan değil, kişilerden, toplumlardan ve yönetimlerden kaynaklanmaktadır. Çünkü İslam, onların ortaya koymuş oldukları bütün olumsuzlukları yasaklar, reddeder.

Demokrasi ve İslam Kanunlarının birlikte uygulandığı doğru (meşru) bir yönetim şekli oluşturulabilir mi? Veya bir yönetimde; Demokrasi ve İslam Kanunları birlikte uygulanabilir mi?

Evvela bu düşünce de olan bir kimseye demokrasi ile neyi kastettiğini sormak gerekir?

Yani; demokrasiden kastedilen şey nedir?

Eğer demokrasi ile kastedilen şey, sadece idarecilerin halk tarafından veya seçim ile belirlenmesi ise, bu husus birkaç şart dâhilinde mümkündür.

Yönetici (ulu'l emr) adaylarında aranan şartlar şer'i esaslar dâhilinde belirlenmelidir.

Yöneticiyi (ulu'l emr) seçecek kişiler, şer'i esaslar dâhilinde belirlenen ehlu'l-hal ve'l-akd⁸ ehli olmalıdır.

Bu şartlar demokrasi kavramının barındırdığı hususlar ile tamamen zıttır. Demokrasi bu hususa tamamıyla konjoktürel ve seküler bir şekilde yaklaşmaktadır. Örneğin;

İslam, Müslüman olmayan bir kimseye yönetim ile hususlarda temsil ve velâyet verilmesini, *"Ey iman edenler! Yahudileri ve hristiyanları veli edinmeyin. Onlar birbirlerinin velileridir. Sizden kim onları dost edinirse şüphesiz o da onlardandır. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez"* (Maide/51) ayeti ile yasaklarken, demokrasi; kendi kriterlerine uyan bir kimsenin inancını sorgulamaz ve sorgulanmasına müsaade etmez.

İslam, *"İtaat ancak ma'ruf (meşru) olan bir şey hakkındadır"* (Müslim) ve *"Müslüman bir kimseye sevdiği, sevmediği (her) hususta (âmirini) dinleyip itaat etmek gerekir. Meğerki kendisine masiyet (İslami esaslara uygun olmayan bir iş) emredile! Eğer masiyet emredilirse ne dinlemek vardır, ne de itaat!"* (Müslim)

hadisleriyle ile yöneticiye itaatin, ancak ma'ruf (İslami esaslara uygun) hususlarda olabileceği şartını koymuşken, demokrasi de buna ehemmiyet verilmez. Demokrasi de yönetici, demokratik kanunlar çerçevesinde hareket ettiği müddetçe ona itaat zorunludur.

İslam'da yönetici, açık bir şekilde küfre düşüp İslam halkasından çıktığı an velayeti düşer, azledilir ve ona itaatin farziyeti ortadan kalkar. Demokrasi de ise, yöneticinin azledilmesi hususu, tamamıyla beşeri kanunlarla belirlenmiş ve bu kanunlarda da yukarıda zikrettiğimiz hususun (şer'i ölçülerin) hiçbir ehemmiyeti yoktur.

İslam'da yönetici (ulu'l emr) olmanın şartlarından biri de yöneticinin erkek olmasıdır.⁹ Demokraside ise, bu şart aranmaz ve herhangi bir bayan, önceden belirlenen şartlara haizse yönetici (ulu'l emr) olabilir.

Eğer Demokrasiden kasıt, kanun ve yasaların çıkarılmasında aktif rol üstlenen parlamentonun bağımsızlığı ve çıkarılan kanunların, çoğunluğun görüş ve onayına bağlı olması hususu ise, İslami bir yönetim ile demokratik bir yönetim arasında en ufak bir uzlaşa sağlanamaz.

Çünkü İslam'da, bütün kanunların kaynağı; ilâhidir, yani; Kur'an ve Sünnettir. Yöneticide (ulu'l emr) dâhil olmak üzere, herhangi bir parlamento veya herhangi bir kimse, bu iki kaynağa/İslami esaslara muhalif bir kanun/yasa çıkaramaz. Bu hususta milletvekili sayısının azlığının ve çokluğunun hiçbir ehemmiyeti yoktur. Çünkü çıkarılacak ve hatta teklif/ öneri olarak sunulacak bütün kanunlar ve içtihatlar, bu iki kaynağa mutabık olmak zorundadır.

Demokraside ise bu husus, tamamıyla İslam'a zıttır. Çünkü demokraside, kanunların kaynağı beşerdir. Beşer tarafından belirlenmiş anayasaya muhalif olmadıktan sonra, her türlü kanun teklifi oylamaya sunulabilir ve oy çokluğunun oranına göre bu kanun onaylanır veya onaylanmaz. Oylanan kanunların İslami esaslara uygun olup olmaması, gündem bile edilmez. Bütün her şey oy çokluğuna bağlıdır.

Akl-ı selim bir kimse için bu konuyu tafsilatlı açıklamaya gerek yok sanırım.

Eğer Demokrasiden kastedilen şey; adalet, eşitlik ve yargının bağımsızlığı gibi hukuki hususlar ise, ne teoride nede pratikte İslam'daki hukuk sistemi ile demokrasideki hukuk sistemi arasında en ufak bir uzlaşa sağlanamaz.

Neden mi?

Birincisi; İslami bir yönetimde hukukun bütün kaynağı/dayanağı İslami esaslarken, demokratik yönetimlerde parlamento veya bakanlar kurulu tarafından belirlenen kanunlardır.

⁸ Kısaca; bu kimseler belirli bazı vasıflara sahip Müslüman kanaat önderleridir. Bir başka ifade, ile toplumun vekilleri.

⁹ Bkz. Nisa Süresi: 32, 34; Bakara Süresi: 228

İkincisi; İslami esaslara göre suç teşkil eden bir söz veya bir fiil, demokraside suç teşkil etmez. İçki, zina, faiz ve kumar gibi...

İslami biryönetimde bu tür fiilleri işleyen kimseler, suçlu kimselerken, demokratik yönetimlerde bu tür fiillerde bulunan kimselere herhangi bir suç isnadında bulunulmaz.

Üçüncüsü; İslami bir yönetimdeki ceza-i müeyyideler ile demokratik sistemlerdeki ceza-i müeyyideler birbirinden farklıdır. Örnek olarak; İslami bir yönetimde haksız yere bir kimseyi öldüren kimsenin cezası, Bakara Süresi: 178, 179 ayetleri¹⁰ hükmünce, diğer yaralamaların da cezası Mâide Süresi: 45 ayeti¹¹ hükmünce kısas¹², belli bir miktarda hırsızlık yapan bir kimsenin cezası Mâide Süresi: 38 ayeti¹³ hükmünce elinin kesilmesi ve iffetli bir bayana çirkin iftira atmanın cezası Nur Süresi: 4 ayeti¹⁴ hükmünce seksen değnek iken; demokratik sistemde bu suçların cezası; ikaz, para, kısa veya uzun süreli hapis cezasıdır. Bu örnekleri daha da artırabiliriz.

Eğer Demokrasiden kastedilen şey; düşünce ve fikir hürriyeti/özgürlüğü ise, diğer konularda olduğu bu hususta da İslami bir yönetim ile demokratik bir sistem arasında en ufak bir uzlaşa sağlanamaz.

Neden mi?

Birincisi; İslami bir yönetimde hiç kimse İslami esaslara ve kudsi değerlere yönelik bir eleştiri yöneltemez, noksanlık ithamında bulunamaz. Eleştiri ve noksanlık ithamı, ancak içtihatlarla ve pratikteki uygulamalar gibi hususlara yönelik olabilir.

Demokrasi de ise; dini değerlere alenen hakaret edilmediği müddetçe, her türlü eleştiri ve noksanlık ithamında bulunmak serbesttir. Hatta çoğu zaman dini değerlere hakarete dahi göz yumulabilmektedir.

Aynı şekilde İslami bir yönetimde, kudsi değerler hiçbir şekilde espri konusu yapılamaz ve alay konusu edilemez. Böyle bir davranışta bulunanlar, ağır bir şekilde cezalandırılırlar.

Demokratik sistemlerde ise, komedi/güldürü şeklinde oynatılan sinema, tiyatro ve skeç gibi programlarda, sıklıkla kudsi değerler ve İslami semboller işlenir, hafife alınır ve hatta çoğu zaman tahkir edilir.

İkincisi; İslami biryönetimde, toplumu ifsade edecek hiçbir düşüncenin propagandasına müsaade edilmez.

Demokratik sistemlerde ise, organizeli ve programlı bir şekilde, çoğu zamanda devlet tarafından güvence altına alınmış kurumsal yapılar (dernek, vakıf vb.) ve medya yayın organları tarafından, toplumu ifsade edecek fikirlerin propaganda ve reklamı yapılır. Kendi coğrafyamızda faaliyet gösteren ve insanları; ateizm, sosyalizm ve komünizm gibi mahiyet itibarıyla küfür ve şirk olan fikir ve ideolojilere, Hristiyanlık ve Yahudilik gibi tahrif olmuş dinlere davet eden birçok stk, parti gibi kurumsal yapılar, buna

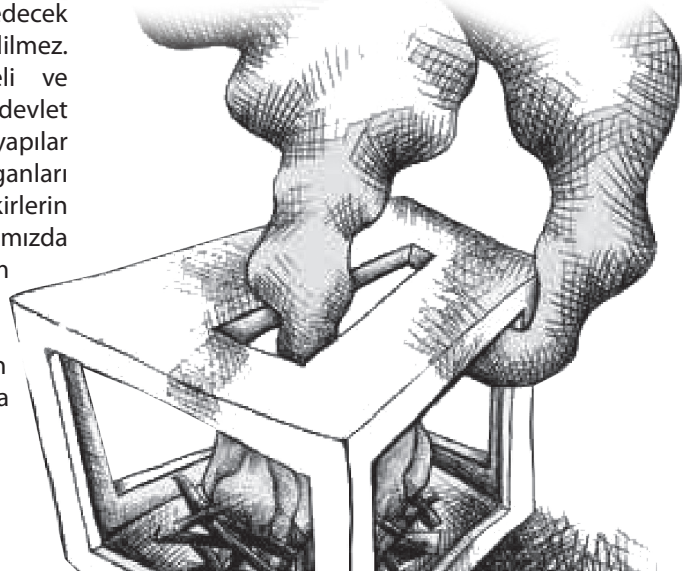
örnek olarak gösterilebilir.

Eğer Demokrasiden kastedilen şey; özgür bir yaşam ise, İslami bir yönetimde insanlar şer'i esaslar çerçevesinde yaşamlarını özgürce sürdürebilirken, demokrasi de insanlar yaşamlarını, kanunlar çerçevesinde ve başkalarının özgürlüğünü kısıtlamadan sürdürebilirler. İslami esaslara tamamen zıt dahi olsa, insanlar; zikrettiğimiz şartlar dâhilinde, istedikleri gibi gayr-i İslami, gayr-i ahlaki yaşamlarını sürdürebilir, insanları böyle bir yaşama özendirmek adına her türlü davet ve propaganda yapabilirler.

Her ne kadar birileri tarafından yumuşatılmaya çalışılsa da, İslami ve demokratik sistem arasındaki farklılıklar/zıtlıklar sadece bunlarla sınırlı değildir. Bununla ilgi olarak, siyasi, idari, askeri, iktisadi ve hukuki gibi birçok konuda, onlarca ve belki de yüzlerce örnek verilebilir. Bizim amacımız ise; örnekleri çoğaltmak değil, demokrasi ve İslam'ın yan yana getirilmesinin; Hak ile Batılın ve İman ile Küfrün/Şirkin yan yana getirilmesi, harmanlanması veya birleştirilmesi anlamına geleceği ve bunların ortak bir noktada/zeminde buluşturularak, asla doğru bir yönetimin oluşturulamayacağı gerçeğini açıklamaktır.

Eğer liyakat sahiplerince idare edilen adil bir yönetim isteniyor, gerçek anlamda adalet, eşitlik ve özgürlüğün hâkim olduğu, üstün ahlaki meziyetlerle donatılmış bir toplum talep ediliyorsa, bunu gerçekleştirecek olan sadece İslam'dır. Ne demokrasi, ne laiklik, ne sosyalizm, ne komünizm ve nede başka herhangi bir ideoloji bunu gerçekleştiremez. Bunlar ancak varolan sorunlar yerine, başka başka ve daha büyük sorunlar ortaya çıkarılırlar.

- 10 "Ey iman edenler! Öldürmede kısas size farz kılındı. Hüre hür, köleye köle, kadına kadın. Ama her kim, ölenin kardeşi tarafından bir şey karşılığı bağışlanırsa, o zaman örfe uyması, ona diyeti güzellekle ödemesi gerekir. Bu, Rabbiniz tarafından bir hafifletme ve bir rahmettir. Her kim bunun arkasından yine saldırırsa, artık ona acı veren bir azab vardır." "Ey temiz akıl sahipleri! Kısasta sizin için bir hayat vardır. Ümit edilir ki, korunursunuz."
- 11 "Onda (Tevrat'ta) üzerlerine şunu da yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, diş diş kısas edilir. Yaralar da kısasa tabidir. Kim de bu hakkını bağışlar, sadakasına sayarsa o, kendisi için kefarettir. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler zalimlerin ta kendileridir."
- 12 Maktulün ailesinin suçluyu affetmesi veya ailenin razı olması şartıyla diyet ödenmesi de vardır. Bkz. Nisa Süresi: 92; Bakara Süresi: 178
- 13 "Hırsızlık eden erkek ve kadının yaptıklarına karşılık bir ceza, Allah'tan bir ibret olarak ellerini kesin. Allah güçlüdür, hikmet sahibidir."
- 14 "İffetli kadınlara iftira atan, sonra da dört şahit getiremeyen kimselere seksen sopa vurun ve artık onların şahitliklerini asla kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkanların ta kendileridir."

Çocuk Eğitiminde Dikkat Edilecek Hususlar

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

✍ Sâlim b. Mâdî / 30 Adımda Çocuk Eğitimi

ÇOCUKLARA ÖRNEK OLMAK

Çocuk eğitimindeki en önemli, en faydalı ve en etkili adımlardan biri çocuklara örnek olmaktır. Çünkü çocuklar, ilk dönemlerde güçlü bir taklit yeteneğine sahiptirler. Mesela bir bakarsınız çocuk, namaz kılan annesini taklit ediyor; annesi rükuya gidince o da gidiyor vs... Bu ve benzeri türlü taklitleri her gün görebilmekteyiz. Dolayısıyla da bizlere düşen, çocukların bu taklit yeteneğini yönlendirmek ve bu dönemi, onların içine dine hizmet sevgisini yerleştirme konusunda iyi değerlendirmektir.

Bu da şu şekillerde olur:

- 1- Çocuklara sahabenin, salihlerin ve âlimlerin hikâyelerini anlatmak.
- 2- Güzel olan her işte onları yanımızda bulundurmak. Böylece onların da bu güzel işleri taklit etmesini sağlamış oluruz. Mesela camiye çocukla beraber gitmek gibi.
- 3- Çocuklara yaşlarına uygun faydalı İslâmî kaset, cd vb. dinletmek.
- 4- Namaz kılmak, sadaka vermek gibi bir takım ibadetleri çocuğun gözü önünde yapmak.

ister erkek olsun, uyumsuz/anormal olduklarını görürsünüz. Genellikle böyle hareketsiz bir yaşam tarzının neticesi olarak bu çocuklar içine kapanık, korkak, utangaç ya da sağlıksız olurlar.

Bu konudaki örnek uygulamalara, bazı rivayetlerde zikri geçen binicilik, atıcılık ve yüzme örnek verilebilir. Yine aklî yetenekleri geliştirici oyunlar da bu kısma girer. Zira bu tür oyunlar, beceri kazanmaya, tecrübe edinmeye ve zekâ gelişimine yardımcı olur.

Çocuklarının oyunlarını mesela -erkek çocuklar için söyleyecek olursak- onların cesaretlerini artıracak binicilik, yüzme ve atıcılık gibi oyunlara yönlendirdiğinde, bu davranış, gelecekte İslâm ümmetine fayda sağlayacaktır. Şöyle ki bu ümmetin zorluklara meydan okuyan, cesur ve atılgan fertleri olacaktır. Öyleyse gelin hepimiz imkânımız ölçüsünde çocuklarımızla oyun oynayalım.

Oyunun Çocukların Kişiliklerinin Oluşumundaki Önemi:

1- "Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) omzunda Ümâme binti Âs olduğu hâlde yanımıza (mescide) çıktı ve o hâlde namaz kıldırdı. Rükuya gittiği zaman çocuğu yere koyuyor; ayağa kalkınca da kucağına alıyordu."³

İbn Hacer, bu hadis hakkında şöyle diyor:

"Bazıları, bu hadisten çocuğa merhamet etmenin çok kıymetli olduğu hükmünü çıkarmışlardır. Çünkü böyle olmasa namazda huşuyu muhafaza etmekle çocuğun gönlünü hoş tutmak arasında bir çelişki ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla da Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) ikincisine (çocukla ilgilenmeye) öncelik vermiştir. Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in caiz olduğunu göstermek için böyle yapmış olması da muhtemeldir."⁴

2- "Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir namaz vakti Hasan ya da Hüseyin kucağında olduğu hâlde yanımıza (mescide) çıktı. Namaz kıldırmak için öne geçti ve çocuğu yere koydu. Sonra da tekbir alıp namaza durdu. Namaz esnasında bir secdeyi çok uzattı. Ben de başımı kaldırıp (ne oldu diye) baktım. Bir de ne göreyim! Çocuk secde hâlinde olan Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'in sırtına çıkmış! Hemen geri secdeye döndüm.

Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) namazı bitirince insanlar ona: "Ey Allah'ın Rasûlü, namaz esnasında bir secdeyi çok uzattın. Öyle ki biz, bir şey oldu ya da sana vahiy geldi zannettik." dediler.

Bunun üzerine Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu:

"Bu dediklerinizin hiçbirisi olmadı. Sadece torunum sırtıma çıkmıştı. Ben de hevesini almadan onu indirmek istemedim."⁵

İşte ibadet hâlinde durum bu: Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) çocuklara acıyor ve oyundan heveslerini alıncaya kadar onlara dokunmuyor.

3 Buhârî, Kitabu'l-Edeb, No: 5996.

4 Fethu'l-Bârî, 10/526.

5 Sünenü'n-Nesâî, No: 731.

Peki ya ibadet zamanı dışında kalan vakitlerde durum nasıl olmalı?

ÇOCUĞU CESARETLENDİRİP TEŞVİK ETMEK

Çocuklar, ilk çocukluk dönemlerinde övgü dolu sözlerden hoşlanırlar. Ayrıca bu tür sözlerin, onların psikolojileri üzerinde ve güzel işlere yönelmeleri konusunda şaşırtıcı bir etkisi vardır.

N i t e k i m
Allah Rasûlü
(sallallahu
aleyhi
ve

sellem)'in ashabını dinî konularda eğitme metodu da bu şekildeydi.

Güzel İşlere Yönelme Konusunda Cesaretlendirmenin Önemi:

1- Allah Rasûlü (sallallahu aleyhi ve sellem) insanların huzuruna çıktı ve onları cihada teşvik ederek şöyle dedi: "Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, bugün her kim sabırla, mükâfatını Allah'tan umarak ve arkasına dönmeksizin ilerleyerek düşmana karşı savaşır da ölürse, Allah onu cennete koyacaktır."

O esnada Seleme oğullarından Umeyr b. el-Humâm'ın elinde yemekte olduğu birkaç hurma vardı. Bu sözleri duyunca şöyle dedi: "Vay be! Demek benimle cennet arasında sadece şu düşmanın beni öldürmesi var, öyle mi?" Sonra elindeki hurmaları attı, kılıcını aldı ve öldürülünceye kadar düşmanla savaştı. Allah ona rahmet eylesin ve ondan razı olsun."⁶

2- Hansâ adlı bir hanım sahabi, Kâdisiye Savaşı'ndan önce dört oğluna şöyle dedi:

"Ey oğullarım! Siz, (Allah'ın emrine) itaat edip Müslüman oldunuz. Kendi tercihinizle hicret ettiniz. Kendisinden başka hak ilah olmayan Allah'a yemin ederim ki, hepiniz bir kadının çocukları olduğunuz gibi aynı şekilde tek bir adamın çocuklarısınız. Ne soyunuza leke sürdüm ne de nesebinizi değiştirdim.

Bilesiniz ki ahiret yurdu, fani olan dünya yurdundan daha hayırlıdır. Dolayısıyla sabredin, düşmanınızdan daha sabırlı olun, cihada sarılın ve Allah'a karşı sorumluluklarınızı yerine getirin ki kurtuluşa erebilesiniz.

Savaşın kızıştığını ve alevlerinin her tarafı sardığını gördüğünüz zaman, ateşinin ortasına dalın ve düşmanın liderine saldırın ki ebedilik yurdunda ganimet ve ikrama kavuşasınız..."

Bu sözleri dinleyen dört kardeş, savaş kızıştığı zaman harp meydanına atıldılar ve annelerinin kendileri hakkındaki düşüncelerini haklı çıkararak birbirini ardınca can verdiler. Haberciler, evlatlarının ölüm haberini getirdiğinde Hansâ (radiyallahu anhâ) sadece şöyle dedi:

"Evlatlarımın ölümüyle beni şerefleştiren Allah'a hamd olsun! Umarım Allah beni, rahmet konağı cennette onlarla bir araya getirir."⁷

⁶ el-Bidâye ve'n-Nihâye, 3/276.

⁷ Seyyid el-Affânî, Salâhu'l-Ümme, 7/174.

Fitneyi Görmek İçin Bilmek Gerekir: Huzeyfet'ul Yemân

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Talha SONSÖZ

İnsanlık, tarih boyunca birçok fitneye maruz kalmıştır. Bu fitneler, o döneme göre küçük veya büyük olabilmektedir. İslam tarihine göz attığımızda ise; Müslümanların başına gelmeyen fitne yok gibidir. Kâfirler, Müslümanların başlarına çorap örmek, çeşitli planlar kurmak ve vahdetlerini dağıtmak için ömürlerini harcamışlar, maddiyatlarını vermişler, ailece bu batıl davalarını sürdürmüşlerdir.

Bu fitneler ilk olarak; Hz. Ebubekir (r.a) döneminde, yalancı peygamberlerin zuhuru ile başlamış, Hz. Osman'ın (r.a) şehid edilişiyle de ivme kazanmıştır. Sonraki dönemlerde ise, fetihlerin artması ve İslam ülkesinin sınırlarının genişlemesiyle; eski dinlerini, inançlarını bırakmayan zındıklar ile İslam kisvesine bürünen batıl fırkalar fitne çıkarmaya başlamışlardır.

Yerine ve zamanına göre bu tür fitnelerden bastırılmış olanlar olsa da, kâfirlerin, zındıkların ve batıl fırkaların başarıya ulaştığı dönemler de olmuştur.

Bu fitnelerde Müslümanların inançları sarsılıyor, kanları dökülüyor ve diyarları yağmalanıyordu. Her ne kadar muttaki ve ihlâs sahibi âlimler, aydınlar ve bürokratlar karşı gelmeye çalışmışlarsa da, başarılı olamamışlardır.

Kâfirlerin kurmuş olduğu planlar ve tuzaklar netice vermiş ve Hilafet Devleti'ni ortadan kaldırmayı başarmışlardır. Münafık ile zındıkların yardımıyla kâfirler, yıktıkları bu İslam Devleti'nin bir daha yeniden zuhur etmemesi için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Öyle ki; devletlerin başına Tağutlar atadılar,

medyayı Müslümanların aleyhine kullandılar ve Müslümanların bir daha birlik olmamaları için içlerine adeta pimi çekilmiş bir bomba gibi birçok fitne bıraktılar.

Müslümanların ilmi mukaddesatı olan Kur'an ve Sünnet'e dil uzatıp pak zihinlerde şüphe tohumları ekmeye çalışan bu güçler, Müslümanları bir daha ayağa kaldırmamak için ekonomik güçlerini var güçleriyle kullandılar ve değişik adlarla birçok fon açtılar.

Yetmedi, tek düşman olarak gördükleri Müslümanların aleyhinde tek çatı altında paktlar ve anlaşmalar yaptılar, ittifaklar kurdular.

Sonuçta ne mi oldu? Tarihten öğrendiklerimizi ve günümüzde yaşananları göz önüne getirdiğimizde üzülererek söylemek gerekirse maalesef başarıya ulaşılar.

Şu an Müslümanların refah ve özgürlük içinde yaşadığı bir toprak parçası yok. Müslümanların kanının akmadığı bir gün yok. Bunun dışında geçmiş kavimlerin helakine sebebiyet veren bütün günahların işlenerek Allah'a isyan içinde geçirmediikleri bir gün bile yok.

Bu fitneler bugün artık 'kaos' adıyla daha geniş çapta oluyor.

Yüce Rabbimizden niyazımız, bizleri bu fitnelerden korumasıdır. Öyle ki; en kısa zamanda bu zelil durumdan kurtulabilelim.

Bu yazımızda kısaca Huzeyfe b. el-Yemân'ı (r.a) işleyeceğiz.

Huzeyfe'yi diğer sahabelerden ayıran en büyük özellik, Rasulullah'a (s.a.v) gelecek fitnelerden ve şerlerden çok soru sormasıydı. Kendisi Rasulullah'a (s.a.v) bu minvalde soru sorar, Rasulullah'ta (s.a.v) bu soruları cevaplayarak ona, ilerde meydana gelecek fitnelerden haber verirdi.

Onu diğer sahabelerden ayıran diğer bir özellik ise, Rasulullah'ın (s.a.v) kendisini sırdaş edinmesiydi. Evet! Rasulullah (s.a.v) Huzeyfe'yi kendine sırdaş edinmiş, ilerde meydana gelecek olan fitneleri kendisine açıklamış ve Münafıkların isimlerini sadece

kendisine bildirmişti. Bu sebeple o, ümmetin içinde 'Rasulullah'ın Sırdaşı' diye anılmıştı.

Ebu Nuaym el-İsbehani, Huzeyfe'nin haberlerini nakletmeden önce söze şöyle başlar:

*"... Mihnetleri ve kalplerin hallerini bilen, fitneleri, musibetleri ve hataları önceden gören Ebu Abdullah Huzeyfe b. el-Yemân. Kötülüğü sorup ondan sakındı, iyiliği araştırıp tabi oldu. Darlıkta ve yoklukta sabretti, af ve pişmanlık yolunu tuttu. Artarda geçen günlerin ve zamanın önünde yaşadı."*¹

...

Bu sahabenin babası, aslen Mekke'li olup Absoğulları'ndandır.² Babası Mekke'de iken birisini öldürmüş ve bu olay üzerine Medine'ye kaçmıştı.

Babasının asıl adı Huseyl'dir. Babasına "el-Yemân" denmesinin sebebi ise şöyle rivayet edilmiştir: "O kavmi arasında iken birisinin kanını dökmüştü. Bu sebeple Medine'ye kaçmış, Abdüleşheloğulları ile antlaşma yapmıştı. Kavmi de ona el-Yemân adını vermişti. Çünkü o, Yemamiler ile antlaşmış idi."³

Zaman geçtikçe el-Yemân'ın Mekke'den kaçma sebebi ortadan kalkmış, bunun üzerine kendisi Mekke ile Medine arasında gidip gelmeye başlamıştı.

Bununla beraber o, Medine'de ikamet etmeye devam etmiş ve burada bir bayanla evlenmişti. Huzeyfe de bu kadından doğmuştur.

Mekke'de hayat şirk içinde sürüp giderken, insanlar cahiliye toplumunun tüm özelliklerini üzerinde barındırıp, değişik adlarla icat ettikleri putlara tapınıp dururken, Allah'ın (c.c) emri ile ilk vahiy Hz. Muhammed'e (s.a.v) gelmiş bulunuyordu. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v) Mekke toplumunu İslam'a davet ediyor ve onları şirkten uzaklaştırmaya çalışıyordu.

Huzeyfe'nin babası el-Yemân'da bu davet çalışmaları sırasında Müslüman olmuş, ardından aile kendi fertlerine davet bulunmuştu. El-Yemân'ın bu davetine ailesi olumlu cevap vererek İslam'ın

1 Ebu Nuaym el İsbehani, Hilyetu'l Evliya.

2 Hâkim, Müstedrek, 5675

3 Hâkim, Müstedrek, 5676

saflarına katılmışlardı. Bunlar arasında Huzeyfe'de bulunmaktaydı.

Rasulullah'ın (s.a.v) yürüttüğü İslam daveti, Mekke aristokratlarının koltuklarını ve statükonun işleyişini sarsınca, Mekke Müşrikleri hemen işkencelere, yaptırımlara ve ambargolara başvurdu.

Müslümanlara yapılan işkenceler insanlık dışına ulaşıp, Mekke'deki davette çıkmaza girince, Rasulullah (s.a.v) sahabesine hicret emri verdi. Bunun üzerine sahabeler topyekûn Medine'ye hicret ettiler.

Hz. Peygamber'in burada yaptığı ilk iş, Müslümanlar için alınacak kararlar için bir Mescid (karargâh) inşa etmek oldu. Müslümanlar burada namaz kılıyor, dinlerini (ilim) öğreniyor, sorunlarına çözüm üretiyor ve muharebeleri konuşuyorlardı.

Bu şekilde Medine'de zaman hızlı bir şekilde geçerken, iman eden muvahidlerle Müşrikler arasında Bedir Savaşı meydana geldi.

...

El-Yemân ve ailesinin Medine'ye hicreti Rasulullah'ın (s.a.v) hicretinden sonra, Bedir Savaşı'nın vuku bulduğu sırada gerçekleşmiş, ancak kendileri Bedir Savaşı'na iştirak edememişlerdi.

Bu hususu Huzeyfe şöyle anlatır:

"Bedir'e katılmaktan beni alıkoyan tek husus şu olmuştu: Babam Huseyl ile birlikte çıkmıştık. Kureyş kâfirleri bizi yakaladılar ve: 'Siz Muhammed'e katılmak istiyorsunuz' dediler. Biz: 'Ona katılmak istemiyoruz. Biz sadece Medine'ye gitmek istiyoruz' dedik. Bunun üzerine bizden Medine'ye gideceğimize, O'nunla birlikte savaşmayacağımıza dair Allah adına söz ve ant aldılar. Biz de Rasulullah'a (s.a.v) gittik ve Ona durumu haber verince O: 'Haydi gidin! Biz onlara verdiğimiz sözü tutar; onlara galebe için Allah'tan yardım dileriz!'⁴ buyurdu."⁵

Bedir Savaşı, Müslümanların galibiyeti ile sonuçlanmıştı. Yalnız Huzeyfe ve babası bu savaşa katılmadıklarından dolayı üzüntü içindeydi. İkisi de şehid olmayı istiyordu. Babasının yaşı büyüktü ve yaşlılık onu İslam'a hizmet edememesinden dolayı korkutuyordu.

Bedir Savaşı'nın intikamını almak isteyen Mekke Müşrikleri, Müslümanları harbe davet etmiş, Müslümanlar ilk başta savunma savaşı yapacaklarını tartışmışlarsa da sonunda Uhud Dağı'nın yanında savaşmaya karar vermişlerdi. Bu savaşa katılanlardan birisi Huzeyfe'ydi. Babası ise, yaşından dolayı Medine'de kalınması uygun görülüyordu. Buna rağmen Huzeyfe'nin babası el-Yemân, sonradan İslam ordusuna dâhil olmuş ve farkında olunmadan Müslümanlar tarafından şehid olmuştu.

Bu olay rivayetlerde şöyle anlatılır:

"Rasulullah (s.a.v) Uhud'a çıktığı vakit Huzeyfe'nin babası el-Yemân ile Sabit b. Vakş b. Zaura, kadınlar ve çocuklarla birlikte Medine'nin yüksek binalarında kalmaları söz konusu oldu. İkisi de oldukça yaşlı

idi. Biri diğerine: 'Hay babasız kalasın, bizler ne bekliyoruz. Allah'a yemin olsun ki herhangi birimizin ömründen ancak bir eşeğin susayacağı (bir süre kadar) bir zaman kalmıştır. Bizler ancak kavmimizin ileri gelenleriyiz. Neden kılıçlarımızı alıp Rasulullah'a katılmayalım?' diyerek Müslümanların arasına girdiler. Müslümanlarsa onların aralarına girdiklerini bilmiyorlardı. Sabit b. Vakş'ı Müşrikler öldürdü. Huzeyfe'nin babasına gelince (farkına varmadıkları için) Müslümanların kılıç darbeleri altında kaldı ve onlar tarafından onu tanımadan öldürdüler. Huzeyfe: 'Babam, babam' deyince Müslümanlar: 'Allah'a yemin olsun ki onu tanımadık' dediler ve doğru da söylediler. Huzeyfe: 'Allah size mağfiret buyursun. O, merhametlilerin en merhametlisidir' dedi. Rasulullah onun diyetini vermek istedi ise de Huzeyfe o diyeti, Müslümanlara sadaka olarak bağışladı. Bu hali ise onun Rasulullah'ın yanında değerini daha da arttırdı."⁶

Sadece bu kıssada bile günümüz açısından bizler için çıkarılacak birçok ders vardır. Bu hususta kısaca birkaç satır yazmak gerekirse El-Yemân, ilerleyen yaşından dolayı kendini cihattan mazur görüp emekliliğinin tadını çıkarabiliyordu. Günümüzde her evden duyulan "dünyayı ben mi kurtaracağım ya hu!" diyebilir veya "bu saatten sonra benden bir şey çıkmaz" diyerek kendi köşesine çekilebilir, hatta 5 vakit namazını camide kılarak gönlünü de rahatlatılabildi. Ama o, bunların hiçbirini demedi. Yerinden kalktı ve cihad aşkıyla harp meydanına koşarak şehadet şerbetini içti. Bu durum, halaylarda başı çeken bizim amcalara ve yazın sahil kenarında anın tadını çıkarmaya çalışan dayılara, birazcıkta olsa ibret olur inşaallah... Ha birde sabahtan akşama haber kanallarını seyredip gündemi sadece siyaset olan veya haberlerde katledilen mazlum din kardeşlerini görüp sadece, "Allah haklarını bırakmasın" demekle yetinen dedeler ve amcalara da ibret olur inşaallah.

...

Huzeyfe (r.a) ile Rasulullah (s.a.v) çok iyi dost olmuşlardı. Huzeyfe, O'na (s.a.v) sorular soruyor, Rasulullah (s.a.v) ise cevaplıyordu. Bazen Rasulullah (s.a.v) ile Huzeyfe arasında bazı konuşmalar geçirdi ki Rasulullah (s.a.v), bunların "sır" olarak kalmasını tembihlerdi. Bu sebeple o, "Rasulullah'ın Sırdaşı" diye anılmaya başlanmıştı.

Rasulullah'ın kendisiyle paylaştığı bilgilerden birisi de, toplum içerisinde kendini gizleyebilmiş münafıkların isimleriydi. Bundan dolayı Huzeyfe, insanlar içerisinde münafıkları en iyi bilen sahabeydi ve onun bu durumunu, diğer sahabelerde diliyle ikrar ediyordu.

"Bir gün Hz. Ali'ye (r.a) İbn Mesud'a dair bir soru

4 Hz. Peygamber'in Huzeyfe ile babasına sözlerinde durmalarını emir buyurması ashabının verdikleri sözde durmadıkları şüyu' (yaygara) bulmasını diyerdir. Yoksa cihadi terk etmek için verilen bir sözü tutmak vacip değildir.

5 Müslim, Cihad ve Siyer, 35 (4615); Hâkim, Müstedrek, 4960, 5674

6 Hâkim, Müstedrek, 4961, 5675.

sorulmuş, kendisi bu soruya şöyle cevap vermişti: "O Kur'an'ı okudu (öğrendi) sonra da müteşabih olanlarında durdu, helali helal, haramı haram bildi" dedi. Ammar hakkında soru sorulunca da şu cevabı verdi: "O unutkan bir mü'mindir. Ona hatırlatıldığı vakit hatırlar" dedi. Huzeyfe'ye dair soru sorulunca da şöyle cevap verdi: "İnsanlar arasında münafıkları en iyi bilen kişi idi" dedi."⁷

Bu hususta dilden dile dolaşan şu kıssayı da burada zikretmeden geçmek olmaz...

"Hilafeti döneminde Hz. Ömer (r.a) Huzeyfe'nin bir cenazenin/ölen bir kişinin cenaze namazını kılmadığını görerek, ona 'Niçin cenaze namazını kılmadın?' diye sorunca Huzeyfe: 'Rasulullah efendimiz, bana o kişinin münafık olduğunu açıklamıştı. Bunun sebeple onun namazını kılmadım' diye cevap verdi. Akabinde Hz. Ömer: "Rasulullah, münafıklar arasında Ömer'i de saydı mı ya Huzeyfe?" diye sorunca, Huzeyfe: "Hayır, ya Ömer" diye cevap verdi. Bu sefer Hz. Ömer: "Peki, memurlarım arasında münafık var mı?" diye sorunca, Huzeyfe: "Sadece bir tane var. Ancak ismini söylemeye memur değilim" dedi. Huzeyfe, Hz. Ömer'in bütün ısrarına rağmen ismini söylememişti. Sonra o münafık basiret ehli olan Hz. Ömer tarafından görevden uzaklaştırılmıştı. Bundan sonra Hz. Ömer, Huzeyfe'nin gitmediği cenazeye gitmemişti. Çünkü kendisi, onun gitmemesini, ölenin münafık olduğuna işaret sayardı."⁸

Bu kıssa karşısında kendi kendime şu soruyu sormadan edemiyorum adeta... Mekke'de Müslüman olmuş, Medine'ye hicret etmiş ve Hz. Peygamber ile birçok savaşa iştirak etmiş olmasına rağmen, hala kendisinin de nifak ehli olabileceği endişesi içerisinde olan Hz. Ömer (r.a), bizim şu anki İslam'dan uzak deistçe yaşam tarzımızı görse ne derdi?

Şu sözler içerisinde bulunduğumuz bu üzücü durumu nede güzel açıklamakta:

"21. Yüzyılın Anadolu coğrafyasında insanları basiretsiz, tefekkürü marifetsiz, ibadeti hidayetsiz, şehirleri şahsiyetsiz, siyaseti kifayetsiz, yöneticileri kabiliyetsiz, yönetimi adaletsiz, sanatı haysiyetsiz, aydınları zahmetsiz, gençleri abdestsiz, lokmaları bereketsiz ve nihayetinde iktisadi hayatı da son derece çaresizdir."⁹

Konumuza kaldığımız yerden devam edelim isterseniz.

Kâfirler tüm güçlerini toplayıp Müslümanlar aleyhinde ittifak kurmuşlar ve Medine'yi dışarıdan kuşatmaya karar vermişlerdi. Bunun üzerine Rasulullah (s.a.v), Suheyb er Rumi'nin (r.a) fikriyle Medine'de hendek kazmayı emretmiş ve bu şekilde savunma savaşı yürütmeye karar vermişti.

Huzeyfe bu savaşa da iştirak ederek Rasulullah (s.a.v) yalnız bırakmamış, Rasulullah (s.a.v) tarafından kendisine, düşman içerisine sızıp bilgi toplama, yani istihbarat yapma görevi verilmişti. Bu görevde Huzeyfe, karşı tarafın içine girecek ve bilgi toplayıp geri dönecekti.

Bu talimat karşısında ilk başta korkup tereddüt eden Huzeyfe (r.a), Rasulullah'ın kendisine yaptığı dua vesilesiyle korkusundan kurtulup, müşriklerin arasına sızmayı başarmıştı.

Bu görev sırasında Huzeyfe, Ebu Sufyan'a çok yaklaşmış ve onu öldürmeyi düşünmüştü. Ancak Rasulullah'ın (s.a.v), "Ok ve taş atma, mızrak ve kılıç vurma" talimatı sebebiyle bu düşüncesinden vazgeçmişti.

Huzeyfe (r.a), kendisine verilen bu görevi en güzel şekilde yerine getirerek, müşriklerin arasında olan bitenleri gözlemlemiş ve geri çekildiklerine şahit olmuştu. O, hemen toplamış olduğu bu bilgileri Rasulullah'a (s.a.v) iletmışti.¹⁰

...

Huzeyfe, Hendek Savaşı'ndan sonrada Rasulullah'ın (s.a.v) tüm gazvelerine katılmış ve onu yalnız bırakmamıştı.

Günler birbirini kovalayıp dururken, Hz. Peygamber'in (s.a.v) vefatı yaklaşmıştı.

Hz. Peygamber (s.a.v) vefatından önce sahabelerine, kendisinden sonra Huzeyfe'nin anlatacaklarını tasdik etmelerini tavsiye etmişti.

Bu hususla ilgili olarak Huzeyfe'nin anlatımıyla, Rasulullah (s.a.v) ile ashab arasında şöyle bir konuşma geçmişti:

"Ashab, Rasulullah'a: 'Kendine bir halef tayin etsen' dediler.

Rasulullah şöyle buyurdu: 'Size bir halef tayin etmiş olsam siz de onun emrine karşı gelerseniz azarlanırsınız. Ne var ki Huzeyfe size ne anlatırsa onu doğru kabul edip

7 Hâkim, Müstedrek, 5684

8 Yusuf Kandehevi, Hayatu's Sahabe; Mustafa Çelik, Fıkhu's Sahabe; Abdurrahman Ref'et el-Başa, Sahabe Hayatından Tablolar

9 Bilgehan Eren, Çıkmaz Sokak, S.11

10 Zehebi, Tarihu'l İslam; Yusuf Kandehevi, Hayatu's Sahabe; Mustafa Çelik, Fıkhu's Sahabe; Abdurrahman Ref'et el-Başa, Sahabe Hayatından Tablolar

tasdik ediniz. Abdullah b. Mesud da size ne okutursa onu da okuyunuz.”¹¹

Bu sözlerin üzerinden fazla bir zaman geçmeden Hz. Rasulullah vefat etmişti.

Hiz. Peygamberin (s.a.v) vefatından sonrada Huzeyfe (r.a), Müslümanların işlerinden kendini soyutlamamış ve Halifeleri yalnız bırakmamıştı.

Huzeyfe, Hz. Rasulullah'ın (a.s) vefatından sonra hilafete geçen Hz. Ebubekir'in (r.a) döneminde ortaya çıkan irtidat hareketleri ve yalancı peygamberler karşısında halifeyle beraber hareket etmiş ve kendisinden desteğini esirgememişti.

Hiz. Ebubekir'in (r.a) vefatından sonra hilafete geçen Hz. Ömer (r.a) döneminde birçok yerin valilik görevini üstlenen Huzeyfe, bu dönemde vuku bulan Nehavend Savaşı'nda da aktif rol üstlenmişti.

Bu savaşta Hz. Ömer, Huzeyfe'ye birliklerini Nehavend'e çekmesini ve komutan olarak da Numan b. Mukarrin el-Müzeni'yi atadığını söylemişti. Numan b. Mukarrin de savaş esnasında, “eğer ben öldürülürsem komutan Huzeyfe b. el-Yeman'dır” buyurmuştu.¹²

O, Hz. Ömer'in (r.a) şehadetinden sonra hilafete geçen Hz. Osman'ı (r.a) da yalnız bırakmış, o dönemde ortaya çıkan fitnelerle beraber mücadele etmişti.

Kendisi, Ermenistan ve Azerbaycan fetihleri sırasında kıraat farklılıklarından dolayı ortaya çıkan bir ihtilafı, hemen Hz. Osman'a iletmış ve “Ey Müminlerin Emiri! Yahudi ve Hristiyanların ihtilafı gibi Kitap hakkında ihtilafa düşmeden önce ümmet için tedbir al” diyerek kendisine tavsiyede bulunmuştu.¹³ Bunun üzerine harekete geçen Hz. Osman, Hz. Hafsa'nın (r.anha) elindeki Mushaf'tan faydalanıp onu çoğaltmış ve tüm İslam beldelerine göndererek hiçbir ihtilafa mahal bırakılmamıştı. (Allah hepsinden razı olsun)

Hiz. Osman'ın şehid edilişinden sonra Müslümanların arasında bir kargaşa belirmeye başlamıştı. Bu fitne hakkında Ebu Mesud (r.a), hemen Huzeyfe'ye ulaşmış ve kendisine, “Fitne kapıda ve

çıkma üzere, bu konuda duyduğun hadislerden haber versene” deyince O, “Yakin olan Allah'ın Kitab'ı size gelmedi mi ki!” karşılığını vermişti.¹⁴

Bir başka rivayette, kendisinin bu fitneler karşısında, “Size Allah'a karşı takvalı olmanızı, müminlerin emiri Ali b. Ebu Talib'e itaat etmenizi vasiyet ediyorum”¹⁵ dediği rivayet edilmiştir.

Huzeyfe'nin hayatının sonlarına doğru Ebu Mes'ud (r.a) şöyle bir hadise nakleder:

“Gecenin ilk saatlerinde Huzeyfe bayıldı sonra kendisine geldi. 'Bu gecenin hangi vaktidir' dedi.

Ben: 'İleri seher vaktidir' dedim. İki ya da üç defa 'Cehennemden Allah'a sığınırım' dedi. Sonra şöyle dedi: 'Bana iki bez satın alın ve onlarla beni kefenleyin. Benim için onları pahalı tutmayın çünkü sizin bu arkadaşınızın eğer razı olunursa zaten bu ikisinden de iyisini giyinmiş bulunuyor. Eğer olunmazsa o bunları çok hızlı bir şekilde haksızca almış olur.’¹⁶

Huzeyfe'nin vefat tarihi hakkında ihtilaf vardır. Hz. Osman'ın şehid edilişinden sonra 40 gün ya da bir sonraki yıl vefat ettiği söylenmiştir.

...

Burada kısaca hayatını anlatmaya çalıştığımız Huzeyfe (r.a), birçok defa canından daha çok sevdiği Hz. Peygamber'in duasına mazhar olmuştur.

Bunlardan birini kendisi şöyle anlatır:

“Annem bana: 'Peygamberle ne zaman görüşmeye gideceksin' diye sordu. Ben de 'Uzun zamandır onunla görüşmüyorum' dedim. Anam beni azarladı. Bunun üzerine ben: 'Bırak beni de gidip Rasulallah ile birlikte akşam namazını kılalım, kendisinden senin ve benim için bağışlanma dileyeyim' dedim. Rasulallah'a gittim ve akşam

namazını onunla birlikte kıldım. Rasulallah akşam namazının ardından nafile namaz kılmaya başladı. Sonunda yatsı namazını da kıldıktan sonra döndü, ben de peşinden gittim. Sesimi duydu ve: 'Kim o, Huzeyfe mi?' buyurdu. 'Evet' dedim. 'İhtiyacın nedir? Neden geldin? Allah seni de anneni de bağışlasın' buyurdu.”¹⁷

...

Yazının başlarında da dediğimiz gibi, Huzeyfe'yi diğer sahabelerden ayıran özelliklerden biri de, Rasulallah'a (s.a.v) hayırdan ziyade şerlerden ve fitnelerden soru sormasıydı. O, kendisinin ve

11 Tirmizi, Menakıb, 39 (3812)

12 Buhari, Cizye ve Anlaşmalar, 1 (3159). Daha geniş bir anlatım için bkz. Nureddin Heysemi, Ze'aid-i Sahih; ibn Hibban, Meğazi ve Siyer, C.2 S.1712

13 Buhari, Kur'an'ın Fazileti, 3 (4987)

14 Ebu Nuaym el İsbehani, Hilyetu'l Evliya.

15 Hâkim, Müstedrek, 5679

16 Hâkim, Müstedrek, 5682

17 Tirmizi, Menakıb, 31 (3781)

ümmetin karşılaşılabileceği musibetler ve fitneler karşısında nasıl davranması gerektiği hakkında nasihat almayı istiyordu.

Kendisi bu hususu şöyle anlatır:

"İnsanlar Rasulullah'a hayra dair sorarlardı. Ben de bana yetişir korkusuyla şerre dair ona sorardım. Bir gün kendisine 'Ey Allah'ın Rasulu! Bizler cahiliye ve şer içinde idik. Allah bize bu hayrı gönderdi. Bu hayırdan sonra bir şer olacak mıdır?' diye sordum.

Kendisi 'Evet' diye buyurdu.

Ben, 'Peki, gelecek olan bu şerden sonra bir hayır olacak mıdır?' diye sordum.

Allah Rasulu 'Evet, ama onu bir parça bulandıran şeyler de bulunacaktır' buyurdu.

Ben, 'Peki, onu ne bulandıracaktır?' diye sordum.

O, şöyle buyurdu: 'Benim yolumun dışında çeşitli uygulamalarda bulunacak bazı kimseler olacaktır. Sen onların yaptıklarının bir kısmını maruf göreceksin, bir kısmını da münker.'

Ben, 'Peki, bu hayırdan sonra bir şer gelecek mi?' diye sordum.

Kendisi, 'Evet, cehennemin kapılarına çağıran davetçiler olacaktır. Onların cehenneme davetlerini kabul edenleri onlar da oraya atacaktlardır (sebepler olacaktır)' diye buyurdu.

Ben, 'Ey Allah'ın Rasulu bize onların niteliklerini anlat' dedim.

O, şöyle buyurdu: 'Onlar bizim cinslerimizdendir. Bizim dillerimizi konuşacaklardır.'

Ben, 'Peki, bu hal bana yetişecek olursa bana ne emredersin' dedim.

Kendisi, şöyle buyurdu: 'Müslümanların cemaatine ve imamlarına bağlı kalırsın.'

Ben, 'Şayet onların bir cemaati ve bir imamı yoksa?' dedim.

Allah Rasulu, 'O takdirde bütün bu fırkalardan uzak dur. Bir ağacın kökünü ısıracak dahi olsan sen bu halde iken ölüm seni gelip sana yetişinceye kadar böyle kal' buyurdu."¹⁸

Huzeyfe, Rasulullah'a (s.a.v) şer ve fitnelerden çokça soru sorduğu için, bu konular hakkındaki

bilgisine güveniyordu. Bu konulardaki bilgisinden dolayı, hadis kaynaklarında geleceğe dair haberlerden mutlaka Huzeyfe b. el-Yemân'dan rivayetler yapılmıştır.

Bizlere ulaşan bir rivayette kendisi şöyle demektedir:

"Allah'a yemin ederim ki benimle (bu vakitten itibaren) kıyamete kadar meydana gelecek her bir fitneyi insanlar arasında en iyi bilen benim. Bunları söylemekten beni alıkoyan tek husus Rasulullah'ın bu hususta başkasına söylemediği bir şeyi gizlice bana söylemiş olmasıdır. Ama Rasulullah benim de içinde bulunduğum bir mecliste fitnelerden söz ettiğinde fitneleri sayarken şöyle buyurdu: 'Bunların arasında üç tanesi vardır ki hemen hemen hiçbir şeyi bırakmaz. Bunlar arasında yaz rüzgârları gibi olan fitneler vardır. Kimileri küçüktür, kimileri büyüktür' (Huzeyfe dedi ki:) O mecliste bulunanların hepsi -benden başka- geçip gittiler."¹⁹

Bir başka rivayette de şöyle demektedir:

"Vallahi arkadaşlarım unuttular mı yoksa unutturuldular mı bilmiyorum. Vallahi Rasulullah bize, dünyanın sonu gelinceye kadar fitneye öncülük eden kimseyi ve onlarla beraber olacak üç yüz veya daha çok kimsenin kimliklerini, baba isimlerini ve kabile isimlerini bize haber verdi."²⁰

'Peygamber'in Sırdaşı' unvanına sahip Huzeyfe b. el-Yemân'ın hayatını kendisinin, "Ey âlimler topluluğu! Sizden öncekilerin yolundan gidin. Allah'a yemin olsun ki, istikamet üzerineyseniz biliniz ki siz fersah fersah geçilmişsinizdir. Bu yolu terk eder de sağa sola saparsanız derin bir dalaletin içine düşmüş olursunuz"²¹ sözü ile Hasan-ı Basri'nin, "Âlimler fitneyi daha gelirken anlar. Cahiller ise ancak giderken fark eder" sözüyle bitirelim inşaallah...

Başlıkta da dediğim gibi; "fitneyi görmek için bilmek lazım."

18 Buhari, Menakıb, 25 (3606, 3507); Müslim, İmarat 13 (4761);

19 Müslim, Fitneler ve Kıyametin Alametleri, 6 (7191)

20 Ebu Davud, Fitneler, 1 (4243); El Hatibu't Tebrizi, Mişkâtü'l Mesabih, 5393

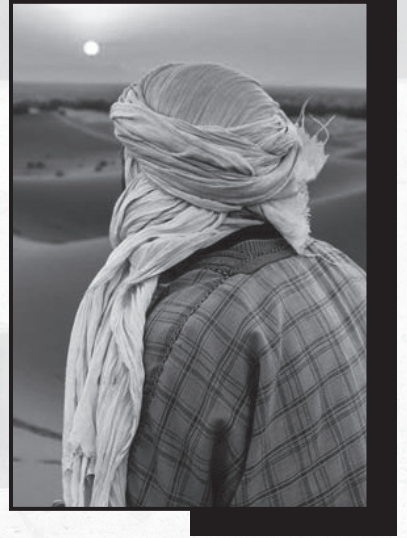
21 İbn Kayyim, İlamu'l Muvakkî'in.

Üveys El-Karanî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İmam Ahmed, Kitabu'z-Zühd

30

Useyr b. Câbir anlatıyor ve diyor ki:

"Kûfe'de bir mecliste idik. Meclis dağılınca bir grup insan orada kalıyordu. Aralarında öyle bir adam vardı ki; onun gibi tatlı konuşan insan görmemiştim. Onu çok sevmiştim. Arkadaşlarıma:

'Bizimle oturan bu insanı tanıyor musunuz?' diye sordum. Birisi:

'Evet, Üveys el Karanî'dir' dedi.

'Evinin biliyor musunuz?' dedim.

'Evet' dediler. Onu alıp evine gittim. Kendisine:

'Neden aramıza hiç çıkmıyorsun?' diye sordum.

'Aranıza çıkacak elbisem yoktur' dedi.

(Arkadaşları bu hâlden dolayı kendisiyle alay edip, ona eziyette bulunuyorlardı)

'Bu kaftanımı al ve giy' dedim.

'Hayır, bunu yapma daha çok eziyet ederler' dedi.

Ben ısrar edince giyip topluluğun arasına çıktı.

'Kaftanıyla aldatan adamı görüyor musunuz?' diye laf attılar.

Tekrar gelip çıkardı ve 'Gördün mü?' dedi." Useyr sözlerine devamla:

"Meclise gittim ve 'Bu adamdan ne istiyorsunuz? Neden eziyet ediyorsunuz? Giyiniyor alay ediyorsunuz, çıplak kalıyor yine ediyorsunuz' diyerek çok sert konuştum.

Bir müddet sonra Kufe ehli bir heyet halinde Hz. Ömer'e gittiler. Aralarında Üveys el-Karanî ile alay edenlerden birisi de vardı. Hz. Ömer onlara:

'Aranızda Karanî'lerden kimse var mı?' diye sordu.

Üveys ile alay eden adam:

'Evet, öyle birisi Kûfe'de aramızdadır' der.

Bunun üzerine Hz. Ömer şöyle bir hâdisi anlatır:

'Resûlullah (s.a.v):

'Yemende Üveys adında birisi size gelecek, orada annesinden başka kimse kalmayacak, kendisinde alaca hastalığı vardı. Allah'a dua etti; bir dirhem miktarı hariç her tarafı düzeldi. Sizden her kim onunla karşılaşır ona söyleyin de sizin için istiğfar dilesin' buyurmuştu.'

Daha sonra bir gün bir adam çıkageldi. Kendisine: 'Nerelisin?' dedim.

'Yemenliyim' dedi.

İsmi sordum. Üveys olduğunu söyledi.

'Yemen'de kimsen var mı? dedim.

'Annem var' dedi.

'Peki, sende alaca hastalığı var mıydı' diye sordum.

'Evet, daha önce vardı' diye cevap verdi.

'Öyleyse benim için istiğfar dile' dedim. Bana:

'Benim gibiler mü'minlerin emirine mi istiğfar dileyecek!' dedi.

Sonra ben ısrar edince istiğfarda bulundu. Kendisine:

'Benden ayrılma' dedim; fakat benden gizlendi. Sonra duydum ki size, Kûfe'ye gelmiş."

Bu haberi duyan adam:

'Böyle birisi aramızda yok, onu tanımıyoruz' der.

Hz. Ömer: 'Hayır aranızdadır' deyince adam:

'Aramızda Üveys adında birisi var. Sürekli onunla alay ediyoruz' deyince Hz. Ömer:

'Ona yetiş ve [senin için istiğfar dilesin]' der.

Adam, Medine'den döner dönmez henüz ailesine varmadan Üveys'in yanına gider. Üveys ona:

'Bu hâlin nedir?' diye sorar.

Adam Hz. Ömer'in anlattıklarını kendisine nakleder ve 'Benim için istiğfar dile, Ya Üveys' der.

Üveys Hz. Ömer'in anlattıklarını kimseye anlatmamak ve bir daha da alay etmemek şartıyla olur der. Ve istiğfarda bulunur."

Râvi Useyr der ki: "Bir gece gidip yanına girdim ve kendisine:

'Kardeşim bazen kayboluyorsun ve biz duymuyoruz' dedim.

Bana:

'İnsanlardan çekiniyorum, herkes ameli ile başbaşa kalacaktır' dedi.

Sonra yine gözden kayboldu ve gitti."

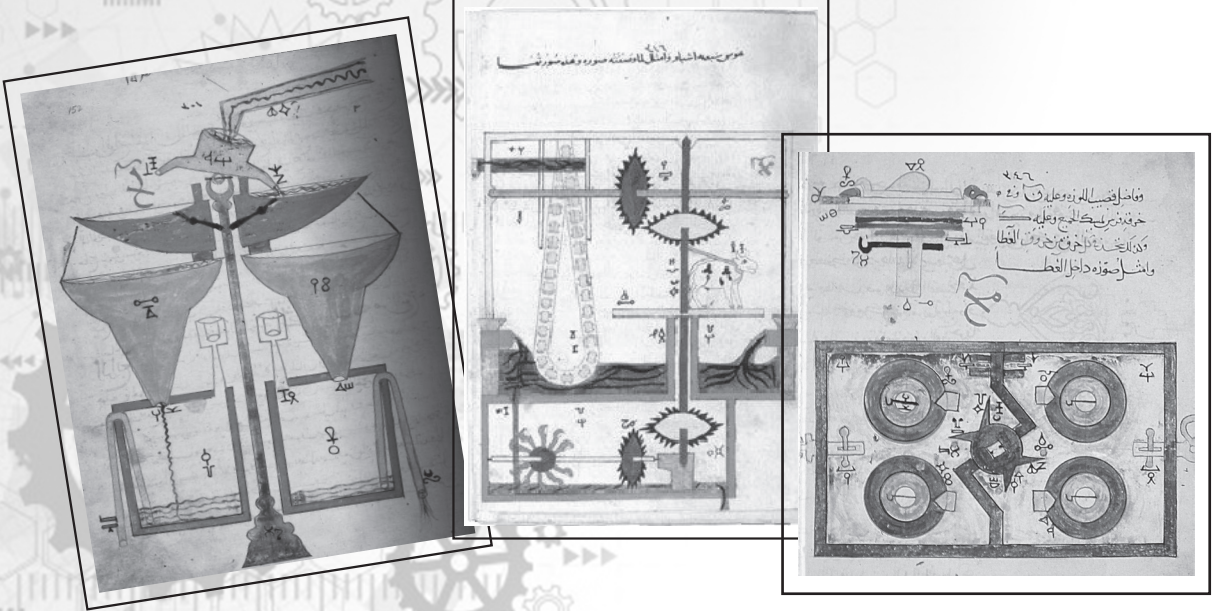
bir GECE

Ondört asır evvel, yine bir böyle geceydi,
Kumdan, ayın ondördü, bir öksüz çıkıverdi!
Lâkin o ne hüsrandı ki: Hissetmedi gözler;
Kaç bin senedir, hâlbuki bekleşmedelerdi!
Nerden görecekler? Göremezlerdi tabîî:
Bir kere, zuhûr ettiği çöl en sapa yerdî;
Bir kere de, ma'mure-i dünyâ, o zamanlar,
Buhranlar içindeydi, bugünden de beterdî.
Sırtlanları geçmişti beşer yırtıcılıkta;
Dişsiz mi bir insan, onu kardeşleri yerdî!
Fevzâ bütün âfâkını sarmıştı zemînin
Salgındı, bugün Şark'ı yıkan, tefrika derdi.

Derken, büyümüş, kırkına gelmişti ki öksüz,
Başlarda gezen kanlı ayaklar suya erdi!
Bir nefhada kurtardı insanlığı o ma'sum,
Bir hamlede kayserleri, kısırları serdi!
Aczin ki, ezilmekti bütün hakkı, dirildi;
Zulmün ki, zevâl akılina gelmezdi, geberdi!
Âlemlere, rahmetti, evet, Şer'-i mübîni,
Şehbâlini adl isteyenin yurduna gerdi.
Dünya neye sahipse, onun vergisidir hep;
Medyûn ona cem'iyeti, medyûn ona ferdi.
Medyûndur o ma'sûma bütün bir beşeriyet...
Ya Rabb, bizi mahşerde bu ikrar ile haşret.

Mehmed Âkif Ersoy

**Hilvan, 11 Rebîülevvel 1347
(28 Ağustos 1928)**

SİBERNETİK ve ROBOTİK BİLİMİNİN KURUCUSU:

El-Cezerî

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

✍ Mervan ERDEM

Asıl adı, Ebu'l-İzz İsmail b. er-Rezzaz el-Cezeri olan el-Cezeri; 1153 (1136) yılında, Dicle ile Fırat arasında yer alan Cezire'de (bugün ki adı ile Cizre) doğmuştur.

Sibernetik alanın kurucusu kabul edilen fizik, robot ve matrix ustası bilim adamı 'İsmail Ebul İz Bin Rezzaz el-Cezeri' lakabını yaşadığı şehirden alan El Cezeri, öğrenimini Camia Medresesi'nde tamamlayarak, fizik ve mekanik alanlarında yoğunlaştı ve pek çok ilke ve buluşa imza attı.

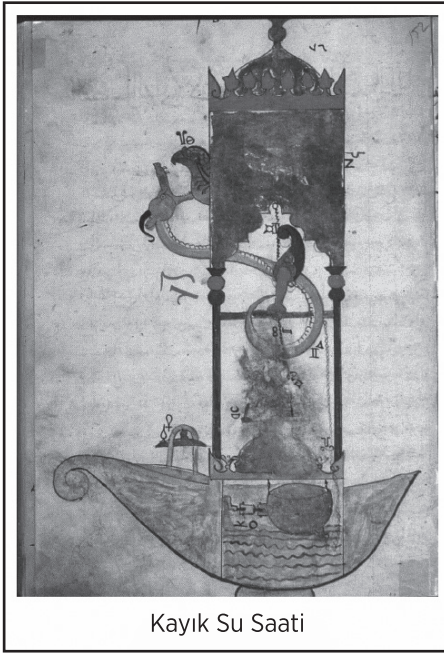
Hakkında birçok yazı yazılmışsa da, hayatına ilişkin olarak kitabının girişinde söylediklerinin dışında hiçbir bilgiye sahip değiliz. Kitabından öğrendiğimize göre, 1181'de başlamak üzere 25 yıl, Diyarbakir Sultanı Artuk Salih Nâsirüddin Ebu'l-Feth Mahmûd'un, daha önce de babasının ve kardeşinin hizmetinde bulunmuştur.

Artuklu Sarayında kesintisiz 25 yıl

(1181-1206) saray mühendisliği görevini sürdüren Cezeri, tüm ortaçağın en önemli mühendisi olarak kabul edilmektedir.

Artuklu hükümdarı Nasireddin Mahmud'un (1200-1222) isteği üzerine makinelerinin önemli

Kayık Su Saati

bir kısmını kısaca 'Kitab-ül Hiye'l' olarak bilinen ama asıl adı 'Kitâb el-câmi' beyn el-'ilm ve el-'amel en-nâfi' fi sînâa'ti'l-hiyel' isimli eserinde toplamıştır. Kitabın tam ismi 'Mekanik Biliminde Bilgi Ve Uygulamanın Bağdaştırılması' olarak çevrilebilir.

50'den fazla cihazın kullanım esaslarını, yararlanma olanaklarını çizimlerle gösterdiği bu olağanüstü kitapta Cezeri, tatbikata çevrilmeyen her teknik ilmin, doğru ile yanlış arasında kalacağını söyler. Bu kitabın özgün kopyası günümüze kadar ulaşamadıysa da, bilinen 15 kopyasından 10'u, Avrupa'nın farklı müzelerinde, 5 tanesi de Topkapı ve Süleymaniye kütüphanelerinde yer almaktadır.

Dünya bilim tarihi açısından bugünkü sibernetik ve robot biliminde çalışmalar yapan ilk bilim adamı olan Cezeri'nin yaptığı otomatik makineler, günümüz mekanik ve sibernetik bilimlerinin temel taşlarını oluşturmaktadır.

13. yüzyılın büyük mühendisi Cezeri, evrensel bilim tarihinin görkemli dehalarından biridir.

Birikimi, icatları, bakış açısı ve mühendislik felsefesi itibarıyla unutulmaz bir bilim insanı olan Cezeri, elliden fazla makine ve aracın teknolojik tasarımlarını yapmış ve bu makineleri teorik planlamada bırakmayıp üretmiş ve çalıştırmıştır.

Bilimsel ve pratik mirası 21. yüzyıl dünyası için hala güncel ve ilgi çekicidir. Özellikle zaman kullanma ve yönetme biçimine odaklanmış makineleri ile kendisinden sonraki birçok doğulu ve batılı (bunlardan biri Leonardo da Vinci) mekanisyene ilham vermiştir.

"Tatbikata çevrilmeyen her teknik ilim, doğru ile yanlış arasında kalır" diyen bu Müslüman âlim, robot ve matrix ustası olacak kadar fizik bilimine hâkimdi.

Batı kaynaklarında m.ö 300 yıllarında yunan matematikçi Archytas tarafından buharla çalışan bir güvercin yapılmış olarak belirtilse de, robotik ile ilgili bilinen en eski yazılı kayıt el-Cezeri'ye aittir.

Bugün kibernetik ve robot bilimi ile ilgili çalışmalarıyla bu alanlarda resmen çalışan ilk bilim insanı olmuştur. Yaptığı otomatik makinelerle günümüz mekanik ve sibernetiğin temelini atmıştır.

Cezeri, teorik çalışmalardan çok, deney ve pratik yöntemini kullanmıştır. Yapacağı cihazları ilk önce geometri kurallarını uygulayarak kâğıttan maketlerini yapmak gibi kendine has yöntemi vardı.

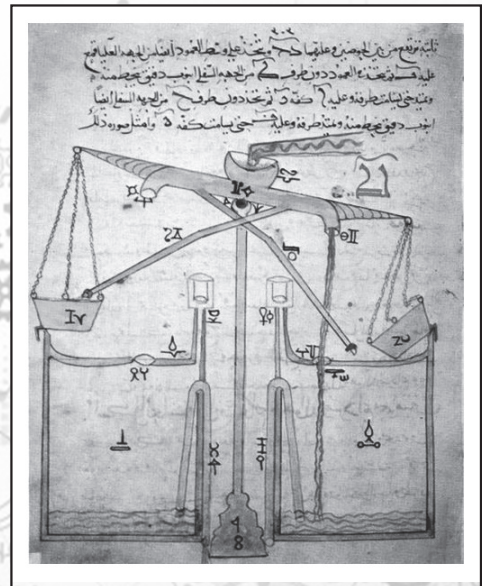
İlk hesap makinesinden en az 500 yıl önce aynı sistemle çalışan bir mekanizmayı geliştirdi ve bunu saatte kullandı.

13. Yüzyıla damga vuran bu Müslüman âlim otomatik çalışan sistemler kurdu, bununla yetinmeyip bu şekilde çalışan sistemler arası denge kurmayı da başardı.

Bilim tarihinde Ceberd'in otomatik dokuma tezgâhı, otomatik kontrollü makinelerin ilki sayıldı ama, bundan 600 yıl önce Cezeri otomatik hizmetçi geliştirdi. Bu otomatik hizmetçi, değişik haznelerdeki suyun seviyesine göre ne zaman su dökeceğine, ne zaman meyve ve içecek sunacağına karar verebiliyordu.

Otomasyona en büyük katkısı ise, su gücü ve basınç etkisiyle kendi kendine denge kurabilen ve ayarlama yapabilen dengeyi oluşturmak oldu.

Günümüz robotiğin temelini atmakla kalmayıp otomasyon ile döneminin en başarılı mühendisi olan el-Cezeri, 1206 yılında Cizre'de hayatını kaybetti.¹

¹ Bu yazıda El-Cezeri'nin hayatını ve çalışmalarını anlatan; kitap, makale ve internet paylaşımlarından istifade edilmiş ve çeşitli alıntılar yapılmıştır.

MERHABA MEL BİZ DÜNYA

34

Musab ŞEN

Nasrettin Hoca köyün kenarından geçerken, bir köylünün çamurun içinde durmadan zıpladığını görür. Adama seslenir:

-Kolay gelsin, ne yapıyorsun öyle?

-Sağ ol hocam. Kerpiç yapıp satacağım da onun çamurunu çiğniyorum. Eh, fani dünyanın işleri bunlar ne yaparsın!

-Sırtına sardığın tulumun içinde ne var?

-Yoğurt hocam, yoğurt! Hazır zıplarken, o da yayılıp ayrıyla yağ bir tarafa ayrılсын istiyorum. Pazarda satacağım da... Ne yaparsın işte, fani dünya!

-Ağzınla da bir şeyler mırıldanıyordun?

-Bizim komşular ölmüşleri için ücretli Kur'an okumamı istediler de bu arada o siparişleri de aradan çıkarıvereyim diye Yasin okuyordum hocam. Ne yaparsın muhterem, üç günlük dünya!

-O elindeki ne ya?

-Bu mu? Çoraplık yündür hocam. Elim boş duracağına bunları da eğirip hazırlayayım dedim. Bu işlerde iyi para var hocam. Biliyorsun işte fani dünya!

Nasrettin Hoca sonunda dayanamaz:

-Ayağınla çamur çiğniyorsun, aynı anda sırtındaki yoğurdu da yayıyorsun. Bu da yetmiyormuş gibi elinle de ip eğiriyorsun. Bu da yetmiyor ağzınla da "Yasin" satıyorsun. Be hey şaşkın! Bunun neresi fani

dünya? Bir de baki olsaydı ne yapacaktın acaba?

Bizim toplumumuzda dünya hayatının geçici olduğunu bilmeyen yok gibidir. Herkesin ağzında bir "dünyalık" tabiri sürüp gidiyor. Camilerde, vaazlarda, hutbelerde, birbirimize vermiş olduğumuz nasihatlerde "dünya hayatı" tabiriyle kesin karşılaşmışızdır. İş amel boyutuna getirdiğimiz zaman ise fiillerimizin, dillerimizi yalanladığına şahit olmaktayız.

Bugün anne babalar çocuklarını Kur'an'la, Rasulullah'ın (s.a.v) sünnetiyle, ilimle, namazla büyütmeyi göz ardı edip yerine sınavları için kaygılanan, diploma alması için uğraşan, sosyalleşmesi için uykusuz kalan, mürüvveti için gece-gündüz çalışan başkalaşmış bir ebeveyn formuna bürünmüşler.

Neden bürünmesinler ki?

50 yaşındaki amca ölüm korkusuyla ibadete yönelmesi gerekirken, yeni bir ev alma umuduyla yaşıyor. Bir de kiraya verdi mi ondan mutlulunu göremeyiz. Emekliliğini almış bir amca Allah'ın (c.c) istediği gibi bir yaşam sürmesi gerekirken, semtinin gözde yerlerinden bir dükkân alıp ticaret yapmanın hayaliyle yaşıyor. Bir de birikimini bankaya yılda bilmem kaç vadeyle yatıranlar var.

EKLER, ALIYIZ!

Ebeveynlerde hal böyle olunca çocuklarına da sirayet etmemesi imkânsız gibidir. Şimdiki modern toplumun paradoks insanı bugününü, yarını düşünmekle geçirmektedir. Daima yarın için kaygılanma, yarının ne olacağı, yarının felaketleri hakkında düşünüp durmaktadır. Kaygılanmanın temelinde yatan sebep ise; hep maddiyattır, dünyevidir. Hayatını materyalizmin mantığıyla, sekülerizmin ahlakıyla şekillendiren bir insanın bu tür bir psikolojiye sahip olması da normal karşılanmalıdır.

Bu durumun toplumumuzda zuhur etmesinin ana sebebi; İslami bir hayat tarzına sahip olmayışımız ile dinin bize ayak bağı olduğuna ve bizi geri bıraktığına inanmamızdan kaynaklanmaktadır. Sanki dini geri bıraktığımızda kutsadığımız diğer değerler bizi ileriye götürecekmiz gibi konuşuyoruz. Vakıa gösteriyor ki durum bunun tam tersi. Bugün insanlar daha fazla hastanelere, psikologlara, psikiyatrîstlere, terapi merkezlerine gidiyor. Ha bir de "hayatın yorgunluğunu" üzerinden atmak için turizm merkezlerine ve tatil yerlerine akın edenler var. Kısaca şunu söyleyelim: Bugünün sağlıklı insanı bile hasta.

Bu durumun "nasıllığı" nı ise şöyle özet geçebilirim:

Çocukluk döneminde ebeveynler; çocuklara gerekli dini bilgiler öğretmet yerine, yetenekleri üzerine yoğunlaşmayı deniyorlar. Her nedense çocuklarının bir hafız veya bir muhaddis olabileceğini akıllarından bile geçirmek istemiyorlar. Çünkü "dünya hayatı şeytanı" damarlarında dolaşmaktadır. Çocukları ısrarla; müzik, dans, tiyatro gibi kurslara gönderip, içindeki cevheri zorla çıkarmanın çabasındalar. Bunu yapamayanların durumu, yapanlardan farksız değildir. Eline ver telefonu, tableti; bak çocuk nasıl şeyler öğreniyor. Beş yaşındaki çocuk bilgisayarı söküp takacak kadar, yedi yaşındaki çocuk hackerlik yapacak kadar "ihmal" bırakılabilir. Okul dönemine kadar hayatına faydası dokunmayacak kadar bilgi ve aktivitelerle çocuğun hayatıyla oynanmıştır. Bu dönemde dini bilgiler çocuğun "anlamayacağı" şeylerdir.

Okul dönemi, 12-16 yıllık bir süreci kapsamaktadır. Bu dönemde gençler artık sınavlara yoğunlaşmışlardır. İntegral çözebilen genç, gusül abdesti alamamaktadır. Krebs Döngüsünü kavramış

biri, Fatiha'yı bile ezberleyememektedir. Fiilde Çatı konusunu bilen biri, elif-ba'yı bile okuyamamaktadır. Hep sınav, hep sınav... 22-23 yaşına gelmiş bir gencin bu süreçlerden geçince İslam için nasıl bir birey olacağı az-çok tahmin edilmektedir.

Maalesef gençler bu süreç içerisinde materyalist, hümanist, sosyalist, sekülerist, feminist, agnostist, deist, ateist olabiliyor. Bu dönemde dini bilgiler gençler için popüleritesi olmayan, banal şeylerdir.

Hayatın başlangıcı; bir işe girip bir de aile kurdun mu, işte o zaman başlıyor. Bu dönemde herkesin şahitlik ettiği bir bankadan kredi çekme olayı gerçekleşir. Daha sonra ömrünün ortalarına kadar bu borcunu ödemekle geçirir. Yetmez, eşi de çalışır. Sonra birden şeytan fısıldar: "Bir araban olmasın mı?" Bizimki durur mu? Başvurur bankaya, bir kredi daha. "Faiz haramdır" nasihatine "mecburuz" cevabı gelir. Daha sonra ne mi olur? Yazının başına dönüyor ve bu cümlelerin sonuna kadar geliyoruz. Bu dönemde İslami hayat; 'olsa da olur, olmasa da' arasında gidip gelmektedir. Belki cumadan cumaya namaz kılınır, en kötü bayramdan bayrama...

Bu gidişat nereye?

Rabbimiz bizi "dünya hayatı" konusunda uyarmadı mı? Rasulullah (s.a.v) bize nasihat etmedi mi?

"Size verilen her şey, yalnızca dünya hayatının metai ve süsüdür. Allah katında olan ise, daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hiç aklınızı kullanmıyor musunuz?" "Fakat siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz. Oysa ahiret daha hayırlı ve daha devamlıdır" ayetlerine sırtımızı mı döneceğiz?

Cabir (r.a) rivayet ediyor: "Rasulullah (s.a.v) el-Aliye'nin bir tarafından girerken pazara uğradı. İnsanlar da O'nun etrafında bulunuyordu. Küçük kulaklı, ölmüş bir oğlağın yanından geçti. Onu elinden alarak kulağından tuttu, sonra 'Kim buna iki dirhem karşılığında sahip olmayı arzu eder?' buyurdu.

Onlar: 'Biz onun bedelsiz dahi kendimizin olmasını istemeyiz, hem onu ne yapabiliriz ki?' dediler.

Rasulullah: 'Peki, sizin olmasını arzu eder misiniz?' buyurdu.

Ashab: 'Allah'a yemin olsun ki canlı dahi olsaydı onda kusur var, çünkü kulakları küçük. Peki, ölü iken nasıl olsun' dediler.

Rasulullah: 'Allah'a yemin ederim dünya, Allah için bu oğlağın sizin için değersiz olduğundan daha değersizdir' buyurdu" hadisini kulak ardı mı edeceğiz?

İnsanlar ölüyor, hep pişmanlıklarıyla, boşa geçen ömürleriyle. Mezarlar dünya hayatının cilvesine aldananlarla dolu. Dünya hayatı bazıları için bitti. Bizim için ise hala bir imtihan. Aldananların: "Merhaba melekler, biz dünyalıyız" sözüne sual meleklerinin itibar etmeyeceğinin teminatını verebilirim.

HİÇ KİMSE SINANMAD MASUMU

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İlyaz BERK

36

Gerçekten ne kadar da çok imtihanımız varmış henüz sinanmadığımızı; acaba Yusuf gibi sinandık mı şehvet ile? Ve elimizin tersiyle reddederek, "Ben Allah'tan korkarım" diyebildik mi?

En yakınlarımızı kaybedip, "Rabbim senden geldik ve sana döneceğiz" deyip sabredebildik mi?

Musa gibi öldürmek zorunda kaldık mı birini?

İçkinin gayet doğal bir meşrubat gibi tüketildiği bir ailede büyüyüp içkiye, "Haramdır, ben içmem" diyebildik mi?

Yoksa bunların hiçbirisiyle karşılaşmadığımız halde, bu günaha girenleri hor mu gördük?

Hayatında içkinin kokusunu bile tanımayan bir insanın, içki içenleri hor görmesi, hiçbir bayanla bırakın yalnız kalmayı, aynı ortamda bile kalmamış birinin, zina edenleri hor görmesi, parasal ilişkilerde bulunmadığı halde, faiz yiyenleri hor görmesi acaba günah olarak yetmez mi kendisine!

Elbette ki, günah işleme fırsatı eline geçti diye, günah işlemek normal bir şeydir demek istemiyorum. Demek istediğim o ki; gınahtan nefret etmeli mü'min, ama gınahkârdan asla! Çünkü insan, sinanmadığı imtihanın masumu değildir.

Öyle zordur ki imkân varken gınahtan uzaklaşmak ve öyle tatlıdır ki fırsat varken günah işlemek! Hani Yusuf Suresinde geçen ayette Allah Züleyha'nın Hz. Yusuf'a meylettiğini ve Hz. Yusuf'unda neredeyse ona meyledeceğini söyler, ancak Allah'ın burhanını görmesi, Yusuf'u o gınahtan korumuştur. Müfessirler masum bir peygamber olan Hz. Yusuf'un bir anlık meylini, sıcak yaz gününde, sıcaktan kavrulan oruçlu bir kimsenin, bir sürahi soğuk suyu gördüğünde suya meyletmesine benzetmişlerdir. Hz. Yusuf'un, kapalı kapılar ardında Züleyha gibi güzel bir bayanın kendini O'na sunması durumunda O'na meyletmesinin, karşı konulamaz bir duygu olduğunu ve mesul olmadığını

söylerler. Bizler masum olmadığımız göre, Hz. Yusuf'un imtihanı ile sinanmamız durumunda, Hz. Yusuf gibi iffetli olabilme ihtimalimiz, Hz. Yusuf'unkinden daha düşük olduğu ortadadır. Evet, Hz. Yusuf gibi sinanmadık, hamdolsun! Ancak Hz. Yusuf gibi sinanan ve imtihanı kaybeden din kardeşimizi çevremizden tecrid ettik, Allah'ın rahmetinden mahrum ve azaba müstahak görerek, hor gördük ve hataya düştük. Hâlbuki onun ıslah olması, bir daha aynı günaha düşmemesi için salih ortamlardan ayrılması gerekliydi. Onu şefkat ile kucaklamalı ve bir daha aynı hataya düşmemesi için ona elimizden geldiğince yardım etmeliydik. Ancak biz, onu kendimizden uzaklaştırarak, ona en büyük haksızlığı ettik.

Zina ettiğini itiraf eden sahabe Maiz'i duymuşuzdur. Hani sahabe efendilerimiz onu, Allah Resulü'nün emriyle taşlarken, canı yanmış ve o da kaçmıştı. Ancak sahabeden biri onu kovalamış ve yerden aldığı bir kemik parçasıyla başına vurup öldürmüştü. Bu haber peygamber efendimize intikal edince; rahmet peygamberi Hz. Muhammed (s.a.v): "Onu kovalayıp öldüreceğine cübbenin altına saklayıp kurtarsaydın ya! Yaşasaydı belki Allah (c.c), Maiz'e iyi işler yapma imkânı verirdi" demiş ve Müslümanın gınahkâr din kardeşini hor görmemesi, nefret etmemesi, şefkatle yaklaşması, gınahından dolayı onu ötekileştirmemesi ve ona kol kanat germesi gerektiğini bizlere öğretmişti.

Evet!

Sabah namazına camiye giderken yolda, içki içip sarhoş olan bir alkoliği hor görmemiz cemaatle kıldığımız sabah namazımızın sevabını gölgede bırakması için yeterli bir gınahtır. Zira peygamber efendimiz (s.a.v), "Kişiye günah olarak din kardeşini hor görmesi yeterlidir" buyurarak, Müslümanın gınahlardan nefret etmesi gerektiğini ancak, gınahkârdan nefret etmemesi gerektiğini vurgulamıştır.

DEĞİ İMTİHÂNIN DEĞİL!

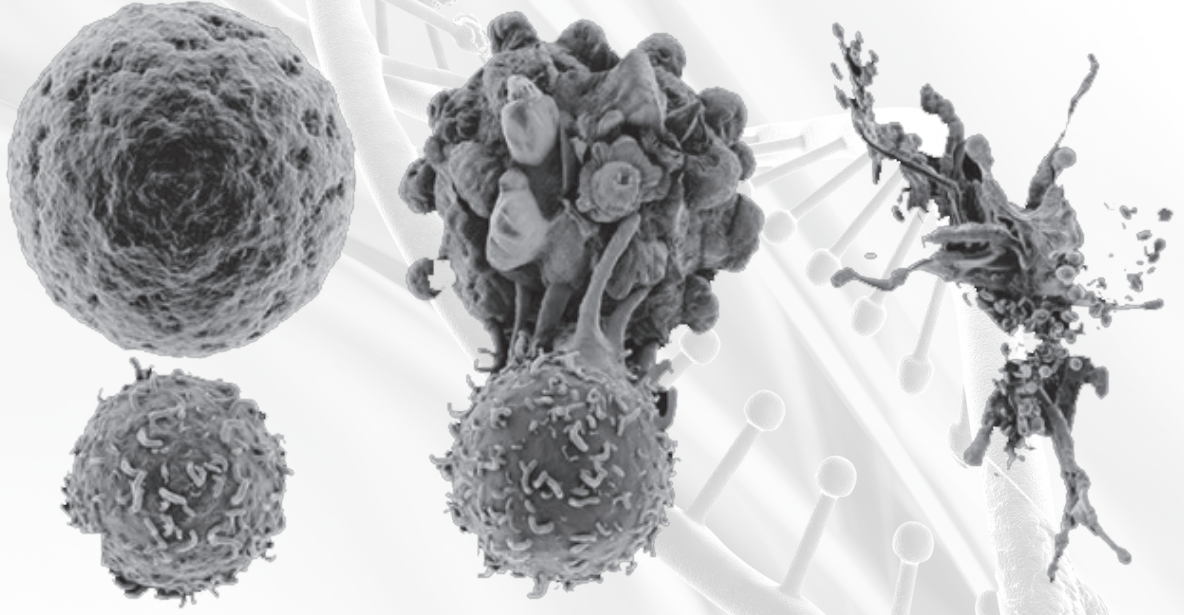
Nisan - Mayıs - Haziran / 2019

37

Sınanmadık, amma sınananları hor gördük Rabbim! Tövbelerimizin bile tövbe'ye ihtiyacı varken günahattan değil, günahkârdan uzaklaştık. Uzaklaştık ve onu günah deryasında yalnız bıraktık. *"Allah'ım! Beni göz açıp kapayacak kadar bile nefsimle baş başa bırakma!"* diyen bir Peygambere, layık ümmet olmadık.

SEN BİZLERİ LAYIK EYLE! (ÂMİN)

hisbe

B VE T HÜCRELERİ (LENFOSİTLERİ)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

✍ Davut KORKMAZ

Herhangi bir organizma, kendi hayatının devamlılığını sürdürebilmek için, çeşitli gereksinimlere ihtiyaç duyar. Bizim değinmek istediğimiz konu, savunma sistemi hakkındadır.

Günümüzde devletler, bütçelerinin çoğunu savunma sistemlerine harcamaktadırlar. Dışarıdan gelebilecek her türlü saldırılara karşı kendi bekâları için savunma sistemlerini geliştirirler. Bizim vücudumuzda da, dışarıdan gelen bakterilere ve virüslere -genel tabiriyle mikroplara- karşı gelişmiş muhteşem bir savunma sistemi mevcuttur. Buna "bağışıklık (immun) sistemi" diyoruz. Bu bilim dalına ise "immunoloji" denir.

Bu konu fazlasıyla uzun olduğu için, biz sadece vücut içerisinde bulunan B ve T hücrelerine değinmekle yetineceğiz.

...
Dışarıdan gelen mikroplara karşı vücudun bariyerleri vardır. Bunlar: Deri, burun kılları ve mide asididir. Bu şekilde bazı mikroorganizmalar

vücut içine girmeden imha olur. Eğer mikroplar vücut içerisine girerse bir dizi reaksiyon oluşur. Biz bunlardan sadece B ve T hücrelerini işleyeceğiz.

T HÜCRELERİ

Kazanılmış (aktif) bağışıklık sisteminin¹ hücresel savunmasında rol alan T hücreleri, vücuttaki tüm kan hücrelerinde olduğu gibi kemik iliğindeki kök hücrelerden farklılaşırlar. Bu hücreler, kemik iliğinde üretilir ve timüs² bezinde olgunlaşırlar. 'Öldürücü' ve 'Hafıza T Hücreleri' diye ikiye ayrılır.

Öldürücü (Sitotoksik) T Hücreleri: Bir antijen (virüs, bakteri) vücuda girdiği zaman, T hücrelerini uyarmaya başlar. T hücreleri, mitoz³ bölünmeyle

1 İnsanlar 'Aktif' ve 'Pasif Bağışıklık' diye iki türlü bağışıklık kazanır. Aktif bağışıklık; Kişinin birebir hastalığı geçirmesi veya aşı yoluyla olur. Pasif bağışıklık; İnsan veya hayvanların mikroplara (antijen) karşı ürettikleri proteinlerin (antikor) organizmaya enjekte edilmesiyle olur. Kısa süreli etki eder.

2 İnsan vücudunun savunma sistemindeki önemli bir organ. Tiroid bezinin altında, soluk borusunun önünde bulunur. Ceviz büyüklüğündedir.

3 Hücrenin bölünerek iki yeni hücre oluşturmaya denir.

çoğalmaya başlar. Bölünen T hücreleri, koloni oluşturarak enfekte olmuş olan bölgeye doğru yol alır. Bu T hücreleri, saldırgan olan hücrelerin üzerindeki antijenle birleşir ve yabancı hücreleri doğrudan öldüren ya da iltihaplanmayı arttıran bir grup maddeyi serbest bırakır. Bırakmış oldukları bu maddelerle mikroplar yok olur.

Hafıza (Memory) T Hücreleri: Uyarılan T hücrelerinin hepsi, enfekte olan bölgeye gitmez. Bazıları, hafıza hücresi olarak geride kalır. Patojen mikroorganizmalardan⁴ birisi tekrardan vücuda girerse, bu hafıza hücreleri onları tanır ve daha hızlı yok eder. Böylece hastalık belirtileri daha ortaya çıkmadan mikroplar imha edilir.

İnsanların neden birden fazla soğuk algınlığı ve grip olduğu akla gelebilir. Bunun cevabı bu mikroorganizmaların çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Dahası, virüslerin üzerinde bulunan antijenler değişkenliğe uğrarlar.

Bir de Yardımcı T hücreleri vardır. Bunlar B hücrelerinin uyarılmasında rol oynar.

B HÜCRELERİ

Vücudun sıvısal savunmasında rol alan B hücreleri, antikor üreterek bağışıklığı sağlar. B hücreleri, T hücrelerinden farklı olarak birebir enfekte olmuş bölgeye gitmek yerine, ürettiği özel antikorları gönderir. Antikorlar, antijenlere karşı koymak için üretilmiş proteinlerdir. Bunlarda, 'Plazma Hücreleri' ve 'Hafıza Hücreleri' olmak üzere ikiye ayrılırlar.

Plazma Hücreleri: Vücudu enfekte etmiş olan patojen, B hücrelerini harekete geçirir. Harekete geçen B hücreleri çoğalmaya başlar. Bu çoğalmanın sonucunda bir koloni oluşur.

Antikor salgılayan olgun B hücrelerinin çoğu, plazma hücrelerine dönüşür. Antikorlar kana lenf dolaşımı⁵ ile taşınır ve sonra enfekte olmuş bölgeye ulaştırılır. Enfekte olan bölgede antijen-antikor kompleksi meydana gelir. Antikorlar patojeni hareketsiz kılıp imha ederler.

Hafıza Hücreleri: Bazı aktive olmuş B hücreleri, hafıza hücreleri olur ve yıllarca küçük miktarlarda antikor üretmeye devam ederler. Patojen tekrar vücuda girerse, dolaşımdaki antikor hemen ona

bağlanır. Bu sayede daha hızlı ve daha etkili bir cevap oluşturmasını sağlar.

B ve T hücrelerinin bağışıklık sisteminde nasıl rol aldığını anlatmaya çalıştık.

...

Bugün kök hücre ve kanser hücreleri alanında yapılan araştırmaların içinde, bu hücrelerin çalışma fonksiyonları önemli bir yer tutuyor. Günümüzdeki insan hayatını tehdit eden hastalıklar –özellikle virüsler- genellikle dışarıdan insan vücuduna giren mikroorganizmalardan kaynaklanmaktadır. Bu dışarıdan gelen patojenlere karşı her ne kadar vücudun savunma sistemi tepki verse de bazı durumlarda (Marburg virüsü, Ebola virüsü, HIV) yetersiz kalabiliyor. Bu durum da, immünoloji biliminin değerini arttırıyor.

Belki de şu anda vücudumuzda B ve T hücreleri aktif olarak çalışıyorlardır ve biz bunu hissetmiyoruz, farkında da değiliz. Belki de B ve T hücrelerini ilk defa bu yazıda okudunuz, işlevlerini öğrendiniz. Gözlerinizle asla göremeyeceğiniz ancak mikroskopla görebileceğiniz bu hücreler, Bâri⁶ olan Allah'ın insanoğluna bir nimeti olarak bakmak gerekiyor.

Bedî⁷ olan Yüce Rabbimiz gözle görünmeyen bu vb. hücreleri zikrettiğimiz gibi eşsiz bir şekilde donatmış ve insanoğlunun hayatı için vazgeçilmez bir zerre olarak bırakmıştır. Bu ve benzeri hücreler için Allah'a (c.c) ne kadar şükretsek azdır.

Allah Sübhanehû Teâlâ, bu ve diğer mikroorganizmaları boşuna yaratmamıştır. Allah'ın yarattığı her şey, hikmetine tabidir.

Ben inanıyorum ki yeryüzü ve gökyüzü arasında gözle görünmeyen ne kadar mikroorganizma varsa, hepsinin de ayrı bir işlevi ayrı bir görevi vardır. *"Biz göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık..."*⁸ ayeti bu konuda en büyük delildir ve bu delil her geçen saniye imanımızı daha da arttırmaktadır.

⁴ Mikroorganizmaların hastalık yapan türleri

⁵ Kılcal damarlardaki madde alışverişi esnasında doku sıvısına geçen küçük proteinler, akyuvarlar ve bazı maddeler kılcal damarlarına geri dönmeyiz. İşte hücreler arası boşluklarda kalan bu doku sıvısının kan dolaşımına geri dönmelerini sağlayan dolaşım lenf dolaşımı denir.

⁶ Bir model olmaksızın canlıları yaratan

⁷ Yarattıklarını ahenk ve güzelliklerle donatan

⁸ Sâd/27

Zihnimde Bitmek Tükenmek Bilmeyen Sorular

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

40

📖 Dicle ŞAFAK

Bir seher vaktinde, münafıkların özelliklerini konu alan ayetleri incelerken, kendi hâl ve davranışlarımı değerlendirdim. Birden aklıma müthiş bir soru takıldı; “Ben münafık mıyım?” Bu soru endişelendirdi beni. Şüpheli miydi, yoksa vesvese miydi anlayamadım.

Bilindiği gibi, insanlar üç kısma ayrılıyor; Mü’min, Kâfir ve Münafık. Ben ise kendimi, mü’min addediyordum. Yoksa ben münafık mıyım? Yoksa şeytan mı bana böyle vesvese veriyor? Sorular, sorular...

Sonuca ulaşamayacağımı anladım ve münafıklık konusunu mercek altına alıp, incelemeye başladım.

Kur’an ayetlerinde; “mü’minler, mücâhidler, sâdiklar, sâlihler...” vb. nitelemeleri üzerimize alırız. Ancak; “helâk olmuşlar, yahudiler, hristiyanlar, Hamanlar, Karunlar, münafıklar, akılsızlar, sefihler (beyinsizler), sağırklar, körler, dilsizler, kitap yüklü eşekler, dilini sarkıtan köpekler” vb. sıfatları duyunca etrafımıza bakınırız, muhatap biz değilizdir. Kesin bizden bahsetmiyordur! Oysa “kesin bu sığata dâhilim, ya da bu sığata asla dâhil değilim!” diyebilmek için, o sığatın ölçü ve adabını iyi bilmek lazım ki, kalbimizde şüpheliye yer kalmasın. Peki, ayırıcı ölçü nedir? Durumumuzu nasıl tefrik edeceğiz?

Şu soruyu yöneltiyorum kendime; “Ben Allah Subhânehü ve Teâlâ’ya, Resulüne, âmentüye, Kur’an’a inanıyor muyum?”

“Evet...”

O halde mü’minim.

Yine benzer sorular...

“Peki, bendeki bu vesveseler neden?” diye sordum kendi kendime ve ardından açıp okumaya başladım İmam Gazalî’nin ‘İhyâ-u Ulumiddin’ adlı kitabını. Orada İmam diyordu ki; “Haddi zatında her insan, imanın kemalinde şüphelidir. Böyle bir şüpheli küfür değildir.” Bunun üzerine biraz rahatlıyordum.

Sorular yine dur durmak bilmiyor, devam ediyor... Bu seferde, Kur’an’dan Münâfikûn Sûresini inceliyorum. Sûrenin ana fikri zaten münafıklığın tanımınıdır.

“Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerine kulak verirsin. Onlar sanki elbise giydirilmiş kereste gibidirler. Her kuvvetli sesi kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmandır, onlardan sakın! Allah onları kahretsin! Nasıl da (haktan) çevriliyorlar!”¹

Benim gibi birçok insan, sohbet toplantılarına katılıp; Efendimiz (asm)’in aklıktan karnına nasıl taş bağladığını ağlamaklı anlatan hocaları gözyaşı içerisinde dinler. Bu hocaların dillerinin fesahati, söyleyişlerinin düzgünlüğü, tatlılığı ve konuşma sanatınamerakveyeteneklerihasebiyletatlılâfederler.

Konuşmaya başladıkları an, mecliste bulunanların dinleyesi gelir. Onlara söz söylendiği vakit ise; onlar, resmi bir tavır, zahirî bir vakarla, dinler gibi sessizce dururlar, samimiyeatsız bir ses tonuyla cevap verirler. Onların dışları düzgün, endamları süzgündür. Ancak onlar, içleri irfan ve şuurdan, gelişme yeteneğinden

1 Münâfikûn, 4

mahrum, metanet ve dirençten uzak, boş, kuru tahtalara, direklere benzerler. Öyle ruhsuzdurlar ki, yararlanılması gereken sözler kulaklarına girmez, ondan istifade etmezler. Öyle cansız ve yüreksizdirler ki, her sayhayı aleyhlerine sanarak korkarlar. Lehlerine söyleneni bile, aleyhlerine sanarak ürkerler, kaçarlar. Çünkü içleri kurtlu, haindirler. Hainler, hıyanetin ucu yüreklerinde saplı olduğu için; "hain korkaktır" atasözü uyarınca, her an sırları deşifre olacak endişesiyle korku ve kuşku içindedirler.

Sûre boyunca, cihat ve infak konusuna değinilirken, münafıkların müslüman kılıfına nasıl da bürünebileceğini, hatta ashabı bile nasıl etkilediklerini ve nihayet mü'min olmanın ne demeye geldiğini sarsıla sarsıla okudum. Tabiri caizse işin "bam teli" dediğimiz konuları içeriyordu bu ayetler...

İman; kalbî ve vicdânî bir durumdur biliyordum.

Allah Subhânehu ve Teâlâ; "Ey Peygamber! Kalpleri iman etmediği halde ağızları ile 'İnadık' diyen kimselerden ve yahudilerden küfür içinde koşuşanlar seni üzmesin"² buyurarak, imanın kalbin tasdiki olduğunu belirtiyor.

Bilindiği gibi İslam'ın temel rüknü; Kelime-i Şehadettir.

Bu cümleye inanarak söylemeyen insan, İslam'a girmemiş sayılmakta. Ve kişi; inanarak, ihlâsla "Lâ ilâhe illallah" deyince; kendisine güvenilen ve sığınılan, sevilen ve tapılan, sahip olan, itaat edilen, yüceltilen, bağlanılanın sadece Allah Azze ve Celle olduğunu dil ile ikrar, kalp ile tasdik etmiş oluyor.

O'ndan başkasına ancak, O'nun izniyle, O'nun müsaade ettiği ölçüde itaat edilir. Emretme ve yasaklama yetkisi O'na aittir. O'nu sevmek farzdır. Başkasını sevmek ise; ancak O'nun izniyle, O'nun koyduğu ölçü dâhilinde olur. Çünkü insanın bir vücudu, vücudunda organları, organlarında binlerce hücreleri vardır. İşte vücut, organlar ve hücreler; ruh yoksa nasıl ölü sayılıyorsa, 'Lâ ilâhe illallah Muhammedun Resulullah' (Kelime-i Tevhid)' gereği gibi yaşamıyorsa, o kişinin İslam'ı da ölmüştür.

Kim bu kelimeleri kalbine yerleştirirse; hakiki manada, kalbinde takva, davranışlarında güzellik meydana gelmeli. Kur'an bunu dalı budağı meyveli hoş bir ağaca benzetir; "Görmedin mi Allah nasıl bir misal getirdi. Güzel bir sözü, kökü (yerde) sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca (benzetir)."³

Gelin şimdi hâl ve gidişatımıza şöyle bir nazar edelim:

Biz yüce Allah'ı ne kadar seviyoruz?

Yoksa başka sevdiklerimizle O'na şirk mi koşuyoruz?

Biz O'na güveniyor muyuz? Yoksa başka güvendiklerimiz mi var?

Paramıza, sıhhatimize, arkadaşlarımıza, ırkımıza, partimize mi güveniyoruz?

Güven meselesinde şüphelerimiz mi var?

Sığınılacak yerimiz neresi? Başka yerlere mi sığınıyoruz?

Yine o soru; "Ben münafık mıyım? Paraya mı tapıyorum, nefsimi mi? Şöhrete, makama, puta, sanata mı? Gönül huzuruyla yüce Allah'a diyebiliyor muyum? Yoksa bütün bunları hayatımın merkezine oturtup, Allah Subhânehu ve Teâlâ'ya taptığımı mı söylüyorum? Yoksa 'ben gerçekten münafık mıyım?' Kimin emrinde çalışıyorum? Hangi davaya hizmet ediyorum? Ömrümü, gençliğimi hangi dava uğrunda tüketiyorum? Yanlış yerde, yanlış davalar, boş davalar beni aldatmış olmasın! Geçici cılız fikirler beni yiyip tüketmesin? Batıl davaların neferi olursam, münafıklardan sayılmaz mıyım?" Sorular sorular... Aklımı karıştıran sorular.

Araştırmaya devam ediyorum...

"Münafık" sıfatı ilk olarak, Ankebut Sûresinde geçiyor: "Ve insanlardan, "biz Allah'a iman ettik" diyenlere Allah yolunda eziyet edildiği zaman, insanlara Allah'ın azabıymış gibi fitne çıkardılar. Eğer Rabbinden yardım gelirse, muhakkak: "Biz sizinle gerçekten beraberdik" derler. Allah, âlemlerin sinesinde olanları en iyi bilen değil mi?"⁴

Dikkat çeken bir husus, Ankebut Sûresi Mekke döneminin sonlarında, yani Medine döneminin başlarında inen sûresi olması. Bunun nedeni ise; Medine'ye gelince müslümanlar (devlete, mala, servete kavuşunca), nifak da kalplere yerleşiyordu. Münafıklar Mekke'de yoktular. Çünkü Mekke; boykot, hakaret, eziyet, işkence, fedakârlık ve bedel ödeme yıllarıydı.

Münafıklar, Medine'ye gelince mantar gibi bittiler. Çünkü Medine; iktidar, servet, beytül-mal günleri, ikbal yıllarıydı. Hatta münafık kelimesinin ilk geçtiği yer olan Ankebut Sûresi, "İnsanlar iman ettik demekle bırakılacaklarını mı sanıyorlar" diye başlamakta. Aynen burada geçtiği gibi münafıklar, iman iddialarının akabinde imtihana tabi tutuldular ama her zaman ki gibi kaybedenlerden de olmaya mahkûm oldular...

Nasıl mı?

"Savaş (cihad) için neden ayet gelmiyor?" diyenler, açık ve kesin olarak savaşa/cihada izin veren ayetler gelince, bu münafıklar bahaneler ileri sürerek yerlerinde çakılıp kaldılar. "Ama, fakat, lakin..." diyerek mazeretler ileri sürdüler. "Onlar bizim kavmimiz, kendi ırkımız, yakınlarımız ve akrabalarımız" dediler, yerlerine çakılıp durdular.

Yer, zaman, mekân ve isimler değişse de hakikat değişmez, nifak ehlinin sıfatı ve ahlakı değişmez, hep aynıdır.

Rabbim mü'min kullarını, münafıklığın ve münafıkların fitnesinden muhafaza etsin. (Âmin)

² Mâide, 41

³ İbrahim Sûresi, 24

⁴ Ankebut, 10

kıssa'dan hisse kıssa'dan hisse

Hz. Peygamber ﷺ Secdede Bile Oyununu Bozmadı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Bir gün mescitte Peygamberimiz, namaz kılıyordu. Namaz esnasında secdede çok uzun kaldı. Bu durumu gören sahabeler merak etmişti. İçlerinden, *"acaba Peygamber Efendimiz'e vahiy mi gelmişti?"* diye kendi kendilerine sordular. Şeddad bin Had adlı sahabe de endişe ile bekleyenlerdendi. Peygamber efendimize bir şey olmasından korktu. Daha fazla dayanamayıp başını kaldırıp baktı. Gördüğü duruma oldukça şaşırdı. Hasan ve Hüseyin, peygamberimizin sırtına çıkmışlardı. Peygamberimiz namazını bitirdi ve sahabelere dönerek niçin secdede uzun kaldığını anlatmaya başladı:

"Oğullarım sırtıma binmişti. Acele edip oyunlarını bozmak istemedim."

Peygamberimizin yaptığı bu davranış onun sabrını ve torunlarına olan sevgisini gösteriyordu. Zira peygamberimiz her konuda olduğu gibi çocuklar konusunda da oldukça hassas davranır, onlara her zaman merhamet ederdi. Onları kırmak istemez ve onlarla beraber oyun oynar ve onları muhatap alırdı.

Peygamber Efendimizin, secdedeyken bile onlara böyle davranmasının başka sebepleri de vardı. Allah Resulü (s.a.v) çocukları hor görmemek, sırf yaşlarından ötürü dışlamamak ve muhatap

almamak gibi sorumsuzca davranışlardan kaçınarak çocukların cesaret kazanmalarını istemekteydi. Zira çocukları küçümsemek, onların isteklerini ve hayallerini umursamamak, yok saymak; onlara en büyük haksızlıktır.

Unutulmamalıdır ki; çocukluğunu sağlıklı bir şekilde gerektiği gibi yaşayan her çocuk, ileride daha özgüvenli bir birey olur.

Şayet bizler, çocuklarımızın her yaptığını yaramazlık gerekçesiyle engellemeye çalışırsak, onların sağlıklı gelişimlerini de kötü etkilemiş oluruz. Bu noktada bize düşen görev; Hz. Peygamber Efendimiz'i örnek alıp, çocuklara şefkat ve merhamet kanadını gererek ilgi alaka göstermektir.

Yarınların kurtarıcısı yarınları inşa edecek bireyler bugün var olan çocuklarımızdır. Bu sebeple her birimiz çocuklarımızı; kişiliklerini, psikolojilerini, tutumlarını, hayallerini ve heveslerini göz önünde bulundurarak yetiştirmeye çalışmalı, bu süreçte Kur'an ve Sünnet ışığında Allahın emrettiği bir hayat parolasıyla geleceklerini inşa etme yolunda onlara rehber olmalıyız.

Ve şunu da unutmamalıyız ki; oyunundan uzaklaşan her çocuk, kendinden uzaklaşır.

*“Oğullarım sırtıma binmişti.
Acele edip oyunlarını
bozmak istemedim.”*

Fıkıh Köşesi

BİD'AT VE HUKUMLARI

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hamd; İnsanı bir damla sudan yaratıp terbiye eden ve yarattıkları arasında en şerefli konuma eriştiren yüce Allah'a, Salât selam; insanları içinde bulundukları karanlıktan aydınlığa kavuşturmaya çalışan Allah Sübhanehû Teâlâ'nın elçisi, muttakilerin imamı Hz. Muhammed Mustafa (a.s)'a olsun.

Günümüzde yaygınlaşan cehaletten ötürü oldukça tartışılan konulardan biri de, şüphesiz bid'at konusudur. İlim ehlinin bizzat kendisinin bu ihtilaf içerisinde yer edinmiş olması da bu konuyu daha karmaşık hale getirmektedir.

Biz burada gücümüz nispetince bu konuyu ele alıp, nerede hataya düşüldüğünü izah etmeye çalışacağız.

Kanaatimizce konunun daha iyi anlaşılması için, konuya değinmeden önce bid'atın zıddı olan Sünnet'i çok kısa bir şekilde açıklamakta fayda olacaktır.

Sünnet; genel itibariyle Allah Resulünün Kur'an'ı açıklayarak, hayatın akışı içerisinde tatbik etmesidir diyebiliriz. Haliyle sünnet, bir nevi Kur'an'ı pratikte uygulamaktır.

Dolayısıyla Sünnete ittiba derken, "bir Müslümanın inancının bütün gerekliliklerini ve bütün yaşamını, Kur'an ve Sünnete uygun bir şekilde sürdürmesi" olarak tarif edebiliriz.

Bu açıklamaya paralel olarak bid'atı bir Müslümanın dinini yaşarken Kur'an ve Sünnet'ten uzaklaşması olarak tarif edebiliriz kanaatimizce. Çünkü bir kimsenin inancını tam ve sıhatli bir

şekilde yaşaması, ancak Kur'an'a ve Sünnet'e uygunlukla mümkün olabilir.

Bu açıklamalardan sonra; "İlk kez yapmak veya türetmek, ortaya

çıkarmak, ilk yapan olmak, icat etmek ve inşa etmek" gibi anlamlara gelen¹ Bid'at; arapça bir kelime olup, 'bedea-yebdeu' fiilinden türemiş bir isim, kök harfleriyle üçüncü babtan gelen bir fiildir.

Hadislerde bid'at kelimesinin eş anlamlı ya da yakın anlamlı kullanımı "muhtesatu'l-umur" şeklinde geçmekte ve "sonradan ortaya çıkma ve yenilik" anlamına gelmektedir. Eskinin zıddı, yani; yeni, yaşı genç olmasından kinaye olarak ifade edilmesi, icad etmek, ortaya koymak, vakia, haber, hadis, yeni bir durum, konuşmak, bilgi vermek anlamlarını ifade etmektedir.²

Nitekim Hz. Resulullah (s.a.v), "İşlerin en kötüsü sonradan ortaya çıkanlardır (muhtesat)..."³, "Siz sonradan ortaya çıkanlardan sakının..."⁴, "Sonradan ortaya çıkanların tümü bid'at'tır..."⁵ hadisleri ile, sonradan ortaya çıkanlardan uzak durulmasının gereği üzerinde durulmuştur.

Peki, sonradan ortaya çıkan her şeyden uzak durulması mı gerekir? Elbette ki hayır!

Günümüzde hayatı kolaylaştıran onlarca ve yüzlerce teknolojik yeniliklerden istifade etmek neden yanlış olsun ki?

Bu konuyla ilgili ortaya çıkan kargaşa ve gürültünün çıkış sebebi de burası zaten.

Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur ki; bid'atın biri sözlük, biri de istilahi/dini anlamı olmak üzere iki manası vardır.

Yukarıda dile getirdiğimiz üzere sözlük anlamı esas alınırsa, öncesi olmayıp sonradan

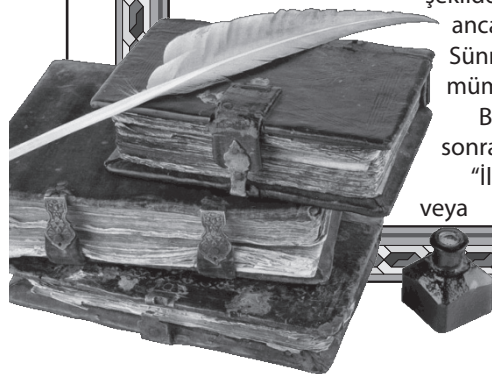
1 Daha fazla Bilgi için; İbn Manzur, Ebu'l-Fadl, Lisani'l-arap, Beyrut 1997, I, 341-343; Ragib el-İsfahani, el-Müfredat fi garibi'l-Kur'an, thk. Safvan Adnan Davudi, 1996, s. 110-111; İbn Faris, Mu'cemü'l-mekayis'l-lüga, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Beyrut 1991, I, 209210; İbnü'l- Esir, en-Nihaye fi garibi'l-hadis ve'l-eser, thk. Tahir Muhammed ez-Zavi ve Mahmud Muhammed et-Tanehi, Beyrut 1963, I, 106-107

2 Ragib el-İsfahani, el-Müfredat, s. 222; Zebidi, Tacü'l-arus, V, 205-213; İbn Manzur, Lisani'l-arab, III, 75

3 Buhari, l'tisam, 2; Müslim, Cuma, 13; İbn Mace, Mukaddime, 7; Darimi, Mukaddime, 23

4 Ebu Davud, Sünnet, 5; İbn Mace, Mukaddime, 6; Tirmizi, İlim, 16; Darimi, Mukaddime, 16

5 Ebu Davud, Sünnet, 5; Nesai, İdeyn, 22; İbn Mace, Mukaddime, 7

ortaya çıkan her şey bid'attır. İster günlük hayatta kendisinden istifade edilen hususlarda, ister örf ve adetlerde, ister ibadetlerde olsun aynıdır.

İstilahe anlamına gelince, Şari'nin⁶; söz, fiil, açıktan ve işaretle izni olmaksızın ortaya çıkan fazlalık, eksiklik veya herhangi bir yeniliğe bid'at denir. Yani bid'at; Şeriat koyucu olan yüce Allah'ın çizmiş olduğu hududu aşarak dine yeni eklemeler yapmaktır. Hadislerde kastedilen de istilahe/dini anlamıdır.⁷

Bid'atte en önemli husus, Hz. Peygamber'in vefatından sonra ortaya çıkan şeylere İslami bir görünüm verilmesi oluşturmaktadır. Kimi âlimler, bunları mutlak olarak anlayıp, dinde sonradan ortaya konan her şeyi bid'at saymışlardır. Kimi âlimler de bid'at tanımındaki "ihdas edilen şey" in mutlak olmadığı görüşüne varmışlardır.⁸

Neticede, "bidat'ın dindeki anlamı" üzerinde ilim adamları arasında çok değişik görüşlerin ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Bu çerçevede bid'atin bazı tanımlarını burada vermek istiyoruz:

Lügatçi Halil b. Ahmed el-Ferahidi (ö.175/791), terim anlamını dikkate alarak, bid'atin 'dinde ve din dışında icat edilen şeylere verilen bir isim' olduğunu belirterek, 'Hz. Peygamber'den sonra ortaya atılan arzu ve davranış türünden şeylerdir' diye tanımlamaktadır.⁹

İbnü'l-Esir'e (ö.606/1209) göre bid'at; 'dinde inanç, ibadet, hüküm ya da kanun açısından, önceden bir benzeri geçmeyecek şekilde ortaya atılan iştir'.¹⁰

İbn Manzur (ö.711/1311) ise, 'dinin tamamlanmasından sonra ortaya çıkarılan ve dine izafe edilen şeylere' bid'at denildiğini ifade etmektedir.¹¹

Cürcani'ye (ö.816/1413) göre de bid'at; 'sahabe ve tabiunun yapmadığı ve şer'i bir delilin de gerektirmediği sonradan ortaya atılan iştir'.¹²

Esasında tüm tanımlarda ortak noktalar bulmak mümkündür. Bid'at kavramı, istilahta genel olarak; 'dinin ikmalinden sonra, dinde sonradan ihdas edilen her şey, Hz Peygamber'den (s.a.v) sonra ortaya çıkarılan her türlü inanç ve davranışlar' olarak tarif edilmektedir.¹³

Bundan sonra bid'ati kısımlara ayıran ilim ehli de olmuştur. Bunlardan bir kısmı bid'atı; küfür olan bid'at, haram olan bid'at ve mübah olan bid'at gibi kısımlara ayırırken, bir diğer kısmı da; bid'at-ı hasene (iyi/güzel/övülen bid'at) ve bid'at-ı seyyie (kötü/çirkin/yerilen bid'at) diye iki kısma ayırmıştır.

Bunların dışında da bid'atı değişik kısımlara ayıranlar olmuştur.

Bizim burada kısaca ele alacağımız husus, Bid'atı; bid'at-ı hasene ve bid'at-ı seyyie diye iki kısma ayırma konusu üzerine olacaktır.

...

Bid'at-ı ikiye ayırıp, Bid'at-ı Hasene'yi kabul görenlerin delillerinden biri, Allah (c.c)'nın Maide Suresi: 35. ayetinde geçen "Ey iman edenler! Allah'tan korkun, O'na yaklaşmaya vesile arayın..." kelamıdır. Bu görüşü benimseyen kimseler, burada zikredilen "vesileler" den kastedilen şeyin, kendisine yaklaştıracak, kendi rızasına ulaştıracak herhangi bir şey olabileceğini söylemişlerdir. Yeter ki yapılan bu iş, O'nun rızasına götürsün.

Bu düşünceye sahip kimselerin burada hataya düştükleri yer, hemen aynı ayet içerisinde geçen, vesileler arayın cümlesinin akabinde zikredilen "...O'nun yolunda cihad edin ki, kurtuluşa eresiniz" cümlesidir.¹⁴ Yani Yüce Rabbimiz kendisi bu vesilenin ne olduğunu -ki bu cihaddır- aynı ayet içerisinde zikretmiştir.¹⁵ Cihad ameli ise; sonradan ihdas edilen bir şey değildir. Bilakis Kur'an ve Sünnet ile sabit olup, ecri fazlasıyla olan en büyük amellerden biridir.

Öne sürdükleri bir diğer delil ise Hz. Peygamber (a.s)'ın; "Her kim İslâm'da güzel bir çığır açarsa, o çığırın ecri ile kendisinden sonra o çığırda amel edenlerin ecirlerinden hiç bir şey noksan edilmemek şartıyla sevapları kendine aittir. Ve her kim İslâm'da kötü bir çığır açarsa o çığırın vebalı ile kendisinden sonra onunla amel edenlerin vebalı hiç bir noksanları olmamak üzere ona aittir"¹⁶ hadis-i şerifidir.

Bu hadis-i şerifi delil olarak ele alan/öne

6 Şeriat koyucu

7 Leknevi, Ebü'l-Hasenat Muhammed Abdülhay, "İbadet Hayatı ve Bidat İlişkisi", çev. Seyit Avcı, Diyanet İlmî Dergi, 2007, C.XLIII, S.1, S.82

8 Kadir, Güler "Bid'at Kavramı Üzerine", Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi (http://www.dinbilimleri.com), yıl: 3, S.1 (Ocak/Şubat/Mart 2003), S.73

9 Halil b. Ahmed el-Ferahidi, Kitabu'l-ayn, thk.: Mehdi el-Mahzumi ve İbrahim es-Samerrai, Beyrut-1988, C.II, S.54-55

10 İbnü'l-Esir, Mecduddin b. el-Esir el-Cezeri, Camiu'l-usul li ehadiis'i-Rasul, thk. Abdulkadir el-Arnaut, Beyrut, 1983, I, 189

11 İbn Manzur, Lisani'l-Arab, VIII, 6

12 Cürcani, Seyyid Şerif, et-Tarifat, thk. Abdurrahman Umeyra, Beyrut, 1407/1987, S.68

13 Cevheri, İsmail b. Hammad, es-Sihah, thk. Nedim Maraşlı ve Üsâme Maraşlı, Beyrut, 1974, C.I, S.76; Firuzabadi, el-kamusu'l-muhit, thk. Muhammed Naim el-Arkasusi, Beyrut, 1413/1993, III, 3; İbn Hacer, Nuhbetü'l-fiker Şerhi, trc. Talat Koçyiğit, Ankara, 1971, S.68 (91. dipnot); Talat, Koçyiğit, Hadis Terimleri Sözlüğü, Ankara, 1992, S.61

14 "Ey iman edenler! Allah'tan korkun, O'na yaklaşmaya vesile arayın. O'nun yolunda cihad edin ki, kurtuluşa eresiniz." (Maide/35)

15 Bu ayetin kendinden önceki ve kendinden sonraki ayetlerle münasebeti (ayetin sıyaki) ele alındığında burada zikredilen 'cehd' in, birilerinin dediği gibi; 'gayret sarfetme' anlamından ziyade, 'kıtal' anlamında olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

16 Müslim, Zekât, İlim; Nesai, Zekât

sürenlerin burada göz ardı ettikleri en önemli husus, hadisin vurud sebebidir. Yani; Hz. Peygamber(a.s.) bu hadis-i şerifi, hangi olay üzerine sarfetmiştir. Bu husus anlaşılırsa, kanaatimizce buradaki sıkıntıda bertaraf edilmiş olacaktır.

Müslim'de geçtiği üzere hadisin metni şöyle:

"Bedevilerden bir takım insanlar Resulallah (a.s.)'a geldiler. Üzerlerinde yün elbiseler vardı. Resulallah hallerinin kötülüğünü, muhtaç kaldıklarını gördü de halkı onlara sadaka vermeye teşvik etti. Fakat halk ona gelmekte geciktiler. Hatta bu hal yüzünden belli oldu. Sonra ensardan bir zat bir kese gümüş getirdi. Sonra bir başkası geldi. Sonra ahab birbirinin peşinden geldiler. Nihayet yüzünden sevindiği anlaşıldı.

Ve Resulallah (a.s.): «Bir kimse İslâm'da güzel bir çığır açar da, kendisinden sonra onunla amel edilirse, o kimseye bu çığırda amel edenlerin ecri kadar sevab yazılır. Amel edenlerin ecirlerinde de bir şey eksilmez. Ve her kim İslâm'da kötü bir çığır açar da kendinden sonra onunla amel olunursa, o kimsenin aleyhine bu çığırda amel edenlerin günahı kadar günah yazılır. Amel edenlerin günahlarından da bir şey eksilmez» buyurdular".¹⁷

Delil olarak zikredilen bu hadis, bir bütün olarak ele alındığında, nerede hataya düştüğünü fark edilecektir.

Üzülerek söylemek gerekirse; yukarıda zikrettiğimiz ayette düşülen hatanın aynısı, burada da söz konusudur. Şöyle ki; zikredildiği üzere burada anlaşılması gereken husus; dinimizce meşru görülen amellere teşvik etmenin, vesile olmanın ecrinin ziyadeliği ve dinimizce yasaklanan cürümlerin işlenmesine teşvik etmenin, vesile olmanın sorumluluk ve vebaliyet açısından ziyadeliğidir. İnsanlara vesile olunan hususun (sadaka/infak) kaynağı ise, dinin kendisidir. (Sadaka/infak) İslâm'ın emrettiği veya teşvik ettiği amellerdendir. İslâm'da olmayan, sonradan ortaya konmuş herhangi bir amel değildir.

Bu hadis-i şerif, Rabbimizin *"Sadakaları açıkça verirsiniz o, ne iyi olur; yok eğer onları gizler de fakirlere öyle verirsiniz bu sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızın birçoğunun bağışlanmasına sebep olur. Bilin ki, Allah, her ne yaparsanız hepsinden haberdardır"*¹⁸ ayeti ışığında ele alındığında, kanaatimizce anlatmaya çalıştığımız husus daha iyi anlaşılacaktır.

Ayette zikredilen 'sadakaların ağızdan, yani;

*insanlara görecek bir şekilde alenice verilmesi*¹⁹ ndeki hikmet, böyle bir davranışın diğer insanların da harekete geçmesine vesile olmasıdır. Yani böyle bir kimse, bu davranışıyla diğer insanları da sadaka vermeye teşvik edecektir. Bu teşvik ile harekete geçip sadaka veren kimseler sebebiyle, bu teşviki yapan kimseye birden çok ecir verilecektir.

Buna benzer bir başka hadis ise şöyledir:

"Bir adam Peygamber (s.a.v.)'e gelerek: Ey Allah'ın Rasülü benim hayvanım yola devam etmekten kesildi kaldı. Bana bir binek hayvanı ver, dedi.

(Hz. Peygamber de): Ben sana verebilecek bir at bulamam, fakat sen falan kimseye var, herhalde o sana bir binek hayvanı verebilir, buyurdu.

(Söz konusu adam) sözü geçen kimseye vardı; O kimse de kendisine bir binek verdi. Bunun üzerine Resulallah (a.s.):

*Her kim bir hayra önderlik ederse ona da hayrı işleyen kimsenin sevabı gibi (sevab) vardır, buyurdu."*²⁰

Hadis-i şeriften de anlaşılacağı üzere, hayr işlemeye çalışan bir kimseye bu hayrda yardımcı olmak, o hayrı işleyen gibi bir ecre sahip olmak demektir.

Kötülükte çığır açan kimseye gelince; böyle bir kimsenin ortaya koymuş olduğu, icat ettiği veya aracı olduğu münkerden/kötülükten ötürü kazanacağı vebali en güzel şekilde ifade eden hadis-i şeriflerden biri de şudur:

*"Hiçbir nefis zulm ile öldürülmez ki, illa onun kanından (yani kanının günahından) birinci Âdem (atanın) oğluna (Kabil) bir pay ayrılır. Çünkü o, öldürme âdetini koyanların birincisidir."*²¹

Çünkü haksız yere insan öldürme cürmünü ilk olarak ortaya koyan kişi, Kabil'dir. Aynen bu şekilde her kim bir münkeri ortaya çıkarırsa, veya bu kötünün ortaya çıkmasına vesile olursa yada insanların münker işlemesine vesile olursa, o kimse o münkeri işleyenler gibi vebal altındadır, cezaya müstahaktır.

Yukarıda zikrettiğimiz hadis-i şerifi delil olarak ele alıp, bid'at-ı hasene adı altında değişik bid'atler ortaya çıkaran veya bid'atlerin işlenmesine ve yaygınlaşmasına vesile olanlara ikaz mahiyetinde şu hadis-i şerifi zikretmek faydalı olacaktır:

Amr İbn-i Avf El-Müzen'den rivayetle Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurmuştur:

¹⁷ Müslim, İlim, 1017

¹⁸ Bakara/271

¹⁹ Kişinin ihlâsının zedelenmemesi şartıyla

²⁰ Ebu Davud, Edep, 5129; Müslim, İmare, 1893

²¹ Buhari, Enbiya, 17; Müslim, Kasame, 7; Tirmizi: "Bu hadis hasen sahihtir" demiştir.

"Kim benim bir sünnetimi ihya ederek insanların onunla amel etmelerine vesile olursa, o insanların kazanacağı sevaplardan hiç bir şey eksiltmeden onların sevaplarının bir katını almış olacaktır. Kim de bir bid'at icad ederek onunla amel edilmesine vesile olursa, o bid'at ile amel edenlerin yüklenecekleri günahlardan hiç bir şey eksiltmeden onların günahlarının bir katını yüklenmiş olacaktır."²²

Bu konuyu açıklar mahiyette birçok ayet ve hadis zikredilebilir. Ancak konuyu daha da uzatmamak adına bunları zikretme gereği duymuyoruz.

Bu görüşü savunan ilim ehlinin delil olarak ele aldığı ve öne sürdüğü delillerden bir diğeri de; teravih namazının cemaatle ile kılınmasına dair Hz. Ömer (r.a)'ın söylediği "Bu ne güzel bid'attır" sözüdür. Bu konunun anlaşılması için teravih namazı ile ilgili hadis-i şerifi zikretmek gerekir.

Hz. Aişe annemiz şöyle demiştir:

"Resulallah (a.s) bir gece mescitte namaz kıldı. Bir takım insanlar da O'nun namazına uyup gece namazı kıldılar. Sonra ikinci gece de namaz kıldı. Bu sefer O'na uyan insanlar çoğaldı. Sonra üçüncü yahut dördüncü gecede insanlar toplandılar. Fakat Resulallah, onların yanına çıkmadı. Sabah olunca: "Yaptığınız işi gördüm. Beni sizin yanınıza çıkmaktan, ancak üzerinize farz kılınmaktan korkmuş olmağım men etmiştir" buyurdu. Bu da ramazanda olmuştu."²³

Hz. Aişe annemizden gelen bir başka rivayette de "Hz. Peygamber: Bu gece namaza çıkmamasının gerekçesini şöyle açıkladı: "Şu muhakkak ki, sizin mescidde toplanmanız bana gizli olmamıştır. Şu kadar ki gece namazı (teravih namazı) üzerinize farz kılınır da sonra onun edasından aciz kalırsınız diye korktum"²⁴ dediğini zikreder.²⁵

Hadis-i şeriflerde de anlaşıldığı üzere, Hz. Peygamber'in bu ibadetin mescitte ve cemaatle kılınmasına müsaade etmemesinin sebebi, bu ibadetin farz kılınıp ta insanların bunu eda edemeyeceği endişesiydi.

Hz. Peygamber'den sonra Hz. Ebubekir (r.a) döneminde ve Hz. Ömer (r.a)'nın ilk dönemlerinde de bu böyle devam etmişti. Daha sonra Hz. Ömer (r.a) bu namazın cemaatle kılınmasını emretmiş ve delil olarak ele alınan ve öne sürülen "Bu ne güzel bid'attır" s ö z ü söylemiştir.

Bu olayı bize Abdurrahman b. Abd el-Kârî şöyle anlatır:

"Bir Ramazan gecesi Ömer ibnu'l-Hattâb'ın beraberinde

mescide çıktım. Bir de baktık ki, insanlar yalnız ve dağınık topluluklar hâlinde teravih namazı kılmaktalar. Kimisi kendi başına yalnızca namaz kılıyor, kimisi de namaz kılıyor ve bunun namazına bir kısım insanlar uyup namaz kılıyordu.

Ömer: 'Ben zannediyorum ki, dağınık olarak namaz kılan bu insanları bir tek okuyucu imamın arkasında toplarsam daha faziletli olacak,' dedi. Sonra buna kat'i olarak karar verdi. Ve akabinde (ertesi günü, hicretin 14. senesi içinde) o insanları Ubeyy ibn Ka'b'ın (teravih imamlığı) arkasında topladı (Böylece teravih namazı cemaatle kılınmağa başlandı). Sonra diğer bir gece yine Ömer'in beraberinde mescide çıktım. İnsanlar okuyucu imamlarının namazına uyup namaz kılıyorlardı. Ömer bu manzarayı görünce: 'Ni'me'l-bid'atu hâzihi (Şu teravihin böyle cemaatle kılınması) ne güzel bir bid'at oldu' diye sevincini belirtti ve: 'Fakat bu namazlarını gecenin sonuna bırakıp da bu namazdan sonra uyuyanlar, şimdi namaz kılanlardan daha faziletlidirler' sözünü de ilâve etti. Hz. Ömer, teravihi gecenin sonunda kılmayı kastediyor. İnsanlar ise teravihi gecenin evvelinde kılmakta idiler."²⁶

Burada dikkat edilmesi gereken birkaç husus vardır ki; bunlar iyi anlaşılırsa, buradaki sıkıntının nereden kaynaklandığı da anlaşılmış olacaktır.

Birincisi Bid'at; Kur'an ve Sünnette bulunmayan, Hz. Peygamber (a.s) zamanında mevcut olmayan dini bir iş ihdas etmektir. Burada ise bu söz konusu değildir. Çünkü teravih namazı ve bu namazın cemaatle kılınması sonradan çık(arıl)mış bir amel/ibadet değildir. Hz. Ömer'in yapmış olduğu bu fiilin kaynağı, Hz. Peygamber'in kendisidir. Yani Hz. Ömer (r.a), öncesi olmayan bir amel ihdas etmemiş, dine dair ilave veya eksiltme özelliği taşıyan bir davranışta bulunmamıştır.

Teravih namazı; Hz. Peygamber (a.s) zamanında varolan, ancak farz olur endişesi ile mescitte ve cemaatle kılınması terk edilen bir ibadettir. Hz. Peygamber'in vakti, vahy ve teşri zamanıydı. İnsanlar onunla amel ettikleri zaman mecbur edici bir vahyin inmesi mümkündü.²⁷ Ancak Resulallah (a.s) vefat etmiş ve bu amelin/ibadetin farz olma endişesi de ortadan kalkmıştı.

İkincisi; Yukarıda zikrettiğimiz

²² İbn Mâce, C.1 Mukaddime, Unutulan Bir Sünneti İhya Edenin Beyânı Babı

²³ Buhari, Teheccüd, 57

²⁴ Buhari, Teravih, 1

²⁵ Bu namazın Teravih değil Teheccüd Namazı olduğunu söyleyen ilim ehli de olmuştur.

²⁶ Buhari, Teravih, 1

²⁷ Bkz. İmam Şatbî, el-İtisam, Bid'atçilerin Kötülenmesi Genellikle Belli Bir İbadete Mahsus Değildir.

rivayette geçen "...Kimisi kendi başına yalnızca namaz kılıyor, kimisi de namaz kılıyor ve bunun namazına bir kısım insanlar uyup namaz kılıyordu..." kısmına dikkat edilirse, o sırada mescitte teravih namazını tek başına kılanlar olduğu gibi, cemaatle kılanlarda mevcuttu. Eğer Hz. Peygamber'den men eden bir emir olmuş olsaydı, sahabe böyle bir davranışta bulunmazdı.

Teravihin cemaatle kılınması bir uygulama olarak Hz. Ebubekir (r.a)'ın döneminde ve Hz. Ömer (r.a)'ın ilk dönemlerinde mevcut değildi. Bu sebeple Hz. Ömer'in ortaya koyduğu bu davranış sözlük anlamıyla yenilik (bid'at) sayılabilir. O vakit Hz. Ömer'in burada zikrettiği *"Bu ne güzel bir bid'at oldu"* cümlesinde kastettiği şeyin; bid'atin ıstılahi/şer'i anlamıyla değil, sözlük anlamıyla olduğu daha iyi anlaşılacaktır.²⁸

Bu görüşü benimseyen kimselerin öne sürdükleri bir diğer delilde, Kur'an'ın bir kitapta toplanması ve hadislerin yazılıp kitap haline getirilmesine rağmen, sahabe'nin/selefin budurumu çirkin görmeyip kınamaması ve kabul görmesidir.

Oysa Kur'an'ın bir kitapta toplanması, dinde aslı olan bir şeydir. Çünkü Resulallah (s.a.v) vahiy kâtiplerine Kur'an'ı yazmalarını emrederdi. Ancak sahabe ayrı ayrı yazılmış durumda olan Kur'an'ı muhafaza etmek için bir mushafta toplamıştır. Aynı şekilde hadislerin yazılmasının da dinde bir aslı vardır.

Nitekim Resulallah (s.a.v)'in, ashabından bazıları hadisleri yazmak istedikleri zaman, bazı hadisleri yazmaları iznini onlara vermiştir.²⁹ Hz. Peygamber'in kendisi hayatta iken sahabelerini hadislerini yazmaktan sakındırmasının ana nedeni, hadislerin Kur'an ayetleriyle karıştırılmasından endişe duymasındandır. Nitekim Resulallah (s.a.v)'in vefat ettikten sonra bu sakıncalı durum ortadan kalkmıştır. Çünkü Kur'an-ı Kerim, Resulallah (s.a.v)'in vefatından önce tamamlanmış ve zapt edilmiştir. Müslümanlar daha sonra Resulallah (s.a.v)'in Sünnetini kaybolup gitmekten korumak için kitaplar haline getirmişlerdir.³⁰

Yukarıda kısaca zikrettiğimiz üzere, bu delillerin yanlış yorumlanması sonucu bid'at-ı ikiye ayırıp bid'atin bir kısmını iyi/güzel ve hatta faydalı gören kimseler, bid'at-ı hasene adı altında dini hiçbir dayanağı olmayan birçok yeni ameller ihdas ettiler. Bu amellere verilen ehemmiyet bazen o dereceye vardı ki,

bu bid'at olan amellerin işlenmesi adına birçok farz terk edilip, birçok münker işlenir oldu. Hatta kimi zaman iş o dereceye vardı ki, insanların bu bid'atlere iştiağının artması ve bu amellere icabet etmeleri için yalan hadisler uyduruldu, Hz. Peygamber (a.s)'ın söylemediği birçok söz ve yapmadığı birçok fiil kendisine nispet edildi.

Günümüzde yaygınlaşmış olan kandil geceleri ve bu gecelere nispet edilen namaz, oruç, Kur'an kıraati vb. ibadetler, Hz. Peygamber'in doğumunu kutlamak, ölü evinde helva, tuz, şeker vs. dağıtmak, ölünün 3, 7, 40, 52. günlerini dini bir vecibemiş gibi yâd etmek, farz namazlardan sonra cemaatin dini bir vecibemiş gibi tesbihatı birlikte yapması, Allah Azze ve Celle'yi değişik söz ve fiillerle zikretmek, kabirler üzerine yapılar inşa etmek ve kabirlerde mum yakmak gibi şer'i hiçbir dayanağı olmayan ameller, bu bid'atlerin sadece bir kısmıdır.

Bidat'lerin Ortaya Çıkma Nedenleri ve Temel Sebepleri Nelerdir?

Hiçbir yenilik temeli olmadan vücut bulamaz. Bid'at'ın de ortaya çıkmasını sağlayan temel etkenler muhakkak vardır. Bunlar arasında raşit halifelerden sonra ortaya çıkan çeşitli olaylar, cehalet, taklid, taassub, dini ve felsefi akımlar, fikri ve siyasi çalkantılar, fazlaca dindar olma gayreti gibi sebepler yer almaktadır.³¹

Bu sebeplerle beraber, dini daha iyi yaşama gayreti de ilahi Sünnet çizgisinden ayıran temel etkenlerdendir. Bu durum kısaca ifrat olarak da tarif edilebilir. Bu tür uygulamaların bir kısmı Allah Resulü hayatta iken uygulanmaya çalışılmıştır. Nitekim sahabelerden bazıların Resulallah'a gelerek sürekli oruç tutmak, namaz kılmak veya cinsel ilişkiden tamamen uzaklaşmak şeklindeki istekleri, bizzat Resulallah tarafından hoş görülmeyle yasaklanmıştır.³²

28 Ebu Hanife, İbn Teymiyye, İbn Kesir, İmam Şatıbi vb. birçok âlim bu hususu detaylı bir şekilde açıklamıştır.

29 Ebu Hureyre (r.a) şöyle demiştir: "Resulallah'ın (s.a.v)'in ashabı içinde benden daha çok, Hz. Peygamber (a.s)'dan hadis rivayeti olan yoktur, Abdullah b. Amr'dan olanlar hariç. Çünkü o yazıyordu, ben yazmıyordum." (Buhârî, İlim, 39 (1/36); Tirmizî, İlim, 12 (5/40), Menâkıb, 47 (5/686); Ahmed b. Hanbel, 2/248-249, 403; Dârimi, Mukaddime) Abdullah b. Amr şöyle demiştir: "Ben Resulallah (a.s)'tan işittiğim her şeyi, ezberlemek, korumak maksadıyla yazıyordum da Kureyşliler beni (bundan) menettiler ve dediler ki: "Resulallah (a.s)'dan işittiğin her şeyi yazıyorsun. Hâlbuki Resulallah (a.s)'da bir beşerdir; kızgınlık hâlinde de, hoşnutluk hâlinde de konuşur!" Ben de yazmayı kestim ve bunu, Resulallah'a anlattım. Bunun üzerine o, parmağıyla ağzını işaret ederek şöyle buyurdu: "Yaz! Zira canım elinde olan (Allah'a) yemin olsun ki buradan başkası değil ancak hak çıkmıştır." (Ebû Dâvûd, İlim, 3 (3/318); Ahmed b. Hanbel, 2/162, 192; Dârimi, Mukaddime)

30 Bkz. Dr. Salih bin. Fevzan, Bid'at'ın Tanımı, Çeşitleri ve Hükümleri, S.10-11-12

31 Çelik, Kavram ve Mahiyet Olarak Sünnet ve Bid'at, S.134

32 Cafer Karadaş, Dine Yabancılaşma Aracı Olarak Bid'at ve Hurafe, İlahiyat Akademisi Dergisi, S.33-34

Bunun yanında geçmişe duyulan saygı da, bazı durumlarda İslam'da olmayan bazı hususları İslam'danmış gibi gösterebilmektedir. Başta anne-baba olmak üzere, aile bağlarından kaynaklanan bağlılık dahi insanın manevi mirasını dinin aslına asli bir unsur gibi katmasına sebep olabilmektedir. Buna geçmişteki kültürel miras da eklenebilir. Sonuç itibarıyla, çok önem verilen bir imam/önder de olsa ve bu imam/önder H.z Ali (r.a) dahi olsa, aşırı saygıdan ötürü yapmış olduğu ameller yeni bir inanç ilkesi haline gelir ve dini bir emir telakki edilirse, bütün bu ameller de bid'at kapsamına girer.³³

Bidat'ın Zararları

Bid'at konusu çok ciddi bir konudur ki, Hz. Peygamber ve sahabe başta olmak üzere, her asırda İslam âlimleri bu konun üzerinde durarak, varolan bid'atleri ortadan kaldırmak ve İslam'ın özünü anlatmaya gayret etmişlerdir.

Hz. Peygamber (a.s) Veda Hacc'ında ümmetini ikaz etmiş ve kendisinden sonra ümmetinin sapmaması için sarılması gerektiği iki kaynağı zikretmiştir.

"Size, sıkı sarıldığınız sürece asla sapıtmayacağınız iki şey bırakıyorum. Allah'ın kitabı Kur'an ve benim sünnetimdir."³⁴

Kendilerine tabi olmakla mükellef olduğumuz bu her iki kaynak bize, bid'at vb. münkerlerden uzak durmamız gerektiği ikazında bulunmaktadır.

Bu iki kaynaktan biri olan Kur'an-ı Kerim'de Yüce Rabb'imiz "...Bugün dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım..."³⁵ diyerek dinini kemale erdirdiğini/tamamlandığını söylemiştir. Bu ayet-i kerime'ye rağmen herhangi biri, dine bir şeyler ekleme girişiminde bulunuyorsa, bu kimse her ne kadar dili ile ifade etmese dahi, bu fiiliyle dinde bir eksiklik görüp tamamlamaya çalışmış olur.

İmam Şatıbi "Hz. Peygamber' (s.a.v)'in ölmeden önce din ve dünya işi konusunda" ihtiyaç duyulan her şeyi açıkladığı kesindir. Bu konuda ehl-i sünnet arasında farklı görüşte olan hiç kimse yoktur.

Hal böyle olunca bid'atçı sanki lisan-ı hal ile şöyle der gibidir: "Şeriat tamam olmamıştır. Şeriatla telâfi edilmesi/düzeltilmesi gereken şeyler vardır veya bunlar düzeltilse daha iyi olur."

Çünkü o şeriatın hiçbir yönden eksikliğinin olmadığına, tam ve mükemmel olduğuna inanmış olsaydı bid'at çıkarmaya ve onu düzeltmeye kalkışmazdı.

Böyle bir şey söyleyen kimse sırat-ı müstakimden sapmış olur" cümleleriyle bu hususu çok güzel açıklamıştır.³⁶

İbn el-Mâcîşûn'da, bu hususta bizlere İmam Malik'in şu sözlerini nakletmiştir:

"Kim İslam'da bir bid'at çıkarır da onu güzel görürse Hz. Muhammed (s.a.v)'in risalete ihanet ettiğini iddia etmiş olur. Çünkü Allah Teâlâ: "Bugün size dininizi tamamladım" buyurmaktadır. O halde o gün bir başka din olmamıştır. Bu gün de başka bir din yoktur."³⁷

İmam Şevkânî'nin de bu husustaki sözlerini burada aktarmamız faydalı olacaktır:

"Allah, dinini Nebisi Muhammed (s.a.v)'in ruhunu kabzetmeden önce tamamladığına göre; Allah, dinini tamamladıktan sonra bid'at ehlinin ihdas etmiş olduğu bu görüş nedir böyle? Eğer (ihdas etmiş oldukları bid'at) onların inancına göre dinden ise o zaman din onların nezdinde, ancak onların görüşleri ile tamamlanmış olur ki, bunda Kur'an'ı reddetmek vardır. Yok, eğer dinden değil ise o zaman dinden olmayan bir şeyle meşgul olmakta ne gibi bir fayda vardır? İşte bu kahreden bir hüccet ve büyük bir delildir. Bid'at ehlinin bu delile herhangi bir şeyle cevap vermesi kesinlikle mümkün değildir. Öyle ise bu yüce ayeti, bid'atçıların yüzlerine vuracağın ilk şey (delil) yap. Öyle ki bu ayetle bid'atçıların burunlarını sürter, delillerini geçersiz kılsın."³⁸

Bize emanet olarak bırakılan sünnet ise, bize; şer'i dayanağı olmayıp sonradan çıkarılan dine ait her türlü bid'atten uzak durmamız gerektiğini söylemektedir.

"Sizi (din adına) sonradan ortaya atılan işlerden sakındırırım. Çünkü sonradan ortaya atılan her iş bid'attır ve her bid'at sapıklıktır."³⁹

"Herkim bizim şu işimizde (dinimizde) ondan olmayan bir şey ihdas (bid'at icad) ederse, o reddedilmiştir."⁴⁰

"Kim bizim dinimizde, onda olmayan bir şey ortaya atarsa, (onun ortaya attığı) o şey batıldır."⁴¹

"Benim sünnetime ve hidayete mazhar kılınmış olan Hulefâ'yı Raşid'in sünnetlerine yapışınız. Bu

33 Cafer Karadaş, Dine Yabancılaşma Aracı Olarak Bid'at ve Hurafe, İlahiyat Akademik Dergisi, S.34-35 (Makaleden özetlenmiştir.)

34 İmam Malik, Muvatta, Kader, 3

35 Maide Suresi: 3

36 İmam Şatıbi, el-İ'tisam, Bid'atların Kötülenmesi ve Bid'atçıların Kötü Akibetleri

37 İmam Şatıbi, el-İ'tisam, Bid'atların Kötülenmesi ve Bid'atçıların Kötü Akibetleri

38 el-Kavlul-Müfid fi Edilletil-İctihadi ve't-Taklid, S.38

39 Tirmizi, İlim 16; İbn Mâce, Mukaddime 16; Ahmed b. Hanbel, IV, 126, 127.

40 Buhari, Sulh,

41 Buhari, i'tisam 20, Büyü, 60, Sulh 5; Müslim, Akdiye, 17, 18; İbn Mâce, Mukaddime, 2.

sünnetleri dışlerynizle sıkıca tutunuz. İhđas edilen (dinde dayanağı olmadan dine sokulmak istenen) şeylerden sakının. Çünkü her bid'at dalâlettir."⁴²

Bu ikazlara rağmen birileri hala "Ameller niyetlere göredir"⁴³ hadisi şerifin ardına sığınarak bu bid'atlerine devam ediyorsa, bu kimselere şunu hatırlatırız.

Yüce Rabbimizin katında makbul olacak amellerde aranan şartlar; niyet ve Kur'an ile Sünnete uygunluktur. Kur'an ve Sünnet'e uymayan bütün ameller, velev ki niyet rıza-i ilahi olsun makbul değildir. Hz. Peygamber'in yukarıda zikrettiğimiz hadis-i şeriflerinde geçen "o reddedilmiştir" ve "o şey batıldır" sözleri bu hususta delil olarak yeterlidir. Böyle bir kimsenin niyetinin rıza-i ilahi olması, hadis-i şerif'te zikredildiği üzere kendisini delaletten kurtarmayacaktır.

İnsanların bu bid'atleri güzel görmesi de bu hakikati değıştirmmez. Bilakis hakikat; bu hususta Abdullah b. Ömer (r.a)'ın "Her ne kadar insanlar (bazılarını) güzel görse de, her bid'at bir sapıklıktır"⁴⁴ sözüyle tekrar dile getirilmiştir.

Bu kişiler bilmeliler ki; Allah Azze ve Celle'yi ve Hz. Peygamber (a.s)'ı kendilerinden daha fazla seven, Kur'an ve Sünnet'e kendilerinden daha çok riayet eden kimseler -ki bunlar sahabe, tabiin ve etbai tabiindir- bid'atı hasene adıyla işlenen bu amellerden hiçbirini işlememiştir.

Ömer b. Abdulaziz'in mektubunda da bu husus açıkça ifade edilmiştir. O, kendisine sorulan bir soruya cevap olarak yollamış olduğu mektupta şöyle demiştir:

"...Ey mektup sahibi) Sahâbe-i kiramın (kendileri için) seçtikleri yolu sen de kendin seç. Çünkü onlar (oldukları) bir bilgiye sahiplerdi. (Meselelerin aslına) nüfuz eden bir görüşle (dine aykırı olan davranışlardan) uzak kalırlar ve muhakkak ki onlar, (dini) işleri (n hakikatini) kavramakta (başkalarından) daha kuvvetlidirler. (Binaenaleyh Sahâbe-i Kiram) sahip oldukları (bu) faziletler) sebebiyle dini meselelerde (örnek alınmaya) daha layıktırlar.

(Ey, bidatçiler)! Eğer (sizce) hidayet, üzerinde bulunduğunuz bid'atler ise o zaman siz, onlardan önce ona (hidayete) erişmişsiniz demek olur. (Hâlbuki bu düşüncenizin tamamen yanlış ve asılsız olduğu açıkça bellidir).

Şayet: Onlardan sonra yeni bir takım şeyler ortaya çıktı (bunun için biz de bid'atleri çıkardık), diyorsanız; şunu bilin ki,

onlardan sonra ortaya çıkan (bu bid'at) lar, onların yolundan başka bir yolu takip eden ve onlardan yüzçeviren bir kimse ortaya koymuştur. Çünkü sahabe-i kiram din konusunda (gelecek nesillerin ihtiyacına) yeterli olan hususları söylemişler ve (onlara) şifa verecek açıklamayı yapmışlardır. Onların daraltmalarının altında bir daraltma, onların getirdiği genişliğin üstünde bir genişlik (yapmak, doğru) olamaz. Bir topluluk, onların (kısıntılarının) aşağısında bir kısıntı yaptılar da bir daha i'tidal sınırına erişemediler. Bir takım topluluklar da onların ölçülerinin üstüne çıktılar (bunlar da) sınırı aşmış oldular. Oysa ashab-ı kiram, bu iki ölçüsüzlüğü arasında doğru bir yol üzerindedirler..."⁴⁵

Ömer b. Abdulaziz'in de dediği gibi sahabe (Allah onlardan razı olsun) bid'atlerden sakınmışlar, hatta çoğu zaman bu tür fiilleri işleyenlere sert tepki vermişlerdir.

Akl-ı selim bir kimse için bu hususta Abdullah İbn Mes'ûd'un şu kıssası yeterlidir.

"Bize el-Hakem İbnu'l-Mübârek haber verip (dedi ki) bize Amr b. Yahya haber verip dedi ki;

"Babamı, babasından (naklen) şöyle rivayet ederken duydum: (Babam) dedi ki sabah namazından önce Abdullah b. Mes'ûd'un kapısının önünde otururduk. Çıktığında, onunla beraber mescide giderdik. Neyse (bir gün) Ebû Musa el-Eş'arî yanımıza geldi ve;

"Ebû Abdırrahman (yani Abdullah b. Mes'ûd) şimdiye kadar yanınıza çıktı mı?" dedi.

"Hayır" dedik. O da bizimle beraber oturdu. Nihayet (Abdullah) çıktı. Çıkınca toptan ona ayağa kalktık. Sonra Ebû Musa ona şöyle dedi:

"Ebû Abdırrahman! Biraz önce mescitte yadırgadığım bir durum gördüm. Ama yine de, Allah'a şükür, hayırdan başka bir şey görmüş değilim. (Abdullah)

"Nedir o?" diye sordu. O da;

"Yaşarsan birazdan göreceksin" dedi (ve) şöyle devam etti:

"Mescitte halkalar halinde, oturmuş, namazı bekleyen bir topluluk gördüm. Her halkada (idareci) bir adam, (halkadakilerin) ellerinde de çakıl taşları var. (idareci):

"Yüz defa Allah'u ekber deyin" diyor, onlar da yüz defa Allah'u Ekber diyorlar. Sonra, yüz defa Lâ ilahe illallah, deyin diyor, onlar da yüz defa Lâ ilahe illallah diyorlar. Yüz defa Sübhanallah deyin diyor, onlar da yüz defa

42 İbn Mâce, C.1 Mukaddime

43 Buhari; Müslim; Ebu Davud

44 el-Mervezi, es-Sünne, S.70; İbnBatta, el-İbâne, S.05

45 Sünen-iEbuDavudTercemeveŞerhi, ŞamilYayinevi, C.15 S.371-374

Sübhaneallah diyorlar." (Abdullah b. Mes'ûd);

"Peki, onlara ne dedin?" dedi. "Senin görüşünü bekleyerek -veya "senin emrini bekleyerek" -onlara bir şey söylemedim" dedi. Dedi ki;

"Onlara kötülüklerini sayıp (hesap etmelerini) emretseydin ve (bununla) iyiliklerinden hiçbir şeyin zayı edilmeyeceğine dair onlara güvence verseydin ya!" dedi. Sonra gitti, biz de onunla beraber gittik. Nihayet o, bu halkalardan birine geldi, başlarında durdu ve şöyle dedi:

"Bu, yaptığınızı gördüğüm nedir?" Dediler ki;

"Ebû Abdırrahman! (Bunlar) çakıl taşları. Onlarla Allah'ı Ekber, Lâ ilahe illallah ve Sübhaneallah deyişleri sayıyoruz." (Bunun üzerine Abdullah b. Mes'ûd) dedi ki;

"Artık kötülüklerinizi sayıp (hesap edin)! Ben, iyiliklerinizden hiçbir şeyin zayı edilmeyeceğine kefilim. Yazıklar olsun size! Ey Ümmet-i Muhammed, ne çabuk helak oldunuz! Peygamberinizin (s.a.v) şu sahabeti (içinizde hâlâ) bolca bulunmakta. İşte onun elbiseleri, (henüz) eskimemiş; kablari, (henüz) kırılmamış. Canım elinde olan (Allah'a) yemin olsun ki, sizler kesinlikle (ya) Muhammed'in dininden daha doğru yolda olan bir din üzerindesiniz (-ki bu imkânsızdır) veya bir sapıklık kapısı açmaktasınız." Onlar;

"Vallahi, Ebû Abdırrahman, biz, başka bir şey değil, sadece hayrı (elde etmeyi) istedik" dediler. (O da) şöyle karşılık verdi;

"Hayrı (elde etmek) isteyen niceleri vardır ki onu hiç elde edemeyeceklerdir. Resulallah (s.a.v) bize haber vermişti ki; Kur'an'ı okuyacak olan bir topluluğun (bu okuyuşları sadece dilde kalacak), onların köprücük kemiklerini ileriye geçmeyecek. Vallahi, bilmiyorum, belki onların çoğu sizdendir."⁴⁶ Sonra (Abdullah) onlardan yüz çevirdi."⁴⁷

Bidat'lerle Mücadele Etmek Gerekli?

Bid'at konusu İslam'ın özünü bozduğu için tarih boyunca çok ciddi bir şekilde önemsenmiş hatta bu konuda onlarca eser verilmiştir. Kesinlik içeren bir husus vardır ki, İslam'ın ilk temelinden günümüze kadarki süreçte bid'atin reddedildiğidir. Hatta bid'atlere uymamak bir iman konusu olmuştur.⁴⁸

Allah Resulü'nün bid'at konusunda sert uyarıları karşısında İslâm âlimleri, dinin özünü korumak ve dışarıdan dine dâhil edilebilecek yabancı unsurlara karşı durmak için, bid'atler konusunda hassasiyet göstermişlerdir. Dini yozlaşmaların ve sapmaların önüne geçmek için de, d i n i bir temele dayanmayan yabancı unsurlara, yani bid'atlere engel olmaya çalışmışlardır.⁴⁹

Bu bağlamda bid'atle

mücadele etmek dinî bir sorumluluktur. Çünkü insanların arasında yaygınlaşan her bid'at bir sünneti ortadan kaldırmaktadır. Bu da Allah'ın çizdiği yolda sapmaya yol açmaktadır.

İslam tarihini göz önüne alacak olursak İslam âlimlerinin her dönemde bid'at'lerle mücadele ettiğini ve ortaya çıkan yenilikleri inceleyerek İslam'ın özüne zıt ibadet ve inançları ortadan kaldırmaya çalışmışlardır.

Daha dindar olabilmek veya öyle görünmek için Kur'an'da ve Resuli Ekrem'in sünnetinde bulunmayan birtakım ibadetler veya Allah'a yakın olmaya vesile sayılabilecek bazı ameller ortaya çıkaran kimse daha dindar değil, dine ilavelerde bulunan bir bid'atçıdır. Kendisi ve yaptığı işi asla kabul edilemez. Bunun aksine, dinde bulunup da Kur'an ve sünnete uygun olan ibadet ve amelleri yok sayan, noksanlaştıran veya değiştiren, böylece dini tahrif eden bâtıl ehli de bid'atçıdır. Onlar ve amelleri merdud olup, asla kabul edilemez.⁵⁰

Hülasa;

Buraya kadar söylediklerimizden de anlaşılacağı gibi, Kur'an ve sünnetin devreden çıkarılması veya ihmal edilmesi, bid'at'leri doğurur ve onların yerleşip yaygınlaşmasına zemin hazırlar. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz ki, ortaya konulan her bir bid'at, bir sünnetin yok edilmesi demektir.⁵¹ Dolayısıyla bid'at birinci derecede dini hedef almaktadır. O halde Bid'atten korunmanın en güzel yolu, kuşkusuz birinci derecede Kur'an ve sünnete uymaktır. Bid'atlere engel olabilmenin yegâne yolu da, Kur'an ve Sünnet ahlakını yaygınlaştırmak, bunların hayat tarzı haline gelmesine zemin hazırlamaktır.⁵²

Bilinçli her Müslüman, toplumun içerisinde bulunduğu cehaleti göz önüne alarak, fitne ve kargaşa kapısını açmamaya dikkat ederek, bid'atin her türlüşünden şiddetle kaçınmalı ve bid'at ehli ile güzel bir üslupla, hikmet ve delille mücadele etmelidir.

46 (Amr b. Yahya'nın dedesi) Amr b. Selime, bundan sonra şöyle dedi: "Bu halkalardaki (insanların) tamamını, en-Nehrevânolayında, haricilerin yanında bize karşıvuruşurkengördük."

47 Bu hadisi muhtasarın Taberânî de rivayet etmiştir (Mecmeu'z-Zevâ'id, 1/181). Hadisin merfû kısmı için bkz. Müslim, Müsâfirin, 275 (1/563); İbn Mâce, Mukaddime, 12 (1/59);

Ahmed b. Hanbel, 1/380, 404. Ebu Muhammed Abdullah b. Abdırrahman ed-Dârimi es-Semerkandi, (Abdullah Aydınlı), Sünen-i Dârimi Tercüme ve Şerhi, Madve Yayınları: C.1 S.280-282

48 Muhammed Talbi, "Bid'atlar II", Çeviren: Mehmet Şimşek, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1981, C.XXIV, S.602

49 Yazıcı, "İslam Düşünce Geleneğinde 'Her Yenilik Bid'attir' Hadisine Yaklaşımlar", S.149

50 İsmail Lütfü Çakan, , Riyâzu's-Sâlihîn, II, 10.

51 Evzâi, Hassân'dan, şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Hiçbir topluluk dinlerinde bir bid'at işlememiştir ki Allah da sünnetlerinden onun benzerini çekip çıkarmış olmasın." (Dârimi, C.1 Mukaddime)

52 Saffet Sancaklı, Hadisler Bağlamında Bid'at Olgusu ve Bidatle Mücadelenin Gerekliliği, İslami İlimler DergisiYıl:11, Gilt:11, S.1 Bahar, S.40 (Özetlenmiştir.)

Yakarışımız Sanadır

EY RABBİMİZ!

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Muhammed MUHACİR

Şüphesiz hamd, Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayete ilettiğini kimse saptıramaz. Saptırdığını da kimse hidayete iletemez.

Şahadet ederim ki Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur.

Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve Rasûlüdür.

Salât ve Selam; önderimiz, rehberimiz ve canımız olan Hz. Muhammed Mustafa'ya olsun.

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak Müslümanlar olarak ölünüz."

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da zevcesini var eden, her ikisinden de birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir."

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlü'ne itaat ederse, büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur."

İmdi, bundan sonra hiç şüphesiz en doğru söz, Allah'ın sözüdür. En hayırlı yol ise, Muhammed (s.a.v)'in yoludur. En kötü ameller ve işler, sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulup dine sokulan her amel bid'at, her bid'at sapıklık ve hersapıklık da ateştedir.

Yarattığı zerreler adedince Azim ve Kahhar olan Allah'a hamd olsun. O Allah ki; bizleri rahmetiyle karanlıklardan aydınlığa çıkardı, bizleri doğru yola iletti ve kendisine hizmet etme fırsatı verdi.

Ancak O'na ibadet ederve ancak O'ndan yardım isteriz.

Ey merhametlilerin en merhametlisi olan Rabbimiz!

Yalnız sana hamd eder, yalnız senden yardım diler ve senden başka kimseye boyun eğmeyiz. Hamd ve övgülerimizi kabul buyur.

Ey Rabbimiz!

Resulünün (s.a.v) bize öğrettiği şekilde dua ediyor ve senden istiyoruz.

Bilerek veya bilmeyerek yaptığım her günaha, gizli açık işlediğim tüm cürümlere tövbe ediyor ve senin affına sığınıyorum. Beni affet, beni bağışla. Sen bağışlaması ve rahmeti bol olansın. Bu aciz kulunu affet.

Ey Rabbim!

Anne ve babama hidayet ver onları affet. Kardeşlerime hidayet ver ve onları affet. Aileme dinine hizmet ile mutluluk ve şeref nasip et. Çocuklarını salih ve saliha et. Borçlarını bitir.

Annevebabamamaddivemanevi hastalıklarına şifaver.

Ey Rabbim!

Bana dünyada senin yolunda harcayacağım, minneti olmayan bol rızık ver.

Ey Rabbim!

Gönlüm şehadetten başkasına razı değil. Beni şehadetle rızıklandır. Dirimi de ölümümü de İslam ümmetinin uyanışına vesile kıl.

Ey Rabbim!

Senden Firdevs'i istiyorum, beni Firdevs'e kabul et. Beni Peygamberler, şehidler, sıddıklar ve salihlere komşu kıl.

Ey Rabbimiz!

Halimiz sana açıktır. Sen bizi bizden iyi bilensin. Senin kullarına yaşadıkları her toprak parçasında zulüm ediliyor ve sadece 'Rabbimiz Allah'tır' dedikleri için katlediliyor, zulme ve her türlü işkenceye maruz bırakılıyor. Bu ateş artık bizi kavurmakta ve kalplerimiz parçalanmakta.

Afganistan, Arakan, Doğu Türkistan, Çeçenistan, Suriye, Filistin, Afrika, Patani, Keşmir, Eritre, Mısır ve aklıma gelmeyen, yeryüzündeki herhangi bir mekânda cihad eden, mücadele eden mücahit ve davetçilerine yardım et. Esir âlim hoca ve mücahit kardeşlerimizi kurtar.

Ey Rabbimiz!

Zulme uğrayan bütün kardeşlerimize yardım et. Üzerlerindeki yükü hafiflet. Zira sen kimseye kaldıramayacağı yükü yüklemezsin. Esirlerimize özgürlük nasip et, sıkıntılarını gider.

Ey Rabbimiz!

İslam ümmetini bu durumdan çıkar ve onlara kurtuluş yollarını açacak amelleri kolaylaştır. Bizi eski günlerimize kavuştur. İzzetimizin olduğu günlere...

Ey Rabbimiz!

Mücahitlerin sayısını çoğalt. Onlara istikamet ve itidal ver. Aralarındaki fitne ateşini söndür. Onların maddi ve manevi gücünü ziyadeleştir. Onlara bulundukları darlıktan bir çıkış yolu göster.

Ey Rabbimiz!

Zalimleri, kâfirleri, tağutları ve hainleri sana havale ediyoruz.

Hidayet yolu olanlara hidayet ver, yoksa bir Müslümanın kılına zarar vermeden hepsini kahret. Tıpkı Hz. Nuh'un duası gibi: "Nuh şöyle dedi: "Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yeryüzünde bırakma! Çünkü sen onları bırakırsan, kullarını saptırırlar; sadece ahlâksız ve kâfir kimseler yetiştirirler."

Ey Rabbimiz!

Müslüman kardeşlerimizle kalplerimizi birbirimize yakınlıştır ve aramızda ülfet meydana getir. Bizi mü'minlere ve mü'minleri de bize sevdire. Kalbimizde mü'minlere karşı zerre kadar kin bırakma. Aramızdaki ihtilaf ve tefrikaları bitir ve bizi birleştir.

Ey Rabbimiz!

Kardeşlerimizin ailelerinin kalbine merhamet ver. İslam'a ve Müslümanlara karşı gönüllerini aç. Onları

hidayet ve dinine hizmetle şerefleendir.

Ey Rabbimiz!

Halimiz sana açıktır. Senin dinine hizmet etmek ve Müslümanları zafere götürmek için çalışıyoruz. Kardeşlerimizin amellerini kabul et. Eğer var ise bir daha olmamak üzere birbirlerine karşı kalplerindeki öfkeyi, kini ve buğzu gider.

Kardeşlerimizin ayaklarını kendi yolunda sabit kıl, birlikteliklerini kuvvetlendir, ta ki kurşundan kaynatılmış saflar gibi iç içe geçsinler.

Ey Rabbimiz!

Senden sana hizmet etmek için maddi ve manevi güç istiyoruz. Durumumuz sana ayandır, sen yardım et.

Bizlere, senin dinine hizmet etmek için fırsat ver. Önümüzü aç, işlerimizi kolaylaştır, imkânlarımızı çoğalt. Bize maddi ve manevi güç ver.

Ey Rabbimiz!

Yeryüzünün her mazlum coğrafyasına yardım etmeyi bizlere nasip et. Kâfirleri ve zalimleri bizlerin elleriyle cezalandır ve mü'minlerin kalplerine su serp. Bizleri mazlum ve mustaz'afaların kurtuluşuna ve dininin hâkimiyetine vesile kıl.

Mescidi Aksa'yı özgürleştirmeyi bize nasip et. Haremimi tekrardan İslam'ın izzetli günlerine döndürmek için bize fırsat ver.

Ey Rabbimiz!

Bizden razı olacağın amelleri işleyene kadar bize fırsat ver ve bu amelleri bizlere kolaylaştır. Bize kaldıramayacağımız bir yük yükleme. Hiçbir kâfiri, zalimi, münafık ve haini bize musallat etme.

Ey Rabbimiz!

Bekâr olan kardeşlerimize Hz. Hatice misali eşler nasip et ki onlarla hem zihinleri hem gönülleri sükûnet bulsun. Bu aziz davayı yürütürken onlara dayanak ve destek olsunlar.

Ey Rabbimiz!

Kardeşlerimizle beraber Firdevs'te oturmayı, peygamberler, şehitler, sıddıklar ve salihlerle beraber olmayı nasip et. Bizi cennete ilk girecek olan 'Sabikunlar'dan eyle. Kardeşlerimize ve bana idrak ver, ahenk ver, suurumuzu artır. Gönüllerimizde olanı hayırlı bir şekilde nasip et. Bize izzet ver, imkân ver, fırsat ver.

Ey Rabbimiz!

Kardeşimizin günahlarını bağışla, sıkıntılarını gider, onları zalimlerin ve tağutların ellerine düşürme. Ailelerine yardım et, çocuklarını salih ve saliha et. Kalplerini yumuşat. Kalbi ve bedeni hastalıklarına şifa ver ve hastalıklarını tedavi et. İlim, zühd, takva, şecaat ve izzetlerini artır. Dünya ve ahirette karşılaşabilecekleri bütün sıkıntılara karşı onlara yardım et.

Ey Rabbimiz!

Dostlarımızı, kardeşlerimizi affet. Bizi ve onları kendi katından rızıklandır. Aile sorunlarını çöz ve borçlarını bitir. Hepsini bu aziz mücadele saflarına katılmalarını, yan yana olmalarını nasip et.

Ey Rabbimiz!

Kalplerimizi her türlü kirden temizle. Yalnız senden korkmayı nasip et. Bizi bağışla, bize merhamet et, nusret et. Bize vahdeti nasip et. Birliğimizi kuvvetlendir. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et...

Ey dualara icabet eden ve kendisine açılan elleri boş çevirmeyen Rabbimiz!

Günah ve hatalarımızdan dolayı ellerimizi boş, dualarımızı geri çevirme, kabul buyur.

ÂMİN...
hisbe

BİR NÜKTE

Yolunu Bulamayan Papaz

Diyarbakır'a yeni gelen bir papaz sur içindeki dar sokaklarda kilisenin yolunu ararken orada oyun oynayan bir çocuğu yanına çağırır ve sorar:

"Yavrucum kilisenin nerde olduğunu biliyor musun?"

Çocuk bunun üzerine tarif eder.

Papaz:

"Sen çok iyi bir çocuksun yarın gel sana cennetin yolunu göstereyim" der.

Çocuk:

"Amca" der. "Sen daha kilisenin yolunu bilmisen (bilmiyorsun) cennetin yolunu nerden bileceğsan (bileceksin)"

BUNLARI BİLİYOR MUYDUNUZ ÇOCUKLAR?

- » Ayakkabı ve elbise giyerken sağdan başlamak, bir yere sağ ayağını atarak girmek, bir yere girerken çıkarken sağda bulunanlara öncelik hakkı tanımak sünnettir.
- » Yemeye ve içmeye besmeleyle başlamak, sağ elle ve önünden yemek sünnettir.
- » Yemekten önce ve sonra elleri güzelce yıkamak sünnettir.
- » Suyu oturarak ve üç yudumda içmek sünnettir.
- » Tuvalete sol ayak ile girip sağ ayak ile çıkmak sünnettir.
- » Misvak kullanmak sünnettir.
- » Aksıran "el-hamdülillah" dediğinde, "yerhamükellah" diye ona hayır dilemek sünnettir.
- » Güzel koku sürmek sünnettir.
- » Uyku için yatağa girince; sağ elimizi yanağımızın altına bırakıp sağ tarafımız üzerine uyumak sünnete uygun bir davranıştır.
- » Yola çıkarken dua etmek ve zorluklarından Allah'a sığınmak sünnettir.

BİLMECE

“

Tek isteği insanı
cehenneme sokmak,
ona uyanlarsa
ahmaktan daha
ahmak.

”

“

Bilgi verir herkese,
en güzel dosttur bize.

”

“

Dünya bir tarladır,
ahiret harman. Çalış,
çabala. Oraya girmenin
şartıdır iman.

”

“

Bir nedir?
Beş nedir?
Kâbe'deki taşın
ismi nedir?

”

Haydi Çocuklar!

Aşağıdaki kutucuklarda Yer Alan Cümleleri,
Yanlarında Bulunan Kutucuklara Göre Eşleştirin.

Hasta olan
arkadaşımıza ne deriz?

Allah'a
emanet olun.

Gece olunca uyumaya
giden yanımızdaki
kişiye ne deriz?

Hayırlı bir
şekilde kullan.

Bir yerden ayrılırken
oradakilere ne deriz?

Allah kolaylık
versin.

Bir işte çalışmaya giden ya da
çalışan bir kişi gördüğümüzde
ona ne deriz?

Allah
şifâ versin.

Bir kişinin yeni almış bir
eşyasını gördüğümüzde
ne deriz?

Allah
rahatlık versin.